

ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİ

AHSEN GÜNBULUT

ANTALYA 2013

ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİ
Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı

Bu kitap Alanya Ticaret ve Sanayi Odası'nın bir kültür hizmetidir.

Yazan
AHSEN GÜNBULUT

Editör
Faruk Nafiz KOÇAK

Fotoğraf Direktörü
Ali ARAL

Kapak Tasarım - Mizampaj
Trend Tanıtım
Tel: 0535 882 90 28
www.trendtanitim.com

Baskı – Cilt
Öz Hür Ofset
Yeni Matbaacılar Sitesi Yazar Cad. 3. Blok No: 1-3
Tel: 0(332) 342 07 98 Fax: 0(332) 342 06 57
Karatay/KONYA
Sertifika No: 22425

Baskı Yılı
NİSAN 2013

SUNUŞ

İpekböcekçiliği ve ipekçiliğin Alanya tarihinde her zaman önemli bir yeri olmuştur. Hatta bizlerin de bizzat tanık olduğu yakın tarihimizde bile ipekböcekçiliği ve ipekçilik bölgemizde yaygın olarak yapılmıştır.

Ancak maalesef son yıllarda ekonomik gelişmeler, kentleşme ve turizmin de etkisi ile ipekçilik, bölgemizde her geçen gün yok olmaya başlamıştır. Son yıllarda bölgemizde kültürel bir değeri de olan ipekçilik ve ipekböcekçiliğinin gelişmesi için başta kentimiz idarecileri olmak üzere yoğun gayretler ve çabalar gösterilmektedir. ALTSO olarak bizler de yaklaşık 4 yıl önce geliştirdiğimiz Alanya Kültür Turizm Kalkınma Projemizde temel tema olarak da ipek kozasını işlemiş, “Alanya Kozasından Çıkıyor” sloganı ile önemli bir farkındalık yaratmayı arzu etmiştik. Hata projemizin kamuoyunda adı “Koz Projesi” olarak anılmıştır.

Bu çabaların da etkisi ile ipekçilik ve ipekböcekçiliği halen bölgemizde varlığını sürdürmekte, bazı ailelerin de temel geçim kaynağını oluşturmaktadır. Ekonomik değeri yanında aynı zamanda kültürel bir değeri de bulunan bu sektörün kaybolmadan gelecek nesillere aktarılması gerektiğine inanmaktayız.

Yıllardır Alanya’da başarılı araştırmalar ve çalışmalar yapan Alanya Kültür Sanat ve Turizm Vakfı’nın (ALSAV) girişimleri ile Sayın Ahsen Günbulut’un kitaplaştırılan bu çalışmasının bu değerimizin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir hizmet olduğunu düşünmekteyim

Bu düşüncelerle kitabın yayınında emeği geçen Sayın Ahsen Günbulut’a, Akdeniz Üniversitesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü öğretim üyelerine ve bu çalışmanın öncülüğünü yapan ALSAV Başkanı Sayın Faruk Nafiz Koçak’a, teşekkürlerimiz sunuyor; kitabın Alanya’nın kültürel yaşamına katkı yapmasını temenni ederim.

Kerim AYDOĞAN

Yönetim Kurulu Başkanı

Alanya Ticaret ve Sanayi Odası

TEŞEKKÜR

Alanya Kùltür Sanat ve Turizm Vakfı (ALSAV) olarak bu güne kadar 12 Tarih ve Kùltür Sempozyumu gerçekleştirdik. Bu sempozyumlarda, geçmişte Alanya ekonomisinin en bùyük gelir kaynaklarından olan İpekbocekiliği konularında Sayın Beyhan Yılmaz, Sayın Hatice orbacı, Sayın Prof. Dr. Örcün Barışta, Yrd. Doç. Dr. Ömer Zaimoęlu ve Yrd. Doç. Dr. Öznur Aydın gibi birçok araştırmacı ve öğretim üyeleri bildiri sundular. Bu bildiriler Alsav tarafından kitap olarak yayınlandı.

Diğer taraftan Alsav çalışmalarının kitap olarak yayınlanmasında en bùyük desteği mevcut Alanya Ticaret ve Sanayi Odası yönetiminden gördük.

Geçtiğimiz aylarda Alanyalı hemşehrimiz Sayın Ahsen Günbulut'un Alanya'da ipekbocekiliği hakkında araştırma yaptığını öğrendik. Bu konularda kendisine yardımcı olmaya çalıştık. Ahsen Günbulut bu çalışmayı genişleterek önce bir yüksek lisans tezi olarak, daha sonra kitap olarak gerekli hazırlıklarını yaptı.

Biz Alanya için faydalı olacağını umduğumuz bu çalışmaların kitap olarak yayınlanması için ALTSO yönetimi ile gerekli görüşmeleri yaptık ve "Alanya İpekbocekiliği Mektebi" kitabı ortaya ıktı.

Bu kitabın yayınlanmasında emeiği geçen, geçmişte sempozyumlarımızda konu ile ilgili bildiri sunan değerli hocalarıma, kitabı hazırlayan Sayın Ahsen Günbulut hocama, Alanya Ticaret ve Sanayi Odası'nın değerli başkanı Sayın Kerim Aydoğan ve yönetim kurulu üyelerine vakfımız adına teşekkür ediyorum.

Faruk Nafiz Koçak

ALSAV Yönetim Kurulu Başkanı

ÖNSÖZ

1921 yılını takiben önceleri Duyun-u Umumiye İdaresi tarafından Bursa’da açılan eski Harir Darü’t-Talimi, “İpekböcekçiliği Mektebi” adı ile yeniden İktisat Vekâleti tarafından Türkiye’nin Edirne, Diyarbakır, Antalya, Denizli bölgelerinde kurulmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen “İpekböceği Yetiştirilmesi, Muayene ve Satılması Hakkındaki Kanun” ile çalışan bu mektepler birçok ipekböceği tohumu üreticisi yetiştirerek kendilerine diploma vermiş ve Türkiye’de ipekböcekçiliğinin ilerlemesi için büyük gayretler sarf etmiştir.

Antalya Kent Müzesi Kent Belleği Merkezi’nde bulunan Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mektebi ile ilgili belgelerin incelenmesi sonucu, gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla “Alanya İpekböcekçiliği Mektebi” başlığı altında kitap hazırlanmıştır.

Kitabın yayınlanmasında büyük katkı sağlayan ALTSO Başkanı sayın Kerim AYDOĞAN başta olmak üzere, kitabın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen Alanya Kültür, Sanat ve Turizm Vakfı Başkan’ı sayın F.Nafiz KOÇAK’a, Alanya’da yaptığım araştırmalar sırasında yardımlarını gördüğüm araştırmacı-gazeteci sayın Haşim YETKİN’e, annesinin diplomasını bize ulaştıran Sayın Hilmi TOKUŞ’a, fotoğraf çekimlerinde yardımcı olan Sayın Ali ARAL’a, bu konunun seçiminde, bazı kaynaklara ulaşmamda ve düzenlemesinde büyük katkıları olan, sayın hocam Yrd.Doç.Öznur AYDIN’a, Antalya Kent Müzesi Kent Belleği Merkezi’ndeki belgeleri inceleme fırsatını tanıyan ve araştırmalar sırasında büyük desteğini gördüğüm Antalya Kent Müzesi Müdürü sayın Yrd.Doç.Dr. Atilla ERDEN hocama ve kütüphane sorumlusu sayın Evren DAYAR’ a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca zamanını ve değerli emeklerini harcayarak, kaybettiğim

cesaretimi bana tekrar kazandıran Doç.Dr.Abdullah KARAÇAĞ ve Yrd.Doç.Dr.Ömer ZAIİMOĞLU hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Rumca çevirileri ile çalışmaya büyük katkılar sağlayan Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Müdürü sayın Kayhan DÖRTLÜK' e, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Arşivini bizlere açan Tarımsal Yayın ve Ekonomi Bölüm Başkanı sayın Metin KAYA' ya, Alanya İpekböcekçiliği Mektebi öğrencilerinden Hayriye KAPTANOĞLU ile ilgili belgelerle araştırmaya yön veren sayın F.Şemsa TAŞKESEN ve eşi sayın Bekir Sıtkı TAŞKESEN' e, Kevork Torkumyan ile ilgili daha önce ulaşılammış belge ve fotoğrafları bizlerle paylaşarak araştırmaya büyük katkı sağlayan Gül YASA ASLIHAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca en büyük manevi destekçilerim annem Fatma DEMİRKAN'a ve ablam İlay UYSAL'a, çalışmanın başından sonuna kadar, maddi-manevi, her türlü desteğini esirgemeyen eşim Murat GÜNBULUT'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	3
TEŞEKKÜR	5
ÖNSÖZ	7
GİRİŞ	11
1.BÖLÜM	15
TÜRKİYE’DE İPEKBÖCEKÇİLİĞİ VE İPEK ÜRETİMİ	15
1.1.BURSA’DA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ VE İPEK ÜRETİMİ	15
1.1.1.BURSA HARİR DARÜ’T– TALİMİ	26
2.BÖLÜM	51
ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİ	51
2.1.ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEPLERİNİN KURULUŞU	52
2.1.1. ANTALYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİNİN KURULUŞU	52
2.1.1.2. ANTALYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİ EĞİTİMİNE AİT ARAÇ - GEREÇLER İÇİN ALINAN KARARLAR	56
2.1.2. ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİNİN KURULUŞU	59
2.2.ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEPLERİNİN İDARİ YAPISI	63
2.3. ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEPLERİNİN ÖĞRENCİ SEÇİMİ	64
2.4.ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEPLERİNİN ÖĞRETİM SÜRESİ VE MÜFREDATI	95
2.5. ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEĞİ MEKTEPLERİNİN SINAVLARI	97
2.6. ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEPLERİNİN VERDİĞİ KURSLAR VE KONFERANSLAR	102
2.7.ANTALYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİ KOZA ÜRETİMİ	103
İPEK BÖCEĞİNİN HİKAYESİ	110
KAYNAKÇA	122

GİRİŞ

İpekböceğinin tek besin kaynağı olan dut yaprağını sağlayan dut fidanı yetiştirilmesinden ham ipek elde edilinceye kadar olan aşamalar (dut yetiştirilmesi, ipekböceği damızlık ve hibrit tohum üretimi, inficar, bakım ve beslenmesi, koza üretimi, kozadan ipek çekilmesi, gen kaynaklarının korunması ve bunlarla ilgili biyolojik, patolojik ve teknolojik araştırmalar) ipekböcekçiliği olarak tanımlanmaktadır.

Yurdumuza yaklaşık 1500 yıllık mazisi olan ipekböcekçiliği çeşitli nedenlerle meydana gelen ekonomik ve sosyal ekonomik krizlerle üretim yönünden dalgalanmalarla günümüze kadar gelmiştir.

İpekböcekçiliği yardımcı tarım koludur. Yaprak kesme ve taşıması hariç diğer çalışmalarda tüm aile fertlerinin emeklerinin değerlendirilmesi, gizli işsizliğin önlenmesi, 35 -40 gün gibi kısa sürede yüksek gelir sağlaması yönleri ile milli gelir dağılımında önemli rol oynamaktadır.

İpekböcekçiliği dut ağacının yetiştiği her yerde yapılabilir. Dünyada 30 kadar ülkede ekonomik anlamda ipekböcekçiliği yapıldığı dikkate alınırsa yurdumuz şartlarının diğer ülkelere kıyasla ayrıcalıklı bir yer sağladığı gerçektir.

Türkiye’de diğer bölgelere nazaran Antalya’nın ipekböceği yetiştirme konusunda elverişli iklimi sayesinde, ipekböcekçiliği Antalyalı için tarımın yanı sıra ikinci önemli gelir kaynağı olmuştur. Tarih boyunca yerli halk, yaşayışlarını genel olarak ipekböcekçiliğine göre düzenlemiştir. Yöre mimarisinde evlerin büyük bir kısmı ipekböceklerinin bakımı için ayrılmış, aile bireyleri arasında bakım için görev dağılımları yapılmıştır. “Kozaklı Kahve” sayesinde koza satışları halk arasında coşku içinde “Koza Bayramı” olarak kutlanmıştır.

Antalya’da ipekböcekçiliğinin bu kadar önemli bir yere sahip olmasında İpekböceği Mektebinin büyük bir önemi vardır. Halkın ipekböcekçiliği konusunda daha bilinçli üretim yapabilmesi ve üretimin artırılması için, 1928 yılında İpekböcekçiliği İstasyonu’nun kurulmasının ardından “İpekböcekçiliği Mektebi” açılmıştır. Her yaştan, her meslekten vatandaşın katıldığı mektepte böcekçilik ve tohumculuk hakkında teorik ve uygulamalı dersler verilmiştir. Mekteple beraber yürütülen derslerin yanı sıra köylere, okullara, kırsalalara giderek vatandaşlara da böcekçilikle ilgili kurslar ve konferanslar verilmiştir.

Antalya İpekböcekçiliği Mektebinin ardından ipekböcekçiliği yetiştiriciliğinde önemli bir yere sahip olan Antalya’nın Alanya ilçesinde de eğitim vermeye başlanmıştır. Bursa’dan görevlendirilen Kontrolör Galip Canatay’la eğitime başlayan mektep, 136 öğrenciden 75 mezun vermiştir.

Araştırma konum, Cumhuriyet’in ilk yıllarında kurulan Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mektebi’nin faaliyetleri üzerine bir incelemeyi içermektedir. Bu araştırma konusunu seçmemdeki etken tarihimizde kültürümüzün önemli bir parçası olan ipekböcekçiliğinin özellikle Antalya ve Alanya bölge-

sinde ipekli dokuma üretiminin günümüzde azalmakta olmasıdır. İpek Yolu üzerinde önemli bir coğrafik konuma sahip olan Antalya'nın Türkiye ipekböcekçiliğine ve ipek dokumacılığına Selçuklu Dönemi'nden günümüze kadar büyük bir katkısı olmuştur. Cumhuriyet sonrası dönemde ipekböcekçiliğinin yaşatılmasında Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin önemli etkisi vardır. Bu nedenle tez konusu belirlerken yaptığım ön araştırmalarda Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin, öğretmenleri, öğrencileri, müfredatı, sınav soruları, okulun verdiği kurslar ve konferansları, koza üretim verileri gibi yazılı belgeleri tarihsel bir doküman kaynağı sağlamaktadır. Bu eğitim ve üretim verilerinin daha önceden incelenmemiş olması tez kapsamını belirlemede etkili olmuştur.

Araştırmanın birinci bölümünde Türkiye'de ipekböcekçiliği ve ipek üretimi üzerinde durulmaktadır. Osmanlı Döneminden itibaren özellikle ipek üretiminde önemli bir yere sahip olan Bursa'da ipek üretiminin tarihsel süreci, ekonomiye olan katkısı, üretimin fabrika üretimine dönüşmesinin ardından günümüz ipekböcekçiliğinin durumu ve sayısal verileri ele alınmaktadır.

Birinci bölümün devamında Antalya'daki ipekböcekçiliğinin tarihsel süreci anlatılarak, Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mektebi'nin Antalya'daki koza üretim miktarlarına olan etkisi belirtilmektedir.

İkinci bölümde; Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin kuruluş aşamaları, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi'nin inşaatı ve eğitimi için alınması gereken araç- gereçler hakkında alınan kararlar, mekteplerin idari yapısı, öğrenci kimlik bilgileri, ders müfredatı, böcekçilik ve tohumculuk sınavları, mekteplerin düzenlediği kurslar ve konferanslar, mektepler bünyesinde üretilen kozaların üretim verileri ayrıntılı olarak ele incelenecektir.

Çalışma için, doğrudan görüşme tekniği (sözlü tarih çalışması), literatür araştırması, arşiv değerlendirme, belge-bilgi karşılaştırması yapılarak veri toplanmıştır. Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, Bursa Kent Müzesi, Antalya Kent Müzesi Kütüphanesi'nde araştırma çalışmaları yapılmıştır.

Tez araştırma sürecimde özellikle Antalya Kent Müzesi'nin Kent Belleği Merkezi'nde yer alan 1926-1955 yıllarına ait "Antalya İpekböceği Mektebi" ile ilgili orijinal belgeler önemli bir bilgi kaynağı olarak ön plana çıkmaktadır. Çalışmanın çerçevesi Antalya Kent Müzesi'nin Kent Belleği Merkezi'nde yer alan belgelerle sınırlandırılmıştır. Yangın ve su baskınları nedeniyle hasar gören belgeler, Antalya Fen İşleri tarafından Antalya Kent Müzesine bağışlanmıştır. Mektebe ait olan 68 klasörlük belgeler ve 50'ye yakın fotoğraf incelenerek, gelen ve giden evrakların yıllara ve konulara göre tasnifleri yapılarak dijital ortama aktarılmıştır. Belgeler arasında yer alan Antalya İpekböcekçiliği Mektebine ait 1926-1931 senesi ilkbahar ve sonbahar dönemi öğrenci yoklama listelerinin bulunduğu 24 x 30 cm ölçülerinde 20 sayfalık öğrenci yoklama defteri, 1928-1937 arasında mektebin Mubaayat Komisyonu tarafından alınan kararların yer aldığı 12 x 18 cm ölçülerinde 101 sayfalık Mektep Karar Defte-

ri, 1934 senesine ait 23,5 x 25 cm ölçülerinde 30 sayfalık mektebin demirbaş listelerinin olduğu defter, 28 x32 cm ölçülerinde 94 sayfalık öğretmen bordrolarının yer aldığı defter ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Öğrencilere ait vesikalık fotoğrafları öğrenci kayıt listeleri ile eşleştirilerek öğrencilerin kimlik bilgileri oluşturulmuştur. Bu temel kaynakların yanı sıra Türk Akdeniz Dergisi, Çağlayan, Resmi Antalya Gazetesi gibi döneme ait yazılı ve görsel dokümanlar incelenmektedir.

Çalışma ile ilgili incelediğim kaynaklarda 1888 yılında Düyun-u Umumiye tarafından açılan Harir Darü't- Talimi ve 1928 yılında kurulan Antalya İpekböcekçiliği mektebinin kuruluş bilgileri dışında ayrıntılı olarak mektebin ele alınmaması yapılan detaylı literatür araştırmalarında yaşanan en büyük sıkıntıdır. Bu nedenle çoğu bilgiye, kesin kaynaklara dayandırılmadan belgeler üzerinde yorum yapılarak varılmıştır.

Alanya hakkında araştırmalar yapan halk bilimci Haşim Yetkin'le yapılan sözlü tarih araştırmasında Alanya İpekböcekçiliği Mektebine ait öğrenci listesinde yer alan isimlerin iki kişi dışında hayatta olmadıkları tespit edilmiştir. Tespit edilen iki öğrencilerinin de yaşlarının ileri olması sebebiyle mektep ile ilgili bilgi alınması mümkün olmamıştır. Öğrencilerin aileleri ile yapılan görüşmelerde mekteple ilgili bilgiye rastlanılmamıştır ancak eski dönemde Alanya'da yapılan ipekböcekçiliği ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

1.BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İPEKBÖCEKÇİLİĞİ VE İPEK ÜRETİMİ

1.1.Bursa’da İpekböcekçiliği ve İpek Üretimi

Osmanlı Devleti, 14. Yüzyılın başlarında, ipek ve baharat yolları olarak isimlendirilen, biri Tebriz’den başlayarak Alanya limanına, diğeri Erzurum’dan başlayarak Bursa’ya ulaşan, dönemin en önemli ticaret yollarının üzerinde bulunuyordu. Doğudan gelen ticaret yollarının üzerinde bulunması, verimli toprakları, önemli ticaret limanları ve İstanbul’a olan yakınlığı ile her dönem ön planda kalan Bursa’nın 1326 yılında Osmanlı Beyliği’nin hâkimiyeti altına girmesiyle birlikte politik bir merkez olmanın etkisiyle sosyo – ekonomik ve kültürel olarak gelişmiştir¹.

Anadolu’ya ilk defa Bizans İmparatorluğu zamanında girmiş olan ipekböcekçiliği önceleri Marmara bölgesinde daha sonraları Akdeniz kıyıları ve Diyarbakır dolaylarına yayılmış, Osmanlı İmparatorluğu’nun Bursa’yı başkent ilan etmesinden sonra Bursa ve İzmit civarında da büyük gelişme göstermiştir².

Tebriz-Bursa kervan yolu, biri kuzeyden Kastamonu-Bolu, diğeri güneyden Çorum-Ankara üzerinden iki istikamet takip ettikten sonra Amasya-Tokat-Erzincan- Erzurum ve Aras vadisi üzerinden Tebriz’e kavuşmuştur. Tebriz’den gelen kervanlar çok kıymetli Gilan, Esterabad ve Sari ipeklerini Bursa’ya getirmiştir. 1479 yılında İran’dan İthal edilen ipeğin değeri 150.000 Venedik altınına (yaklaşık 2.2 trilyon TL) ulaşmıştır³.

15. ve 16. Yüzyılda Anadolu ve özellikle Bursa, İran’dan ithal edilen ham ipeğin ticareti ve sanayi merkezi olmuştur. Bursa bu dönemde, doğudan kervanlarla getirilen İran ipeğinin tartıldığı, depolandığı, girişte ve çıkışta ver-

¹M. AKKUŞ,“19.yüzyılda Bursa’da İpek Ticaretini Geliştirmeye Yönelik Bir Kurum “Vapur Kumpanyası ve Nizamnamesi”,*OTAM(Ankara üniversitesi Osmanlı Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, S:24, Güz 2009, s.1-20.

²Ü. ŞAHAN, *İpekböcekçiliği*, Dora Yayınları,2011,s.1

³Y. KURT, “XVI.’da Bursa’da Sanayi ve Ticaret”, *VIII. Uluslararası Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Bildiriler Kitabı*,2006,s.231.

*Antrepo, gümrük vergisine konu olup da henüz vergi ve resimleri ödenmemiş malların korunduğu, gerekiyorsa küçük tamamlayıcı işlemlerin yapıldığı gümrük binalarına yakın olan bir tür depodur.

gilendirildiği bir antrepo* kenti konumunda olmuş, Ceneviz, Venedik, Floransa ve İran'dan gelen tüccarların konaklama ve malların depolamaları için hanlar inşa etmiştir. Lonca teşkilatları tarafından ham ipeğin bükülmesi, boyanması, kalite kontrolü ve fiyatların saptanması düzenlenmiştir⁴.

Mizan(terazi), başlıca ipeğin ve kumaşların tartılıp yük hesabı ile resim*, bac* alındığı yerlerdir. Mizana getirilen ipekler 176 dirhem ağırlığında lüdre (ledre) denilen bir taşla tartılırdı. 30 lüdre ağırlığındaki ipeğe bir vezne denilirdi. Mizandaki tartım sırasında 1 vezne ipek satan ve alandan 52 akçe resim alınırdı. Mizana ibrişim getiren bir kimse malı getirdiği andan itibaren satıcı olarak ödemesi gereken vergiyi ödemek zorundaydı. İpeği satamadığı takdirde alıcının ödemesi gereken vergiyi de ödedikten sonra ipeği dışarı çıkarabilirdi⁵.

Anadolu'da 14.yüzyıl sonlarında başlayan 15.yüzyılda gelişme gösteren ipekçilik 16.yüzyılda en üst noktaya ulaşmıştır. 1485 yılında Bursa Mizan Mukata'ası* 5.400.000 akçe gelir getirmiştir ve yılda yaklaşık 336.842 kilodan fazla ipek satılmıştır. 1512 yılında mizanın geliri 7.350.000 akçe iken 1523 yılında İran'dan ipek ithalinin yasaklanması üzerine bu gelir 3.000.000 akçeye gerilemiştir⁶.

Tablo. 1.1. Bursa Mizan-ı Harir Mukata'ası Gelirleri⁷

SENE	AKÇE	SENE	AKÇE
1508	5.420.000	1542	2.700.000
1512	7.350.000	1550	3.800.000
1523	3.000.000	1560	4.000.000
1531	3.100.000	1598	9.000.000
1542	2.700.000	1606	5.200.000

⁴G. SYDYKOVA; Türkiye'deki İpekli Tekstil Ürünleri ve Sanayisi'nin Dünyası ve Bugününün Saptanması ve Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, MSÜ,2009,s.43.

⁵Y.KURT,XVI.'da Bursa'da Sanayi ve Ticaret, VIII. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Bildiriler Kitabı,2006,s.236.

⁶ Y. KURT, a.g.m.,s.236.

⁷ Y. KURT, a.g.m.,s.236.

*Resim, devlet kurumlarınca yapılan hizmetler karşılığında alınan paralardır.

*Bac; bir çeşit vergi. Farsça baj kelimesinin Arapça veTürkçe'de aldığı şekil olup, Gazneli, Selçuklu, İlhanlı, Akkoyunlu ve Osmanlılarda vergi manasında kullanılmıştır. Bu vergi; pazarlarda, panayırarda alınıp satılan hayvandan, her cins maldan, ithal edilen ve Osmanlı topraklarından transit olarak geçirilen mallardan alınırdı.

*Mukataa; Osmanlılarda değişik anlamlara gelmekle beraber, ekonomik bir terim olarak; devlete ait bir gelirin yıllık, peşin para karşılığında kiralanmasını ifade eder.

Bir taraftan ipek ticareti diğer taraftan ipek dokumacılığı ülkede büyük iş kolu yaratmıştır. İpekçiler başlıca üç grup halinde çalışmıştır. Hamcılar (kozacılar) ham ipeği yetiştiren veya Bursa'ya getirip satan tüccarlardır. İpekböceği kozaları mancınık denilen tezgâhlarda açılarak tel haline getirilirdi. Daha sonra dolaplarda katlanan ve bükülen ipek, iplik halinde boyacılar teslim edilirdi. Kendilerine sabbağ da denilen boyacı esnafı ipeği çeşitli renklerde boyarlardı. Dokumacılar ise dokudukları kumaşın cinsine göre kadifeciler, seraserciler, kemhacılar, valeciler, tutacılar gibi çeşitli gruplara ayrılmıştır⁸.

16.yüzyılın ortasına doğru, ülkenin geniş topraklara yayılması, refah düzeyinin yükselmesi, halkın iyi giyinme arzusuyla birlikte ipekli dokumacılığı çeşitlenmiştir. Bursa'dan başka İstanbul, Edirne, Amasya, Denizli, İzmir ve Konya gibi yerlerde ipek dokumacılığı yapılmaya başlanmıştır.

İlk zamanlarda, dokumacılık için gerekli hammadde doğu ülkelerinden geldiği için Anadolu'da ipek dokumacılığına daha çok önem verilmiştir.17. yüzyılın başlarına kadar süren ipek dokumacılığı ham ipeklerin doğu ülkelelerinden gelmemesi, ipekböcekçiliğinin geleneksel yöntem ve makineler ile yapılıyor olması, diğer taraftan Avrupa'nın deniz yolu ile ucuz hammadde kaynaklarına doğrudan ulaşması, sektörde ciddi bir gerilemeye neden olmuştur. Anadolu'da yavaş yavaş dokumacılık bırakılmış yerine kozacılık yapılması uygun görülmüştür. Avrupa'dan gelen ucuz kumaşlara karşılık ham ipek verilmesiyle, Anadolu hammadde kaynağı bir ülke olmuştur. 18. ve 19.yüzyılda ipek dokumacılığında Fransa ve İtalya'ya en büyük katkıyı Anadolu sağlamıştır⁹. İpekli dokumanın azalıp koza üretiminin artması ipekböcekçiliğinin konut içerisine girmesine, kentsel ve kırsal olmak üzere hemen hemen her evde ipekböceği yetiştirmeye başlanmasına yol açmıştır.

19.yüzyılın ilk yarısından itibaren Bursa'da buhar gücüyle çalışan makinelerle ipek iplik çekimi yapan filatür fabrikalarının* kurulmasıyla dünya koşullarına ayak uydurmaya başlanmıştır.19.yüzyılda Osmanlı sınırları içerisinde 160'a yakın fabrika kurulmuştur¹⁰.Bursa'da, Avrupa tarzında buharla çalışan 4 mancınıklı ilk fabrika 1838 yılında Muradiye semtinde kurulmuştur. Bu fabrika ile kalkınma dönemine girilmiş, ardından 1845 yılında yine Bursa'da 60-100 mancınıklı fabrika kurulmuştur¹¹. 1852 yılında Bursa'nın Hereke ilçesin-

⁸Y. KURT,XVI.'da Bursa'da Sanayi ve Ticaret, VIII. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Bildiriler Kitabı,2006,s.231.

⁹S. NARTOP KIRAŞ; "Bursa'da İpek Üretiminin Yöresel Konut Mimarisinde Mekân Biçimlenmesi ve Mekan Organizasyonları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi", YTÜ, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,2010,s. 9.

¹⁰C. EMEKÇİ; "Kozakhane ve İpek Fabrikaları Üzerine Bir Araştırma: Edirne Kozakhane ve Restorasyonu", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, 2011, s.11.

* Filetür Fabrikası; buhar gücüyle çalışan iplik çekme fabrikasıdır.

¹¹G. SYDYKOVA;a.g.t., s.43.

de Sultan Abdülmecit tarafından İmparatorluğun halı, perde ve döşemelik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla fabrika kurulmuştur¹². 1856'da fabrika 37, toplam mancınık sayısı 3000 iken 1860 yılında Bursa'daki fabrika sayısı 85'e çıkmış, bükülmüş ipek üretimi de ulaştığı kapasite ile doruk noktasına ulaşmıştır. Bu yıllarda Bursa'da koza üretimi 4 milyon, ipek üretimi de 400.000 kiloya yükseltilmiştir¹³.

Foto.1.1.1890senesindeBaille Kardeşlerin Bursa Mollaarap semtindeki Filatür Fabrikası.¹⁴

Buhar gücüyle çalışan filatür fabrikalarının kurulması, el mancınıklarıyla ipek ipliği çekmekte olan küçük işletmelerinin kapanmasına yol açmıştır. Ancak bu durum bir yandan da, fabrikaların ihtiyaç duyduğu çok miktarda koza-nın üretilmesi için, halkı ipekböcekçiliğine yönlendirmiştir.

¹²Ü. ŞAHAN; a.g.e.,s.2.

¹³N.TAŞLIGİL;“Dünden Bugüne Bursa’da İpekböcekçiliği”,*Marmara Coğrafya Dergisi*, S.1,1998,s.247-246.

¹⁴<http://team-aow.discuforum.info/t720-Bursa-Kazasi.htm>, erişim tarihi: 19.11.2012.

Filatür fabrikalarında Fransa'nın ipekli kumaş üretim merkezi olan Lyon'daki dokuma tezgâhları için üretim yapılmaktadır. Bursa'daki ipek filatür fabrikaları, Lyon ipekli dokuma sanayinin standartlarında ipek ipliği için kapasitelerini geliştirirken, Bursa artık dünya ekonomisine ipek ipliği satan bir şehir haline gelmiştir. Bu nedenle kentte dokuma alanında önemli bir gerileme başlamıştır. Ayrıca daha çok koza üretmek amacıyla işletmelerin kapasitelerini aşmaları, havalandırmaya yeterince önem vermemesi ve özellikle temizliğe gerektiğince dikkat edilmemesi gibi nedenlerle 1856'dan itibaren bölgede "Karataban" ve "Baygın" hastalıkları ortaya çıkmıştır¹⁵. Bu hastalık, ham ipek üretimini 1852 yılında 600 ton iken 1864 yılında 19 tona düşürmüştür.

Bursalı üreticiler hastalıkla mücadele etmek için 1864 yılında Japonya'dan ipekböceği yumurtası ithal edilmesi gibi bir dizi önlemler almışlardır. Loius Pasteur'un "*tohumu alınacak kelebeklerin kanını önce mikroskopta muayene etmek, hastaliksız olduğu anlaşıldıktan sonra tohumları saklamak*" şeklinde geliştirdiği yöntemle hastalık kontrol altına alınmaya başlanmıştır¹⁶.

Bursa'da HarîrDârü't-Talimi'nin açılmasından sonra Türkiye'de ipekböcekçiliği ilmi bir yöne doğru ilerlemeye başlamış ve üretilen yaş koza üretim miktarlarında büyük ölçüde artış görülmüştür. Düyun-u Umumiye kayıtlarına göre Türkiye'deki yaş koza üretim miktarları şu şekildedir:

Tablo.1.2. 1888 -1919 Yılları Arasında Türkiye'de Yaş Koza Üretim Miktarları¹⁷

SENE	YAŞ KOZA (kilo)	SENE	YAŞ KOZA (kilo)
1888	4.104.000	1904	13.900.000
1889	5.730.000	1905	16.900.000
1890	7.485.000	1906	17.000.000
1891	8.000.000	1907	18.000.000
1892	9.500.000	1908	18.338.000
1893	9.812.000	1909	15.320.000
1894	9.550.000	1910	10.812.000
1895	8.860.000	1911	10.984.000
1896	11.300.000	1912	7.158.000
1897	9.000.000	1913	7.763.000
1898	10.500.000	1914	3.516.000
1899	12.900.000	1915	2.942.000
1900	10.580.000	1916	2.206.000

¹⁵ S. NARTOP KIRAŞ, a.g.t., s.9

¹⁶ G. SYDYKOVA, a.g.t., s.43

¹⁷ T.ERTOĞRUL, a.g.e., s.6.

1901	11.800.000	1917	1.522.000
1902	11.250.000	1918	1.340.000
1903	16.000.000	1919	1.510.000

Tablo.1.3. 1913 senesi Türkiye’deki Mevcut Filatür Fabrikaları ve Mancınık Sayıları¹⁸

	FABRİKA ADETİ	MANCINIK ADETİ	ADİ MANCINIK
BURSA	44	2296	300
MUDANYA	6	328	-
BİLECİK	44	2616	86
GEMLİK	18	372	51
BANDIRMA	1	50	19
KARASI	0	0	1
EDREMİT	0	0	20
ADAPAZARI	15	455	26
GEYVE	24	962	42
İZMİT	11	669	3
ÇANAKKALE	0	0	11

Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması, savaş içinde fabrikaların önemli bölümüne sahip Ermenilerin güvenlik nedeniyle göçe zorlanması sonucu, Özellikle Mondros'tan sonraki dönemde yer yer işgallerin başlaması ile yöre ekonomisinin can damarı olan ipekböcekçiliği tam anlamıyla çöküntüye uğramıştır¹⁹.

Cumhuriyet'in kurulmasından sonra, koza üretimini korumak ve arttırmak amacıyla 1940 yılında Bursa, Bilecik ve Adapazarı'nda ilk Kooperatifler kurulmuştur. 11 Mayıs 1940 tarihinde kooperatifler birleşerek S.S.Bursa Koza Tarım Satış Kooperatifleri Birliğini (KOZABİRLİK) kurmuşlardır. İlk kuruluş yıllarından sonra yurt çapında gelişmeye çalışan Birlik, 1944 yılında Edirne'de, 1951 yılında Mihalgazi'de ve 1984 yılında Alanya'da kooperatifler açmış, kozanın dışında kooperatif bölgelerinde yetişen pamuk, zeytin, zeytinyağı ve ayçiçeği alımlarında bulunmuştur. Marmara bölgesinde zeytinciliğin yaygınlaşmasıyla Marmarabirlik'in kurulması sonucu zeytin ve zeytinyağı ile ilgili bazı kooperatiflerini 1955 yılında bu Birliğe devretmiştir. Birlik, bir süre

¹⁸ T.ERTOĞRUL,a.g.e.,s.6.

¹⁹ S.NARTOP İRAŞ,a.g.t.,s.10.

daha pamuk alımında bulunmuşsa da daha sonra bunlardan vazgeçerek sadece koza alımıyla ilgilenmiştir²⁰.

İpek, suni ipek ve sentetik iplik kullanımının artmasıyla eski pazarını kaybetmesine rağmen, dönem içinde Türkiye ve özellikle Bursa ekonomisindeki yeri ve önemini sürdürmekteydi. Türkiye’de önemli sanayilerinden biri olan ipekçiliğin rekabet altında kalması ve bu rekabetin kalite bozukluğuna yol açtığına anlaşılması üzerine Türkiye’de dokunan ipekli kumaşların standardını belirlemek üzere İktisat Vekâletinin 27.06.1936 tarih ve 588/ 31267 sayılı tezkeresi İcra Vekilleri Heyetince 31.07.1936 ‘da onaylanmıştır. Türkiye’de dokunan ipekli kumaşlar şarj ve apre dâhil olmamak üzere şartı ile aşağıdaki standartlara tabii tutulmuştur²¹:

Tablo.1.4. 1936 senesi İpekli Kumaşların Türkiye’deki Üretim Standardı²²

BURSA KREPDÖŞİNİ	ÖLÇÜLER	
	Çözü (bükümsüz)	48.50 denye
	Atkı (bükümsüz)	48.50 denye
	1 cm’de asgari tel adeti	54
	1 cm’de asgari atkı adeti	36
	Asgari mamul genişlik	80 cm
	Asgari ağırlık (çığ)	50 gr
	Asgari ağırlık (mamul)	36 gr
KREPDÖŞİNİ	ÖLÇÜLER	
	Çözü (bükümsüz)	48.50 denye
	Atkı (bükümlü)	48.50 denye
	1 cm’de asgari tel adeti	60
	1 cm’de asgari atkı adeti	40
	Asgari mamul genişlik	100 cm
	Asgari ağırlık (çığ)	56 gr
KREP BİRMAN	ÖLÇÜLER	
	Çözü (bükümsüz)	28.30 denye
	Atkı (bükümlü / krep)	20.22 denye

²⁰<http://www.kozabirlik.com.tr/hakkmzda/tarihce.html?start=2>, erişim tarihi: 19.11.2012

²¹ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1936, Nu: 35.

²² AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1936, Nu: 35.

	1 cm'de asgari tel adeti	120
	1 cm'de asgari atkı adeti	36
	Asgari mamul genişlik	90 cm
	Asgari ağırlık (çiğ)	70 gr
	Asgari ağırlık (mamul)	52 gr
KREP DAMIR		ÖLÇÜLER
	Çözü (bükümlü / krep)	18.20 denye
	Atkı (bükümlü / krep)	18.20 denye
	1 cm'de asgari tel adeti	48
	1 cm'de asgari atkı adeti	32
	Asgari mamul genişlik	90 cm
	Asgari ağırlık (çiğ)	80 gr
	Asgari ağırlık (mamul)	60 gr
KREP JORJET		ÖLÇÜLER
	Çözü (bükümlü / krep)	20.22 denye
	Atkı (bükümlü / krep)	20.22 denye
	1 cm'de asgari tel adeti	40
	1 cm'de asgari atkı adeti	32
	Asgari mamul genişlik	90 cm
	Asgari ağırlık (çiğ)	56 gr
	Asgari ağırlık (mamul)	42 gr
KREP MAROKEN		ÖLÇÜLER
	Çözü (bükümsüz)	28.30 denye
	Atkı (bükümlü / krep)	20.22 denye
	1 cm'de asgari tel	144

	adeti	
	1 cm'de asgari atkı adeti	22
	Asgari mamul genişlik	90 cm
	Asgari ağırlık (çığ)	110 gr
	Asgari ağırlık (mamul)	90 gr

Japonların uzun yıllar süren çalışmaları sonucu 1946 yılında Dünya ipek-böcekçiliğinde bir çağ değişimi yapan ve o güne kadar beslemeye alınan ırklara nazaran ipek verimliliğinin yüksekliği, hayat devrelerinin kısalığı ve hastalıklara dayanıklılık gibi birçok üstün özelliklere sahip polihibrid türler, ilk defa 1953 yılında Avrupa'ya gelerek 4-5 yıllık bir denemeden sonra bu bölgede beslenmeye başlamıştır.

Ülkemizde yetiştirilen yerli ırk ipekböceğinin verimliliğinin düşüklüğü ve çeşitli hastalıklara karşı dayanıksız olması sebebiyle 1963 yılında Tohum Üretim İşletmesi kurulmuştur. Bu işletmede hastalıklara karşı dayanıklı, kutu başına verimliliği yüksek polihibrid* ipekböceği tohumunun üretilmesi bir Japon firması ile işbirliğine gidilerek sağlanmıştır. Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu ipekböceği tohumları bu tarihten itibaren Birlik bünyesindeki Tohum Üretim İşletmesince üretilmektedir. Türkiye, dünyada kendi tohumunu üretebilen birkaç ülkeden biridir.

1980 yılında Türkiye'de dönemin en modern Japon teknolojisi ipek filatür ve bükme fabrikası kurulmuştur. Bu fabrikamızda bir süre ipekli kumaş ve halı imalatçılarının talepleri karşılanmış, dünya standartlarına uygun, kaliteli ham ve bükülmüş ipek ipliği üretimi gerçekleştirilmiştir. Ancak bu fabrika Çin'in 1990'lı yılların başında çok ucuz fiyatlarla ipek ipliği satmaya başlaması nedeniyle 1995 yılında kapanmak zorunda kalmıştır²³.

1990'lı yıllarda Türkiye'de ipekböceği tohumu ve yaş koza üretimi, dünya standartlarının oldukça gerisinde kalmıştır. Bu nedenle Japonya ve Çin gibi ipek gitmiş ülkelere oranla, ülkemizde maliyetler giderek yükselmiş ve verim düşmüştür²⁴. Bu durumun en önemli nedenleri, 1991 yılındaki Körfez Savaşı'nın yarattığı olumsuz ekonomik gelişmeler ile Türk turizminin savaş nedeniyle yaşadığı düşüş ve İran'ın, Irak Savaşı'nın ardından tekrar piyasalara dönmesi

²³<http://www.kozabirlik.com.tr/hakkmzda/tarihce.html?start=2>, erişim tarihi: 19.11.2012

*Polihibrid; birden çok sayıda ale geni heterozigot olan organizma; birçok karakterleri bakımından değişik ana ve babalar arasında yapılan çaprazlama.

²⁴E.Ö.ORAL, "Bursa'daki İpek Fabrikaları ve İpekçilikle ilgili Endüstri Mirasının Korunması", *Mimarlık Araştırmaları (Özetler)*, Mimarlık Vakfı Enstitüsü, İstanbul, 2005, s.44.

sebebiyle ipek halı ihracatında meydana gelen büyük düşüşler; Sovyetler Birliği'nin dağılması ile beraber bölgede bağımsızlıklarını ilan eden Cumhuriyetlerden Türkiye'ye çeşitli yasal ve yasa dışı yollardan çok büyük miktarda ucuz ipeğin girişi gösterilebilir. Yukarıda belirtilen tüm bu nedenler piyasaları olumsuz etkilemiş, düşen ipek fiyatları ile beraber yaş koza fiyatları da düşmüştür. Diğer taraftan Türkiye'de koza üretiminin en yoğun olarak gerçekleştirildiği Marmara Bölgesinde (2004 yılında yaş koza üretiminin yaklaşık %40'ı, ipekböcekçiliği yapan aile sayısının %34'ü bu bölgededir.) bu dönemde sanayileşmenin çok hızlı bir şekilde gelişmesi, kırsal kesimden kentlere göçü çok hızlandırmıştır. Yaş koza fiyatlarının düşmesinin yanında, sanayinin ve tarımsal sanayi ile tarımsal pazarlamanın da gelişmesiyle yeni gelir kaynaklarına kavuşan bölge çiftçileri çok kısa sürede ve çok hızlı bir şekilde ipekböcekçiliği üretimini terk etmiştir. Şöyle ki 1990 yılında toplam 2.171 ton olan Türkiye yaş koza üretimi 2001 yılında en düşük seviyesi olan 46 tona kadar gerilemiştir²⁵.

Türkiye'de üretilen yaklaşık 130-140 ton yaş koza Kozabirlik tarafından satın alınmaktadır. Satın alınan bu kozanın kuruması sonucunda yaklaşık 55 ton kuru koza elde edilmektedir. Ülkemizde üretilen bu kozalar 2009 yılında faaliyete geçen Birlik Koza Çekim Tesisinde işlenerek, yıllık 12 ton ipek ipliği elde edilmektedir. Birlikçe üretilen ipek iplikleri ile birlikte yıllık ortalama 4-5 ton civarında kuru koza satışı yapılmaktadır. Türkiye'de yaklaşık 37 ilde 300'e yakın köyde 2.600 civarında aile ipekböcekçiliği ile uğraşmaktadır. Ülkemiz yaş koza üretimi damızlık ve polihibrid olmak üzere yaklaşık 151 ton civarındadır²⁶.

Tablo.1.5.1991-2011 Yılları Arasında Türkiye'de Koza Üretim Miktarları²⁷

	İpekböcekçiliği yapılan köy sayısı (adet)	İpekböcekçiliği yapan hane sayısı (adet)	Açılan kutu sayısı (adet)	Yaş ipek kozası (ton)
1991	1 635	29 689	50 623	1 353
1992	1 009	17 703	27 732	782
1993	951	14 544	25 884	724
1994	647	12 151	17 953	452
1995	532	7 493	9 702	271
1996	398	5 756	7 529	215

²⁵<http://www.marced.org/page57.php>, erişim tarihi: 19.11.2012.

²⁶<http://www.gumrukticaret.gov.tr>, erişim tarihi: 19.11.2012.

²⁷ TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri, 2009.

1997	325	3 863	5 741	161
1998	255	3 115	4 543	136
1999	260	3 019	4 964	133
2000	230	2 210	3 147	60
2001	213	1 555	2 445	47
2002	327	2 356	3 839	100
2003	280	2 758	5 097	169
2004	273	2 888	5 161	143
2005	277	2 677	5 669	157
2006	233	2 527	5 699	127
2007	212	2 274	5 273	125
2008	195	2 193	5 564	125
2009	203	2 295	5 683	136
2010	194	2 134	5 477	126
2011	295	2 623	5 808	151

Tablo.1.6.İllere Göre İpek Üretim Miktarı ve Fiyatları²⁸

İller	Üretim (ton)	Fiyat (TL/Kg)
Diyarbakır	44	6,00
Antalya	29	6,00
Bilecik	16	10,30
Ankara	10	6,00
Sakarya	8	6,00
Eskişehir	7	12,00
Bolu	6	10,30
Bursa	4	6,00
Hatay	1	6,00
TÜRKİYE	125	7,09

Türkiye'nin yıllara göre değişmekle birlikte yaklaşık yıllık 30 ton kuru koza ve 8 ton ham ipek ihracatı bulunmaktadır.

Tablo.1.7. 2006-2010 Yılları Arasında Türkiye Kuru Koza Ve Ham İpek İhracatı.²⁹

YILI	KURU KOZA		HAM İPEK	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)

²⁸TÜİK, Tarımsal Yapı İstatistikleri, 2007

²⁹ <http://www.gumrukticaret.gov.tr> , erişim tarihi 19.11.2012.

2006	32	197.640	7,4	334.937
2007	0	0	8,8	492.943
2008	0	0	3,0	169.800
2009	29	137.887	8,9	502.846
2010	42	261.750	0	0

İpek ipliği ithalatı, Türkiye piyasası ve halı ihracatına bağlı olarak devamlı değişebilmektedir. Türkiye piyasasını en çok etkileyen Özbek ipliğidir. Kalitesi düşük olmasına karşın fiyatının düşük olması özellikle halı dokumacılığında tercih edilmesine yol açmaktadır. Özbekistan'dan ülkemize yaklaşık 75-100 ton iplik ithal edilmektedir. Çin ipek ipliği fiyatı nedeniyle halı sektöründe çok fazla kullanılmamakta olup daha çok dokumada (fular, şal, eşarp, vs.) kullanılmaktadır. Çin'den ülkemize yaklaşık 30-40 ton iplik ithal edilmektedir. Ülkemiz ipek halıcılığı her geçen gün kan kaybetmekte olup, halıcılıkla ismi özdeşleşen Hereke'de halen faaliyet gösteren firma sayısı 5'in altına düşmüştür. Türkiye'nin diğer bölgelerindeki firmalar da devamlı azalmakta ayrıca mevcut firmaların da bir kısmı Türkiye yerine işçiliğin ucuz olduğu Çin ve Özbekistan'da halı dokutarak Türkiye'ye ithal etmektedir³⁰.

1.1.1.Bursa Harir Darü't- Talimi

1856'dan itibaren bölgede "Karataban" ve "Baygın" hastalıkları ortaya çıkması nedeniyle 1886 yılında Alman Konsolosluğu tarafından Düyun-u Umumiye İdaresi'ne ithal edilen tohumların her bir keleşbeği yumurtlamış olarak tohumlarla birlikte ayrı ayrı keseler içinde getirilerek İstanbul gümrüğünde mikroskop muayenesi yapılması teklif edilmiştir. Gümrükte yapılması gereken bu iş için bir memurun gönderilmesi L. Pasteur'a yazılmış, Pasteur bu işi o zaman Montpellier İpekböcekçiliği Enstitüsü müdürü Maillot'a havale etmiştir. Nihayet Maillot bu işin o zaman Montpellier İpekböcekçiliği Enstitüsü tahsiline devam eden KevorkTorkumyan'a verilmesini Düyun-u Umumiye İdaresi'ne teklif etmiş ve Düyun-u Umumiye İdaresi bu teklifi kabul ederek KevorkTorkumyan'ı bu iş ile görevlendirmiştir³¹.

Torkumyan Efendi'nin eğitiminden sonra Düyun-u Umumiye İdaresi tarafından Bursa ile çevresindeki ipekböcekçiliğini ıslah etmek amacıyla "Harir Darü't-Talimi" ismi verilen bir İpekçilik Okulu'nun kurulmasına karar verilmiştir. 1888 yılında Bursa'nın Şehreküstü mahallesinde Ahmet Gazzaz Efen-

³⁰ <http://www.gumrukticaret.gov.tr> , erişim tarihi 19.11.2012.

³¹ T.ERTOĞRUL, *İpekböcekçiliği*, Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi, İstanbul, 1933, s.6.

di'den kiralanan binada eğitime başlayan okul 1889-1894 yılları arasında Setbaşı semtinde daha büyük bir binada eğitime devam etmiş, 1894 yılında ise Hünkâr köşkünün altında kendi binasına taşınmıştır. Binanın birinci katında bir idari oda, küçük bir laboratuvar, iki kuluçka ve bir kurutma odası, bir sınıf ve bir yemekhane, ikinci katında iki böcekthane, bir kelebektane ve bir müze, üçüncü katında ise yatakhane, lavabo ve dinleme odaları oluşturulmuştur. Böcekler için de binaya yerden ısıtmalı kalorifer tesisatı kurulmuştur. KevorkTorkumyan müdürlük yaptığı okul ilk yıl 12 öğrenciyle eğitime başlamıştır. Önce iki yıllık daha sonra bir yıllık kurs olarak eğitime devam eden okul, öğrencilerini sınavla almıştır. 1922 yılına kadar Harir Darü't – Talimi'den 2032 kişi ipekböcekçiliği diploması almış, mezun olan Bursalı öğrencilerden %73'ünü Ermeni ve Rumlar oluşturmuşlardır. Torkumyan Efendi "İpekböceği Beslemek ve İpekböceği Tohumu İstihsal Etmek Usulleri" isimli bir kitap yazmış, müdürlüğünü yaptığı okulun Bursa'da her yıl düzenlediği koza yetiştirme yarışmaları aracılığıyla sağlıklı koza üretimini teşvik etmiştir³².

Tablo.1.8.Bursa Harir Darü't -Taliminden 1893 Yılında Mezun Olanlar³³

İSİM	GELDİĞİ VİLAYET
HaçinTorayan Efendi	Ortaköy / Pazarköy
Aram Kazancıyan Efendi	Erzincan
Karabet Arastıyan Efendi	Tekfurdagi
ZansuvekBerberyan Efendi	Sölöz / Pazarköy
ArmanakDamyanusyan Efendi	Bilan / Halep
Abraham Kayseriliyan Efendi	Büyük Yeniköy / Pazarköy
KirkoKaracıyan Efendi	Sölöz / Pazarköy
HovadisBagdasaryan Efendi	Bursa
HunakPranusyan Efendi	Yeniceköy / İnegöl
TerigunKurunides Efendi	Sığı / Mudanya
HaçaturNalbandyan Efendi	Sölöz / Pazarköy
BedrosCıbyan Efendi	Harput
MoravyoRadyunç Efendi	Lefke / Bilecik
DiranPekmezian Efendi	Bursa
MardirosSamkusyan Efendi	Egin / Harput
OhanGökbasyan Efendi	Tokat / Sivas
HosepBedikyan Efendi	Bursa

³²S. NARTOP KIRAŞ, a.g.t.,s.11

³³T.AKKUŞ, "Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Bursa Kent Tarihinde Gayrimüslimler", Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2008, s.99

Tablodan da anlaşılacağı üzere ipekçilik enstitüsünün öğrencileri arasında gayrimüslimler çoğunluğu oluşturmaktaydı. Nitekim kuruluşundan 1922 yılına değin enstitüden mezun olan öğrencilerden; 458'i Türk, 895'i Ermeni, 658'i Rum, 19'u Bulgar ve 2 tanesi Yahudi idi.

Foto.1.2. 1894 Senesi Harir Darü't-Talimi³⁴

³⁴<http://www.kozabirlik.com.tr/hakkmzda/tarihce.html?start=2>, erişim tarihi: 19.11.2012

Foto.1.3.Kevork Torkumyan ve öğrencileri³⁵

Foto.1.4. Bursa İpekböcekçiliği Mektebinin günümüzdeki görünümü
(Ahsen Günbulut,2012)

³⁵<http://team-aow.discuforum.info/t720-Bursa-Kazasi.htm>, erişim tarihi: 19.11.2012.

Foto.1.5. Bursa İpekböcekçiliği Mektebi Müdür Odası
(Ahsen Günbulut, 2012)

Foto.1.6. Bursa İpekböcekçiliği Mektebinin günümüzdeki görünümü
(Ahsen Günbulut, 2012)

Foto.1.7. Bursa İpekböcekçiliği Mektebi girişinde yer alan koza biçimde mermer zemin

(Ahsen Günbulut, 2012)

HarîrDârü't-Talimi hakkında yapılan araştırmalar sırasında Gül YASA ASLIHAN ile yapılan görüşmede KevorkTorkumyan ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. KevorkTorkumyan'ın hiçevlememiş olmaması sebebiyle varisleri bulunmayan Torkumyan'ın birçok kişisel eşyası yeğeni A.Samanridjan ve eşine bırakılmıştır. Aile yakınlarının da vefatından sonra eşyalar aile dostları da olan Gül YASA ASLIHAN'ın kişisel koleksiyonunda yerini almıştır. Daha önce hiç gün ışığına çıkmamış olan koleksiyonda bulunan belgeler arasında o dönemin padişahı II. Abdülhamit tarafından Ziraat ve Fen Müşaviri KevorkTorkumyan'a verilen Mecidiye nişan, 1894 senesine ait HarîrDârü't-Talimi' nin bir fotoğraf, 1895 senesine ait HarîrDârü't-Talimi' nin önündeki at arabasını içinde KevorkTorkumyan ve seyis Salih'in bulunduğu üzerinde Fransızca ve Ermenice notlar bulunan bir fotoğraf, HarîrDârü't-Talimi'in içinde çekildiği tahmin edilen koza ve ipek halılarının yanı sıra eğitimde kullanılan birçok malzemenin de yer aldığı bir fotoğraf, 1912 senesine ait yine Fransızca ve Ermenice notlar bulunan K. Torkumyan imzalı HarîrDârü't-Talimi' nin bir fotoğrafı yer almaktadır. Görsel ve yazılı belgelerin yanı sıra KevorkTorkumyan'ın da eğitimde kullandığı tartı ve pergel takımları da koleksiyonda bulunmaktadır. Bütün bu belgeler HarîrDârü't-Talimi' in görünümü hakkında önemli bilgiler vermektedir. HarîrDârü't-Talimi'e ait fotoğrafların yanı sıra Torkumyan Efendi'nin 1896 senesi Milano ve Venedik gezileri

sırasında satın aldığı ve üzerinde kişisel imzasının yer aldığı fotoğraflar bulunmaktadır.

Foto.1.8.II. Abdülhamit tarafından KevorkTorkumyan'a verilen Mecidiye nişanı

(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN Arşivi, 2012)

Foto.1.9. 1894 senesi HarîrDârü't-Talimi

(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN Arşivi, 2012)

Foto.1.10. 1895 senesi HarîrDârü't-Talimî önünde KevorkTorkumyan
(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN Arşivi, 2012)

Foto.1.11.Harîr Dârü't-Talimî eğitimi için kullanılan malzemeler
(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN Arşivi, 2012)

Foto.1.12. 1912 senesi HarîrDârü't-Talimi
(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN Arşivi, 2012)

Foto.1.13.Kevork Torkumyan'a ait tartı .
(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN Arşivi, 2012)

Foto.1.14.Kevork Torkumyan’aait pergel seti.

(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN Arşivi, 2012)

Ayrıca Torkumyan Efendi’nin kullandığı tartı gibi teknik malzemeler Antalya İpekböcekçiliği Mektebine ait fotoğraflarda yer alan malzemelerle de örtüşmektedir.(Bkz. Foto.2.7.)

Bursa’da açılan ipekçilik mektebi örnek alınarak ipekçilik sanatının ilerlemesi için ülkenin önemli ipek böceği üretim merkezleri olan Selanik, Amasya ve Antakya’da da Bursa’da olduğu gibi birer HarîrDârü’t-Talimi ile numune dutlukların oluşturulması hükümet tarafından planlanmıştır. Bu HarîrDârü’t-Talimi’lerinin açılması ve numune dutlukların oluşturulması için gerekli paranın ipek öşrü fazlasından karşılanması amaçlanmıştır. Bunun için bir masraf planı yapılmıştır. Bu planda Selanik ve Antakya için belirlenen miktarın (28.455 kuruş) iki katından fazlası Amasya için belirlenmiştir³⁶.

³⁶ İ. KIVRIM-S. ELMACI, (2011), “Osmanlı Döneminde Amasya’da İpekçilik”, *TurkishStudies -International PeriodicalfortheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic*, S:6/4, 2011,.s.715-728.

Tablo 1.9. Amasya’da Kurulacak İpekçilik Okulu ve Numune Dutluklar İçin Belirlenen
Harcama Kalemleri³⁷

Amasya’da Tesis Kılınacak Harir Dârü’t-Talimi		
	mâsarif-i dâime-i senevîye gurus	mâsarifâtı ibdidâiye gurus
Amasya “date”sis kılınacak harîr Dârü’t-ta,,limi dutluk ihdâsiçûn iştirâsı lâzım gelen on dönüm arâziitmanî		5000
Dutluk ihdası masârifi	---	5000
Dârü’t-talim masârifinşâiyesi	---	20.000
Dârü’t-talim tefrîşiyesi	---	2000
Âlet ve edevâtitmanîvesâire	---	6200
Mahalli zirâ’at müfettişine verilecek hizmet mukâbili ücreti	4000	---
Mu’avinma’âşatı	6000	---
Üç ay istihdam kılacak bir ipekçi ücreti şehri üçyüzgurus	900	---
Bir sene müddetle istihdam kılınacak birnebâtcişehrî yüzeli gurus	1800	---
Üçer ay istihdam kılınacak bir amele şehri yüzeli gurus	450	---
Masârif-i müteferrika senevî	2500	---
Yekûn	15650	49255

Ancak, Düyun-u Umumiye İdaresi, masrafların fazla olması ve Bursa’daki enstitünün diğer şehirlerden müracaat eden talebelere ücretsiz eğitim verdiğinden, yetiştirdiği elemanların bütün memlekete kifayet edeceğini belirterek bu şehirlerde ön görülen Harir Dârü’t- Talimi ve numune dutluklarının kurulmamasını istemiştir³⁸.

1926 yılında Düyun-u Umumiye İdaresi’nin kaldırılmasından sonra Cumhuriyet döneminde okul İpekböcekçiliği Mektebi adıyla çalışmalarına devam etmiştir. Edirne, Diyarbakır, Antalya ve Denizli’de birer İpekböcekçiliği Mektebi; Hatay, Amasya ve Rize’de birer kontrolörlük kurulmuştur. 1930 yılında İpekböcekçiliği Mektebi, İpekböcekçiliği Enstitüsü’ne dönüştürülmüştür³⁹. 1971 yılında Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğünün kurulmasıyla Ensti-

³⁷İ. KIVRIM,-S. ELMACI,a.g.m., s.715-728.

³⁸İ. KIVRIM –S. ELMACI,a.g.m., s.715-728.

³⁹T.ERTOĞRUL, a.g.e., s.6.

tü “İpekböcekçiliği Araştırma Enstitüsü” adı ile çalışmalarını sürdürmüştür⁴⁰. Günümüzde okul binası Anadolu İmam Hatip Lisesi’nin mülkiyetindedir.

12 Kasım 1927 tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde yer alan “ Bursa’da İpekçilik ve Böcekçilik Mektebi” başlıklı yazıda mektep şu şekilde anlatılmıştır⁴¹:

“ Mektep İdaresi, Bu Sene On İkisi Hanım Olmak Üzere Elli Bir Talebeye Diploma Verilmiştir. Bursa 9 (Muhabir-i mahsusamızdan) – Memleketimizde ipekçiliğin haiz olduğu kıymet ve ehemmiyet nazar-ı dikkate alınarak Bursa’da bir (Harir Daruttalimi: İpekçilik, Böcekçilik Mektebi) açılmıştı. Bu mektep her sene fazla bir rağbete mazhar olarak şimdiye kadar 2080 talebe yetiştirilmiştir. Bu sene de yeni mezunları müsameresinde birçok müdavin hazır bulunmuş ve müsamereden sonra mektebi gezmişlerdir. Bursa’nın “temenna mevki” ve “Cumhuriyet Köşkü” civarında, muntazam dut ve çam ağaçları arasında süsleyen bu zaferi bina; fi hakika tam asri ve fi vesaitle mechuz, Türkiye’nin, hemen hemen, ipekçilik ve böcekçilik hususunda bütün ihtiyaçlarını tazimine kafi bir Darülmesai dir. Bu kıymettar müesseseden 927 sene-i dersiyesinde, 12 si hanım olmak üzere 51 talebe diploma almaya muvakkat olmuştur. Bunlar arasında muhtelif meslek erbabı da vardır. Mektepte tedrisat: koza, ipek, tohum ve dutçuluğa ihzar etmekte ve dersler hem nazari, hem ameli tedris olmaktadır. Mesleğinin meftunu olan mektebin müdürü Asım ve muavini Niyazi beylerle bütün heyet talime, cidden şayan hürmet şahsiyetlerden mürekkeptir. Her gününü, mesai hücresinde, laboratuvarında tetkikatla geçiren Müdür Asım Bey, birçok aletlerde ihtira’ etmiş ve bunların memleketimizde tedarik ve imali de basit bir mesele halini almıştır. Asım Bey’in altı seneden beri yapmakta olduğu uzun tecrübeler, memleketin sanayi-i ziraiyesine pek müfit olmuş; Japon kozasıyla, Türk kozasının birbirine aşılması suretiyle elde edilen vasati, koza piyasasında fevkalade rağbet bulduğu gibi, yerli dut yapraklarıyla Japon yapraklarının kalem aşısıyla elde edilen kuvvetli neticesi de; dutçulukla iştilal edilen halkımıza iyi bir numune teşkil etmiş ve bunun hemen tatbikatına geçilmiştir. Müessesenin, bu kıymettar mesaisini yakından takip eden müdavin, iktisadi istikbal için büyük bir ümit beslemek ve sonra takdirler ibzal etmek suretiyle ayrılmıştır.”

1.2.Antalya’da İpekböcekçiliği ve İpek Üretimi

Antalya şehri, Roma ve Bizans İmparatorluğu döneminde Akdeniz havzasının önemli bir ticaret merkezidir. Bu önemini bir Pazar yeri ve de ticaret

⁴⁰T.ERTOĞRUL, a.g.e., s.6.

⁴¹A.İhsanİLHAN, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında İstanbul Basınında Bursa*, Akmat Akinoğlu Matbaacılık, Bursa, 2012,s.264.

iskelesi olması nedeniyle Anadolu Selçuklu ve Teke oğulları devrinde devam ettirmiştir⁴².

Selçuklular döneminde şehirlerde Yukarı-çarşı ve Aşağı- çarşı olmak üzere iki önemli alışveriş merkezi oluşmuştur. Antalya’da yukarı-çarşının oluşumu ile dokumacılık arasında sıkı bir ilişki vardır. Şöyle ki Selçukluların ilk dönemlerinde henüz çarşı olmadığından, şehirdeki ekonomik faaliyetlerinin Pazar özelliğine sahip bir yerde yapıldığı bilinmektedir. Kale halkı ile dışarıdakiler bu Pazar’da buluşup ihtiyaçlarını gidermişlerdir⁴³.

XIII. Yüzyılda kale dışında Yukarı Pazar’ın olduğu yerde bir de bedesten oluşmuştur⁴⁴. Bedestenin işlevlerinin arasında değerli malların depolanması, yerli tüccarların sınır ötesine yapacağı ticaretin mallarını ve kervanlarını hazırladıkları yer, kişilerin şahsi mal varlıklarını devlet teminatı altına sakladığı yer gibi özellikler vardır⁴⁵. Bedestenler* doğudaki büyük şehirlerde bez imal üretmek ve satmak için kurulmuştur⁴⁶. Bedestene Selçuklular döneminde Bezzazistan ve Bezzazlar çarşısı denilmekteydi. Antalya Bezzazistan’ında üretilen kumaşlarla ilgili kaynaklara göre İlhanlı Hükümdarı Hülagü’nün, Selçuklu Devleti’ne yüklediği vergiler arasında 500 parça kemha* denilen Antalya kumaşı da bulunmaktadır. Selçuklular bu kumaşı Tebriz’e götürmekle de yükümlüydüler. Moğolların bu isteği Antalya kemhasının o dönemde ne kadar kıymetli olduğunun bir ispatıdır⁴⁷.

Selçuklu devrinde, ülkelerarası büyük ticaret yapanlar, Hcave, hoca diye adlandırılırdı. Dönemin milletlerarası ticaretini, Sadî, Gülistan’ında şöyle yazıyor (Mahmud b Kadı-ı Manyasi çevirisi): “ Kükürd –i farsî dilerim ki Çin’e iledem, işitdüm ki anda azim kıymeti vardır. Andan çini çanağı Rum’a (Anadolu) götüren ve Rum’dan (Anadolu) ipek kumaşını Hind’e iledem ve andan pulad Hindi Haleb’e getürem. Andan Halebli kandil ve gülâb daneler alup Yemen’ e iledem.” Bu alıntıdan görüldüğü gibi Anadolu’da en önemli ticaret malının ipek kumaş olduğu görülmektedir.

Sultan Alâeddin Keykubat’ın tahta çıkmasından kısa bir süre sonra Venedikliler ile 8 Mart 1220 tarihinde iki yıllık süre için imzalanan anlaşmanın bize o dönemde Venediklilere verilen imtiyazları göstermesi bakımından önemli-

⁴² M. GÜÇLÜ, *XX Yüzyılın Başlarında Antalya’nın Ticari Durumu*, ATSO, S. 90, 1994, s.29.

⁴³ M.GÜÇLÜ, *Cumhuriyetten Önce ve Sonra Antalya’da Tarım, Antalya’nın Tarım Tarihi Panel*, 2008, s.41.

⁴⁴ M. GÜÇLÜ, a.g.m., s.41.

⁴⁵ M. GÜÇLÜ, a.g.m., s.41.

*Bedesten: bezciler çarşısı anlamına gelir. Çok eskiden değerli kumaşların satıldığı yerlere denilen bezzazistan, zamanla Osmanlı toplumunda bedesten ismini almıştır.

*Kemha: Bir tür ipekli kumaş.

⁴⁶ M.GÜÇLÜ, a.g.m., s.41.

⁴⁷ M.GÜÇLÜ, a.g.m., s.41.

dir⁴⁸. Bu antlaşmada karşılıklı ticaret serbestliği, her iki tarafın tüccarları için can ve mal güvenliği ve gemilerin sığınma haklarını içeren önemli maddeler vardır⁴⁹.

Sultan Alâeddin Keykubad'ın imzalamış olduğu bu ticari antlaşma, Selçuklu ülkesini sadece Venedik tüccarlarına açmakla kalmamış, bütün diğer Latin topluluklarının ticaretine de açmıştır. Yabancı tüccarlara sağlanan bu kolaylıklar neticesinde, Orta Asya'dan ve güneyden İtalyanlar, Rumlar ve Araplar gelmiştir⁵⁰. İbn Batuta, bir Ceneviz gemisi ile geldiği Alanya'da da Mısır'dan ve Suriye'den gelen tüccarlarla karşılaşmıştır. Yine ünlü tarihçi Markizi, Akdeniz'e gelen çok sayıda Avrupalı gemilerinin Müslümanların ticari mallarını Alanya'dan İskenderiye limanına götürdüklerini ifade etmektedir⁵¹.

Sultan Alâeddin Keykubad zamanında Antalya ipeklileri Antalya limanından ihraç edilmektedir. Bunların dışında Çin ipeklileri gibi Anadolu'ya dışarıdan getirilen mallar, Venedik ve Cenevizliler tarafından satın alınıp Avrupa ülkeleri ile Mısır ve Suriye'ye götürülen transit mallar listesinde yer almaktadır⁵². Bu ihraç mallarına karşılık İtalyan tüccarlar Selçuklu devletine İtalya, Fransa kökenli ipekli elbiseler getirip satmaktadır⁵³.

Osmanlı Türkiye'sinde ise ipek üretimi ve ticareti ağırlıklı olarak Bursa'da yapılmaktadır. Dünyanın belli başlı ipek pazarlarından biri olan Bursa ile birlikte İstanbul, Edirne, Selanik, İznik 'in yanı sıra 1040/ 1630 senesinde Alaiye'de*, XIX. yüzyılın başlarında ise Antalya'da ipek üretiminin yapıldığı bilinmektedir⁵⁴.

Üretimi yapılan ipeğin ham halinden, dokunup kumaş olarak satılana kadar her safhasından ayrı vergi tahsil edilmektedir. İpek, tezgâhlarda dokunup kumaş haline gelinceye kadar mizan emininin, boyama işlemleri sırasında boyahane mutakaası emininin, dokunmuş kumaşların satışı sırasında muhtesip veya damga eminlerinin denetiminde tutulmaktadır. Bu vergilendirmelerden ayrı olarak, ham ipeğin iplik haline getirildiği mancınıklar, dokunan kumaşların perdahlandığı mengenler de vergilendirilmektedir⁵⁵.

⁴⁸B. KELEŞ, Türkiye Selçukluları'nın XIII. Ve XIV yüzyılda Kıbrıs Krallığı, Ceneviz ve Venediklilerle Olan Ticaretinde Antalya'nın ve Alanya'nın Yeri ve Önemi, *Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri IV*, s.158.

⁴⁹B.KELEŞ, a.g.m., s.158.

⁵⁰B.KELEŞ, a.g.m., s.159.

⁵¹B.KELEŞ, a.g.m., s.159.

⁵²B.KELEŞ, a.g.m., s.159.

⁵³B.KELEŞ, a.g.m., s.159.

⁵⁴H.MOĞOL, "Antalya'da İpek Üretimi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 1992, S.79, s.96.

* Alaiye; Alanya, önceki adıyla Alaiye, Türkiye'nin Bölgesi'ndeki Antalya iline bağlı bir turizm ilçesidir.

⁵⁵H. MOĞOL, a.g.m., s.96.

Mizan resmi, ağırlık esasına göre ipeğin alıcılarından tahsil edilmektedir. XVIII. yüzyılın başlarından ortalarına kadar Bursa’da mizan resmi, ham ipeğin her kıyyesinden (yaklaşık 1200 gr.) 20 akçe, hurda ipeğin her kıyyesinden ise 3 akçe olarak alınmıştır⁵⁶.

Antalya’da ipek üretimi yapan kişiler Müslimler ve gayri Müslimlerden oluşmaktadır. Fakat oran olarak ipek üretimi daha çok gayri Müslimler tarafından yapılmaktadır. Bu da gayri Müslimlerin Osmanlı Devleti içerisinde rahat hareket serbestlikleri ve sağlanan kolaylıklar sayesinde artan güçlerini ve iktisadi zenginliklerini ortaya koymaktadır⁵⁷.

Antalya’daki ipek üretici Müslümanlar şunlardır: Zobu oğlu Mehmed, Fatıma Hatun, Yantır oğlu Hüseyin, Hacı Ömer, Hacı Ahmed, Hafız Muhammed, Mustafa Çelebi, Hafız Ahmed, SaracAhmed, BahcevanAhmed, Hacı Muhammed, Fenerci Hafız, HanımoğluMehmed, yolcu Ömer, Ispartalı Altınaşık, Çıkırıkçı oğlu Hacı Muhammed, Yörük Mehmed Efendi, Molla Ahmed, Kalaycı Mustafa, Kolsuz oğlu Mehmed, Manav Molla Hüseyin⁵⁸.

Bu dönemde ipek üreticisi gayri Müslimler ise şunlardır: Kel Sarati kefere, Ethem kefere, Dimitri kefere, Arslan kefere, Manu kefere, Yorgi kefere, Alaiyeli Dimitri kefere, Kara Yorgi oğlu, Alaiyeli Yani kefere, Kiryekoz kefere, Sarı Sarati kefere, Anaştaş kefere, Kırkor kefere, Küçük Dimitri kefere, Alaiyeli Tormuş kefere, Alaiyeli Yorgi kefere, Kıtınatı kefere, Alyon kefere, Soloman kefere, Aktem kefere, Alaiyeli Arslan kefere, Gökbaş oğlu Kiryeko kefere⁵⁹.Antalya’da 14 Kasım 1814’den 8 Haziran 1815’e kadar 78.075 kıyye (yaklaşık 93.600 kg) ipek üretilmiştir. Bu miktarın 25.275 kıyyesi (yaklaşık 30.360 kg) Müslümanlar tarafından, 52.800 kıyyesi (yaklaşık 63.360 kg) ise gayri müslimler tarafından üretilmiştir⁶⁰

Tablo 1.10. 1814-1815 Yılları Arasında Antalya’daki İpek Üreticileri ve Üretim Miktarları⁶¹

Üretim Dönemi	İpek Üreticisinin Adı	Üretilen Miktar (Kıyye) (Kilogram)		Resm-i Mizan-ı Harir
14 Kasım 1814 / 13 Aralık 1814	Zobu oğlu Mehmed Fatıma Hatun Yantı oğlu Hüseyin	1200 450 250	1440 540 300	240 90 50
14 Aralık 1814	Hacı Ömer	200	240	40

⁵⁶H. MOĞOL,a.g.m., s.96.

⁵⁷H.MOĞOL,a.g.m.,s.96.

⁵⁸ H. MOĞOL,a.g.m.,s.96.

⁵⁹H. MOĞOL,a.g.m, s.96.

⁶⁰H. MOĞOL,a.g.m., s.97

⁶¹H. MOĞOL,a.g.m., s.97.

/ 12 Ocak 1815	Hacı Ahmed Hafız Muhammed Mustafa Çelebi Hafız Ahmet SaracAhmed Hacı Ahmed	550 850 450 600 700 1200	660 1020 540 720 840 1440	110 170 90 120 140 240
13 Ocak 1815 / 10 Şubat 1815	BahcevanAhmed Hacı Muhammed Fenerci Hafız	600 1400 900	720 1680 1080	120 270 180
11 Şubat 1815 / 12 Mart 1815	Hacı Muhammed	550	660	110
13 Mart 1815 / 10 Nisan 1815	Hanımlı oğlu Mehmed Yolcu Ömer Ispartalı Altınaşık	350 500 150	420 600 180	70 100 30
11 Nisan 1815 / 10 Mayıs 1815	Çıkırıkçı oğlu Hacı Muhammed Yörük Mehmed Efendi Molla Ahmed Molla Ahmed	6000 375 300 2500	7200 450 360 3000	1200 75 60 500
11 Mayıs 1815 / 8 Haziran 1815	Molla Ahmed Kalaycı Mustafa Kolsuz oğlu Mehmed Yörük Mehmed Efendi Manav Molla Hüseyin	3300 1000 100 600 200	3960 1200 120 720 240	700 200 20 120 40
YEKÜN		25275	30330	5085

Tablo 1.11. 1814-1815 Yılları Arasında Antalya'daki Gayri- Müslim İpek Üreticileri ve Üretim Miktarları⁶²

Üretim Dönemi	İpek Üreticisinin Adı	Üretilen Miktar (Kıyye) (Kilogram)	Resm-i Mi- zan-ı Harir
14 Kasım 1814 / 13 Aralık 1814	Kel Sarati kefere Eltem kefere Dimitri kefere Arslan kefere	1000 400 500 1300	1200 480 600 1560
14 Aralık 1814 / 12 Ocak 1815	Kirye kefere Manu kefere Yorgi kefere Alaiyeli Dimitri ke- fere	1200 115 850 900 2700	1440 138 1020 1080 3240
			200 80 110 260 240 230 170 180 540

⁶²H.MOĞOL,a.g.m., s.98.

13 Ocak 1815	Kara yorgi oğlu	3550	4260	710
/	Alaiyeli Yani kefare	4550	5460	910
10 Şubat 1815	Kiryekoz kefare	600	720	120
	Sarı Sarati kefare	2000	2400	400
	Sarı Sarati kefare	2100	2520	420
11 Şubat 1815	Anaştas kefare	700	840	140
/	Kirkor kefare	1350	1620	270
12 Mart 1815	Anaştas kefare	2500	3000	500
	Küçük Dimitri kefare	600	720	120
	Kiryekoz kefare	1000	1200	200
13 Mart 1815	Alaiyeli Tormuş	4000	4800	800
/	kefare	3600	4320	720
10 Nisan 1815	Alaiyeli Yorgi kefare	100	120	20
	Kıtnati kefare			
11 Nisan 1815	Alyon kefare	9060	10872	1920
/10 Mayıs 1815	Soloman kefare	3000	3600	600
11 Mayıs 1815	Aktem kefare	1150	1380	230
/	Küçük Dimitri kefare	525	630	105
8 Haziran 1815	Kiryekoz kefare	300	360	60
	Alaiyeli Arslan kefare	1950	2340	390
	Gökbaş oğlu Kiryeko kefare	1200	1440	120
YEKÜN		52800	63360	10765

Antalya Sancağı'nda üretilen ipeğin alıcılarından alınan resm-i mizan-ı harir'in yanında, ipekten dokunmuş olan kumaşlardan da alınan resm-i kir-pas damgası adıyla ikinci bir vergi daha alınmaktadır. 14 Kasım 1814'den 8 Haziran 1815'e kadar Antalya mizan-ı harir mukata'sından tahsil olunan resm-i kir pas miktarı 4066 paradır⁶³.

Antalya'nın XIX. yüzyılın son senesindeki ipekböceğinin ithalat miktarı 2.500 kutu ve 56.250 kg., ihracat miktarı ise 8.300 kutu ve 456.500 kg.'dır⁶⁴. İhracat miktarının %3,1 'i ipekten oluşmaktadır⁶⁵. Miladi 1914/ 1915 Konya vilayeti Salnamesi 'ne göre ipek kozası üretimi 15.000 kıyyedir⁶⁶. Antalya'da 1906 yılında ipekli üretimini arttırmaya yönelik iktisadi bir girişim olarak

⁶³H.MOĞOL,a.g.m.,s.100.

⁶⁴T.BAYKARA,"XX. Yüzyıl Başlarında Antalya", *20.Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, 2007, C.I., s.16.

⁶⁵T.BAYKARA,a.g.m.,s.16.

⁶⁶A.BEDEN,"Konya Vilayet Salnamelerine Göre XX.Yüzyılın Başlarında Antalya'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı,"*20.Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, 2007, C.I.,s.16.

“Dutluk Yetiştirmek ve Harir Kozası Mahsulünü Tezyid Eylemeye* Memur Komisyonu” kurulmuştur. Bu komisyonun başkanı Duyum-u Umumiye Müdürü Burhaneddin Efendi olup komisyonun kurulma amacı dış borçların kapanmasıdır⁶⁷.

Tablo 1.12. Dutluk Yetiştirmek ve Harir Kozası Mahsulünü Tezyid Eylemeye Memur Komisyonu Üyeleri⁶⁸

Reis	Burhaneddin Efendi
Aza	Ahmet Efendi
Aza	Mihalaki Efendi
Aza	Yorgi Efendi
Aza	Petro Efendi

Yukarıdaki tabloda adı geçen Yorgi ve Petro Efendiden, G. Pehlivanidis’in “Attaleia kai Attaleiotes” adlı kitabında bahsedildiği tahmin edilmektedir⁶⁹:

“İpekböcekçiliği Antalya’da oldukça gelişmişti. Çok sayıda aile, aile reisine yardımcı olmak için evlerinde ipekböceği yetiştirip para kazanırdı. Antalya’da çok sayıda dut ağacı bulunduğundan, yaprakları ipekböcekleri için kullanılırdı. Yüzlerce dut ağacı ipekböcekçiliği için kullanılırdı. İpekböcekçiliği yapan insanlar az miktarda para vererek böcekleri için dut bahçeleri kiralarlardı. Zamanı geldiğinde kozalar işten anlayan bazı ustalar tarafından iplik yapılması için özel kazanlarda işlem görürdü. Kozalar Antalya şehrinin dışında Zerdalilik mevkiinde toplanırdı. Toplanan kozaların kısa süre içinde işlenmesi gerekiyordu. Çünkü çok sayıda toplanan kozalar Dolapçılar tarafından zamanında işlenmediği takdirde kozaların içinden çıkan kelebekler tarafından delindiğinden kullanılmaz hale gelir. Kelebeklerin ölmesi için kozaların buharla işlem görmesi gerekir. Antalya’da bir tek PetrosTuzoğlu’nun kozaları iplik haline getirecek fırını vardı. Petros’ta Antalya’da en büyük ipekböceği kozası üreticisiydi. YorgiosBamioğlu Antalyalı zenginlerdendi. Mecliste, metropolit ile birlikte Rum Cemaatini temsil ediyordu. Düden’deki babadan kalma çiftliğinde dut ağaçları yetiştirip, ipek böceği üretmiştir.”

Nüfus mübadelesiyle güç kaybeden Antalya ipekçiliği, 1928’de İpekböcekçiliği Mektebi’nin açılmasıyla birlikte yeniden canlanma dönemine girmiştir. 1930’lu yıllarda İpekböcekçiliği alanında görülen bu gelişmelerle birlikte işin ekonomik ve ticari boyutu girişimcilerin dikkatini çekmiştir. Antalya’da ipekçilik alanında faaliyette bulunmak üzere 50.000 lira sermayeli Antalya

⁶⁷T. BAYKARA, a.g.m.,s.14.

⁶⁸T. BAYKARA,a.g.m,s.14.

* TezyidEtmek:Artırma, çoğaltma, fazlalaştırma.

⁶⁹G.PEHLİVANİDİS, “Attaleia kai Attaleiotes” ,1989, C.2, s.114.

İpekçilik T.A.Ş.'nin sözleşmesi İcra Vekilleri Heyeti'nin 11.3.1931 tarihli toplantısında 10744 sayılı kararnamesinin onaylanmasıyla şirket kurulmuştur⁷⁰. Ancak, kuruluş sözleşmesi icra vekilleri heyetinde Mustafa Kemal'in de imzasıyla resmi olarak kurulan Antalya İpekçilik T.A.Ş., ekonomik kriz yüzünden şirketin kuruluşuna olanak bulamadıkları şirketin kurucuları tarafından bildirildiğinden şirketin kuruluşuna dair kararnamesi 12.2.1933'te 13821 sayılı Kararnameyle iptal edilmiştir⁷¹. Antalya'daki ipekçiliğin gelişmesine büyük katkılar sunabilecek olan şirketin açılmaması kent ve ipekçilik için büyük bir kayıp olmuştur.

Eskiden kentin önemli bir ticaret etkinliği olan ipekçilik, Bursa ile Antalya arasında bir çeşit değiş-tokuş şeklinde yürütülmüştür. Bu değiş tokuş; Bursa'dan Antalya'ya hammadde olarak ipek tohumu olarak gönderilmesi; Antalya'dan da üretilen ham ipeğin işlenmek üzere Bursa'ya gönderilmesi biçimindedir. Üretilen bütün ipek gönderilmemiş, kentteki ipekhane ve atölyelerde işlenip mendil, gecelik, çarşaf, vs. yapılarak kullanılmıştır⁷².

İpekböceği üreticileri, koza tohumlarını Bursa Koza Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinden Ziraat Bankası aracılığıyla almışlardır. Üretici tarafından herhangi bir sebeple alınmayan tohumlar geri kabul edilmeyeceği için sipariş alınırken üreticiye taahhüt belgesi imzalatılmıştır. 1943 senesinde bir kutu tohumun fiyatı 290 kuruştur. Bölgeye nakliyat ve ambalaj ücreti kooperatifçe ödenmiştir. İpekböceği tohumundan başka böcek kâğıdı ihtiyacı olduğunda bildirildiği takdirde kooperatif tarafından böcek kâğıtları da gönderilmiştir. Sipariş edilen tohum miktarları Mart ayının başına kadar üreticiler tarafından bildirilmesi gerekmektedir. Tohumlar Bursa Koza Tarım Satış Kooperatifleri Birliği tarafından bölgedeki Ziraat Bankasına gönderilmiş ve üreticiler tohumların ücretini ödeyerek bankadan almışlardır⁷³.

1933 senesinde Antalya'da 2225 kutu İpekböceği tohumu açılmıştır. Bunların 1295 i Serik, Manavgat, Korkuteli ve Elmalı kazalarında, 900 ü Alanya'da, 30 u Kaş'tadır. 1932 senesine göre 425 kutu fazla açılmıştır⁷⁴. 1935 senesinde Alanya'da 1250 kutu, Elmalı'da 30 kutu, Manavgat'ta 18 kutu, Finike'de 21 kutu, Kaş'ta 42 kutu açılmıştır. 1936 senesi koza mevsiminde İpekböcekçiliği Mektebine ait koza ihnak makinesinde* 10.000 kilo kadar koza ihnak edilmiştir. 1937 senesinde de Bursa İpekböceği Enstitüsünden 20

⁷⁰M.DENİZ, Cumhuriyet' in İlk Yıllarında Antalya Şehrinde Eğitim (1923-1950), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2009, s.137.

⁷¹M .DENİZ,a.g.t.,s.137.

⁷²M.DENİZ,a.g.t.,s.137.

⁷³ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1943, Nu: 32.

*İhnak; ipekböceğini boğma işleminde kullanılan makine.

⁷⁴Resmi Antalya Gazetesi, 13.05.1933, S.236, s.1.

kutu ipek böceği tohumu getirtilmiş Çakırlar, Bahtılı, Doyran köylerine dağıtılmıştır⁷⁵.

Tablo 1.13. 1942 Senesinde Antalya’da İpekböceği Yetiştiren İlçeler⁷⁶

İlçeler	İpekböceği yetiştiren		Açılan kutuların sayısı (adet)	Elde edilen yaş koza (kilo)	Yetiştirilen yaş kozanın kilo fiyatı (kuruş)	Dut ağaçlarının miktarı (adet)	Böceklerle yedirilen yaprak miktarı (kilo)
	Köy sayısı (adet)	Aile sayısı (adet)					
Elmalı	5	100	60	1500	600	-	-
Manavgat	25	300	100	3000	160	25.000	40.000
Finike	9	350	175	7000	satılmıyor	3500	70.000
Serik	30	360	90	3600	110	1800	45000
Kaş	15	300	150	3000	satılmıyor	1700	17000

Tablo 1.14. 1942 Senesinde Antalya’da İpekböceği Yetiştiren Köyler⁷⁷

İLÇE	KÖY
Döşemealtı	Kevşirler
Döşemealtı	Eksili
Aksu	Solak
Aksu	Alaylı
Aksu	Aşıkaraman
Aksu	Dumanlar
Aksu	İhsaniye
Aksu	Kındıra
Aksu	Kundu
Aksu	Mandırlar
Aksu	Murtuna
Kemer	Ağva
Kemer	Tekirova
Merkez	Çakırlar
Merkez	Çirkin oba
Merkez	Doyran

⁷⁵Resmi Antalya Gazetesi, 18.02.1937,S.477,s.2.

⁷⁶AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1942, Nu: 35.

⁷⁷AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1942, Nu: 36.

Merkez	Duralilier
Merkez	Hisar çandır
Merkez	Hurma
Merkez	Keşirler
Merkez	Geyikbayırı
Merkez	Sekçikiptiyan
Merkez	Şerafettin bayırı
Merkez	Yarbaş çandır
Merkez	Yukarı karaman
Merkez	Aşağı karaman
Merkez	Cihadiye

Antalya’da koza boğma işlemi 1930’lu yıllarda Abuzelefe Hamit Bey’in Kozahanesinde yapılmıştır. Bu kozakhanenin yanında ‘‘Kozaklı Kahve ‘’ bulunuyordu. Kozalarını satmak isteyen üreticiler bu kahveye gelerek hem kozalarını satmışlar hem de burada dinleme imkânı bulmuşlardır. Hüseyin Çimrin ‘‘ Kozaklı Kahve’yi şöyle anlatıyor⁷⁸:

‘‘Kozaklı Kahve, yaz aylarının sıcağında çınar ağaçlarının gölgesinde, içinden geçen gür sulu deresi ile sevilen bir oturma ve dinlenme yeri idi. Fakat burası ipekböcekçiliği mevsiminde yılda iki defa Kozakhane’ ye dönüşürdü. Bugünkü Yenikapı Karakolu’nun güneyinde, dolmuşların önünden geçtiği caddeye ve Zerdalilik Kahvesi’nin bahçesine kazanlar, yanlarına kozadan çıkarılan ipekleri sarmak için çıkırıklar kurulurdu. Halk, geçim kaynağı olarak ürettiği kozalarını ya satmak veya bu kozalardan ibrişim imal ettirmek için buraya doluşurdu. O aylarda Kozaklı Kahve adeta bir bayram yerine dönerdi.’’

Foto.1.15.Kozaklı Kahve (Ahsen GÜNBULUT,2012)

⁷⁸H. ÇİMRİN,*Bir Zamanlar Antalya- Tarih, Gözlem, Anılar*, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Antalya, 2002. s. 295-296.

İpekçilik, kent ekonomisine katkı sağladığı gibi, özellikle ev hanımları için gelir kapısı olmuştur⁷⁹. O günlerin tanığı olan Halil İbrahim Dişey'in notlarına göre Antalya da ipekböcekçiliği faaliyeti şöyle bir seyir izlemektedir⁸⁰:

“Antalya’da ilkbahara girince başlayan çalışma haziran sonuna kadar sürmekteydi. Dut ağacı bulabilen Antalyalı her hanım ilkbaharda; evlerine eşya, kızlarına çeyiz, kendilerine ve erkeklerinin giyim eşyası sedir ve karyola örtüleri yapmak için ve daha mühim olanı da iyi bir gelir kaynağı olduğu için hummalı bir ipekçilik çalışmasına koyulurdu.

İpekböceği üretimine başlanmadan önce, ilkbahar başlarında dut ağaçlarının kaç kutu böcek besleyeceği araştırılır, hatta tecrübeli kişilere sorulup fikir alınır, ondan sonra ne kadar ipek böceği besleneceğine karar verilir. Bu ilk çalışmadan sonra ipekböcekçiliği üretimi için sırasıyla şu işlerin yapılması gerekirdi:

1- Yeşerip çoğalan dut dalları ağaçtan dikkatle kesilip yaprakları hiç bir yere değdirilmeden usulüne uygun olarak böceklere verilir.

2- Vaktinde böceklerin altları temizlenir.

3- Böceklere günde üç defa düzenli aralıklarda dut yaprakları verilir.

4- Antalya’da Böceklerin; ‘küçük aladı’ ve ‘büyük aladı’ diye söylenen iki defa uyku /dinlenme zamanları vardır. Bu zamanda yaprak yemezler.

5- Böcekler gelişmelerini tamamlayınca başlarını havaya kaldırırlar ve koza yapacak çalı/kerevet isterlerdi. Yetiştiriciler buna ‘böcek nişan verdi’ derlerdi. Böcekler çalılara çıkıp kozalarını örerlerdi. Bu kozalar yetiştiricilerce dikkatle kirletilmeden toplanırdı.

6- Kozaları satın alan tüccar, Kozaklı Kahve’nin yanındaki binada bunları etüvleyerek(boğmak,ihnak), uzun bir süre saklanacak hale getirir.*

7- Yetiştirdiği kozaların ayırdığı bir miktarını yetiştiriciler aynı yerde bulunan ve hususi olarak hazırlanmış aletlerle çalışan ‘orta’lara getirirler ve ibrişim yaptırırlardı. Hususi yapılı kazanda kaynatılan kozalardan alınan ipek iplikler kargıdan yapılmış masuralara sarılan ibrişimlerden Kaleiçi’nde ve çokça da Şarampol semtindeki tezgâhlarda giyim eşyası, evlere yatak yorgan, sedir eşyası ve kızlara çeyiz yapmak için kumaş halinde dokunulurdu”

Halkın, piyasa hakkında bilgileri olmaması dolayısıyla yetiştirdikleri kozaları şehrin muhtelif mahallelerinde ve hatta evlerde toplayıcılara ucuz sattıkları tespit edilince 1930 senesinde sadece “Kozaklı Kahve” de olarak anılan Zerdalik Kahvesi’nin sergi kısmında satış yapılmasına izin verilmiştir. Masraf adı altında üreticilerden hiçbir para alınmamıştır. İlan tarihinden itibaren kozacılar kozalarını burada satmak mecburiyetinde tutulmuşlardır. Aksi takdirde

⁷⁹H. ÇİMRİN,a.g.e., s. 295-296.

⁸⁰H. İ. DİŞEY,*Efsaneler Diyarı Antalya*, el yazısı ile çoğaltılmış kitapçık, Antalya, 2006.

alıcı ve satıcılar hakkında yasal işlem başlatılacağı duyurulmuştur⁸¹. Fakat 1942 yılında 1580 Sayılı Belediye Kanunun 15.maddesinin 136 fıkrası ile Koza Pazarının kurulmasına karar verilmiştir. Bu koza pazarı Belediye Parkında kurulmuştur. Bu koza pazarının işleyiş şekilleri şöyledir⁸²:

1. Koza mahsulü koza pazarında satılacak ve alınacaktır.
2. Bu pazardan başka yerde koza alımı ve satışı yasaktır.
3. Koza alış ve satış belediye tarafından istihdam edilecek memurun kayıt ve takibi altında olacaktır.
4. Kozanın tartı ve teslimi koza pazarında yapılacaktır.
5. Bu alınan kararların aksine hareket edenler mahkeme tarafından cezalandırılacaktır.

Antalya'nın ilçesi olan Alanya'da ise tohumu satan tüccar üreticiden tek-rardan mahsulü geri almıştır. Bu şekilde çalışan 6 tane tüccar vardır. Her birinin ayrı ihnakları ve koza satış yerleri vardır. Alanya'da ortak bir koza pazarı yoktur. Kaymakamlık tarafından girişimler bulunulduğu halde halkın pazara koza getirmemesi nedeniyle bu fikirden vazgeçilmiştir⁸³.

Antalya'nın diğer bir ilçesi Kaş'ta ise ipekböcekçiliği geniş bir alanda yapılmıştır. Kaş'ın Kalkan bölgesinde özellikle Kelemiş ovası köylerinde halk kendi mahsulünü kendi harcamış, ipek çekerek yatak çarşafı, perde, peştamal dokuyarak satmıştır. Halk fazla miktarda tohum üretmiştir. Kayıtlara göre her sene 8- 10 kutu kooperatiftan alınmasına rağmen her evde en az bir tezgâh çalışmıştır. Gerek Antalya'da gerekse Alanya'da yalnız Tayyare Resmi (Uçak Vergisi) alınmıştır. Bu vergi koza satış zamanı kuru koza sevkiyatında yük-leme yerinde tahsil edilmiştir⁸⁴.

İpekböceğinin besin kaynağı dut ağacının yapraklarıdır. Bu yüzden Antalya'daki yerli üreticileri mutlaka kendi evlerinde de dut ağacı yetiştirmiştir. Kendi dut ağacı bulunmayan üreticiler böcekleri için dut bahçeleri kiralamıştır. Antalya'da Zerdalilik semti, kentin kuzeyindeki Dutlu bahçe ve Antalya'nın dört bir yanı dut ağaçlarıyla doluydu. Antalya'da İpekböceği Kızılsaray, Kışla, Muratpaşa, Tahıl pazarı, Yenikapı, Sinan, Alan, Kızıltoprak, Selçuk, Balbey, Demircikara, Kılıçarslan gibi semtlerde yaygın olarak yetiştirilmiştir. Antalya'daki dut ağaçlarının çoğu yaşlı ağaçlardır. Bu ağaçların yaprak verme kudretleri ve ipek böceğini besleyecek gıda değerleri her yıl azalmakta olduğundan Antalya İpekböcekçiliği Mektebi tarafından yetiştirilmekte olan dut fidanları her sene böcek besleyici ve bahçe meraklısı halka parasız dağıtılmıştır. Böylece, ipekçiliğin temel girdisi olan dut ağacının dikilmesi veya gençleştirilmesi teşvik edilmiştir. Fidan alımı sırasında fidan alan üreticiye taahhüt belgesi imzalatılmıştır.

⁸¹ Resmi Antalya Gazetesi, 24.05.1934, Sayı: 338, Sayfa: 1.

⁸² AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1942, Nu: 28.

⁸³ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 5.

⁸⁴ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 5.

Bu belge alıcı tarafında doldurulması gereken üç bölüme ayrılmıştır(Bkz. Ek Belge 5):

Birinci bölüm; *fidan alanın adı, soyadı, doğum tarihi, bölgesi olmak üzere kişisel bilgilerin* doldurulacağı kısımdan oluşmaktadır.

İkinci bölüm; *fidanın miktarı, fidan adeti, dut fidanlarının dikilecek olan dutluğun yeri, dutluğun büyüklüğüyle ilgili* doldurulacak kısımdır.

Üçüncü bölüm; *“Aldığım fidanı... Senesinde dikmiş olacağım. Yukarıda gösterilen dut fidanını Antalya vilayeti İpekböcekçiliği İstasyonundan aldım. Bu fidanların nasıl dikileceğini öğrendim ve aldığım fidana göre bahçemi evvelden hazırladım. Bilahare yapılacak tetkik neticesinde yukarıda muhiti ve sahası yazılan bahçemi bildirdiğim senede dikilmiş dut fidanlığı olarak göstermeyi taahhüt ederim.”* şeklinde yazılı olan kısımdır⁸⁵.

İpekçiliğin teşvik edilmesi okulun yaptığı bu katkıyla sınırlı değildir. Milli ekonomi için de önemli bir yeri olan ipekçiliğini korumak ve desteklemek için hükümet bir de yasa çıkarmıştır. İpek Böceği ve Tohumu Yetiştirilmesi Hakkındaki Kanun’unda üreticilerin teşvik edilmesi ile ilgili maddeler vardır⁸⁶.

Bu teşviklerin yanı sıra İpekböcekçiliği okulunun faaliyetleri de başlı başına bir teşvik olmaktadır. İpekböcekçiliği Mektebi’ne bağlı böcekthane ve umumi kuluçka istasyonunda bilimsel yöntemlerle tohum uyandırma işi Antalya’da ilk defa ipekçilik sezonunun başladığı 1936 ilkbaharında olmaktadır. Bu zamana kadar Antalyalılar, ipek böceği tohumu uyandırma işini eski usulde ilkel bir şekilde yapmakta ve bundan dolayı da verim düşüktür. Üstelik bu verim düşüklüğü göz ardı edilemeyecek bir düzeydedir. Modern yöntemlerle bir kuttudan 70-75 kilo yaş koza alınması gerekirken, ancak 20-30 kilo ürün alınabilmektedir⁸⁷.

Mektebin bu faaliyeti Antalyalılara önemli bir katkı sunduğundan tohumlarını uyandırmak için İpekçilik Mektebi’ne başvuran böcek besleyicilerinin sayısında büyük artış olmuştur. Böylelikle, tohum uyandırmak için harcanan 15 günlük meşakkatli devre böcek besleyicilerine de kazandırılmıştır. Ayrıca, mektebin dut fidanlığından yalnızca 16 binin üzerinde dut fidanı parasız olarak dağıtılmıştır. İpekböcekçiliği Mektebi’nin bu yardım ve faaliyetleri, halkta ilgi uyandırmış ve Antalya ipekçiliği için ümitli bir safha açmıştır⁸⁸.

⁸⁵ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1942, Nu: 33.

⁸⁶ Resmi Antalya, “Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müdüriyeti”, 22 Şubat 1934.

⁸⁷ M. DENİZ, a.g.t., s.137.

⁸⁸ Resmi Antalya, “Böcekthane ve Umumi Kuluçka İstasyonu”, 23 Nisan 1936.

Tablo 1.15.1928 -1936 Yılları Arasında Antalya Vilayetinde Elde Edilen Yaş Koza Miktarı (Kg)⁸⁹

YILLAR									
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Yaş Koza	16.000	36.000	62.500	54.500	76.300	73.000	87.200	76.700	101.400

Tablo 1.16.1938 -1949 Yılları Arasında Antalya Vilayetinde Elde Edilen Yaş Koza Miktarı (Kg)⁹⁰

YILLAR				
	1938	1947	1948	1949
Yaş Koza	53.693	168.930	79.017	112.940

Tablo 1.17. 1950 – 1957 Yılları Arasında Antalya Vilayetinde Elde Edilen Yaş Koza Miktarı(Kg)⁹¹

YILLAR								
	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Yaş Koza	102.662	102.040	70.500	131.175	97.790	72.438	88.865	75.010

Okulun etkisiyle ipekçiliğe ilgi artırılmış ve 1949'da Antalya'da yaş koza üretimi 112 ton olarak gerçekleşmiştir. 1930'da gerçekleşen 63 tonluk üretimle kıyaslandığında üretimin iki katına çıkmış olduğu görülür. Bu sonuç, İpek-böcekçiliği Mektebi'nin katma değeri yüksek olan ipek üretimiyle şehir ekonomisine yaptığı katkının da bir göstergesidir.

⁸⁹ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1936, Nu: 34.

⁹⁰ A.R.GÖNÜLLÜ, Demokrat Parti Döneminde Antalya (1950 -1960), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008, s.274.

⁹¹ A.R.GÖNÜLLÜ, a.g.t.,s.274.

2.BÖLÜM

ANTALYA VE ALANYA İPEKBÖCEKÇİLİĞİ MEKTEBİ

1921 yılını takiben önceleri Duyun-u Umumiye İdaresi tarafından Bursa’da açılan eski Harir Darü’t-Talimi, İpekböcekçiliği Mektebi adı ile yeniden İktisat Vekâleti tarafından Türkiye’nin Edirne, Diyarbakır, Antalya, Denizli bölgelerinde kurulmuştur. Daha sonraları Bursa dışındaki başka vilayetlerde bulunan bu mekteplere “İpekböcekçiliği İstasyonu” ismi verilmiş ve bu istasyonlara ilmi direktif vermek üzere, Bursa’daki mektep “İpekböcekçiliği Enstitüsü” olarak faaliyete başlamıştır. Enstitü, ipekböcekçiliğimize yeni bir yön vermiştir. Enstitünün modern laboratuvarlarla donatılması yine aynı dönemde olmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen “İpekböceği Yetiştirilmesi, Muayene ve Satılması Hakkındaki Kanun” ile çalışan bu mektepler birçok ipekböceği tohumu üreticisi yetiştirerek kendilerine diploma vermiş ve Türkiye’de ipekböcekçiliğinin ilerlemesi için büyük gayretler sarf etmiştir.

İpekböcekçiliği mektepleri amaçlarına erişebilmeleri için aşağıdaki şekilde çalışmıştır⁹²:

- *Kurs açarak ipekböceği üreticisi yetiştirmek.*
- *Bulunduğu bölgede yetişen böcek ve kozaları ıslah etmek.*
- *Bulunduğu bölgede konferanslar vererek yetiştiriciyi ipekböcekçiliği hakkında aydınlatmak.*
- *Bulunduğu bölgede teşvik edici yarışmalar düzenlemek.*
- *Bulunduğu ve çalıştığı yerde gazetelerle düzenli yayınlar hazırlamak.*
- *Mektebin imkân ve müsaadesi oranında tohum çıkararak muhtaç halka parasız dağıtmak.*
- *İpekböcekçiliği Mektepleri bulundukları bölgede birer (ofis) gibi çalışarak o muntakanın böcekçilik, tohumculuk, ipekböcekçiliği, dokumacılık, fîdancılık vesaire ipekböcekçiliği ile ilişkin bütün işler hakkında bilgiler toplayarak her sene karşılaştırmalı birer istatistik oluşturmak ve bölgesinde her yıl yapılan işleri ve ilerlemeleri fotoğraflarla tespit ederek mukayeseli bir albüm meydana getirmek mecburiyetindedir.*

⁹²AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 10.

2.1. Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin Kuruluşu

2.1.1. Antalya İpekböcekçiliği Mektebinin Kuruluşu

Antalya’da ilk olarak İpekböcekçiliği Mektebi 1928 yılında Yenikapı semtinde kurulmuştur⁹³. Daha sonra yeni bina, İpekböcekçiliği Mektebi Müdürlüğü’nden 11261 lira keşif bedeli olarak 21.1.1930 tarihinde ihaleye çıkarılmıştır⁹⁴. Karaalioğlu Parkı içerisinde kurulan yeni bina 12.12.1930 tarihinde tamamlanıp teslim edilmiş ve kirada tutulan eski mektebe ait eşyalar yeni binaya nakledilmiştir⁹⁵. 27.02.1931 senesinde ipekböcekçiliği mektebinin yakınında bir böcekthane ve kışlak binasının yapılması için İktisat Vekâlet’inden 21000 lira ödenek verilmiştir⁹⁶. Aynı sene içerisinde İpekböcekçiliği Mektebinin yanına dut fidanlığı eklenmiş ve 60000 dut fidanı yetiştirilmiştir⁹⁷. Burada yetişen dut fidanlarının istek üzerine halka bedava verileceği duyurulmuştur⁹⁸. Ayrıca aynı bahçenin diğer bir kısmında stadyum yapılması için 3000 lira yardımda bulunulmuştur⁹⁹.

Foto.2.1. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi (Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

⁹³ ATSO Bülteni, 120. Yıl Özel Bülteni, Antalya, 2006, s.6.

⁹⁴ Resmi Antalya, “Mektep İnşaatı”, 31 Kânunusani 1930, Sayı: 119, s.4.

⁹⁵ Resmi Antalya, “İpekçilik Mektebi”, 2 Kânunuevvel 1930, Sayı: 164, s.2.

⁹⁶ Resmi Antalya, “Böcekthane ve Kışlak”, 27 Şubat 1931, Sayı: 174, s. 4.

⁹⁷ Resmi Antalya, “İpekçilik Mektebi”, 19 Şubat 1931, Sayı: 173, s.3.

⁹⁸ Resmi Antalya, “İpekçilik Mektebi”, 19 Şubat 1931, Sayı: 173, s.3.

⁹⁹ Resmi Antalya, “İpekçilik Mektebi”, 19 Şubat 1931, Sayı: 173, s.3.

Foto.2.2. Antalya İpekböcekçiliği İstasyonu Giriş Kapısı (Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Foto.2.3. Antalya İpekböcekçiliği İstasyonu Dutluk Yolu (Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

2.1.1.1. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi İnşaatı İçin Alınan Kararlar

Antalya Kent Müzesi'nin Kent Belleğinde bulunan Antalya İpekböcekçiliği mektebine ait karar defterinde yer alan Mektep Müdürü, Tahrirat, İktisat

ve Maliye Vekâletinden bir memurun oluşturduğu Satın Alma Komisyonu tarafından alınan kararlar şu şekildedir(Bkz. Ek Belge 11):

1. Vilayet Makamından komisyona havale buyrulan 15.07.1929 tarih ve 16/1 numaralı tezkerede böcekçilik mektebi telefon tesisatı masrafı ve makine ücreti Elektrikçi Murat Efendi ile pazarlık edilerek yüz on iki lira yetmiş kuruş olarak belirlenmiş ve tesisatın yapılmasına karar verilmiştir¹⁰⁰.

2. 28.03.1930 tarihinde mektebin dutluğu ve fidanlığı için gerekli olan 600 yük gübrenin beher yükü 25 kuruştan olmak üzere Ahadlı Karyesinden (köyünden) Osmanoğlu Mustafa Çavuş'un verdiği fiyat uygun görülmüş ve pazarlık suretiyle satın alınmasına karar verilmiştir¹⁰¹.

3. 31.07.1930 tarihli ve 111 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile böcekçilik ve ipekçilik mektebinin ankastre elektrik tesisatının elektrik şirketi mühendisi Hamdi Bey tarafından düzenlenen proje ve keşifler, 361 lira 85 kuruştan 21 lira 85 kuruş indirilerek 340 liraya işin miktarı ve önemi nedeniyle pazarlık yoluyla elektrik ustalarından İsmail Bey'e yaptırılmasına 31.07.1930 tarihinde karar verilmiştir¹⁰².

4. 25.02.1931 tarih ve 35 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile yeniden inşa edilecek olan böcekthane ve kışlak binasının 21.594.13 kuruşluk keşif evrakının 27.02.1931 tarihinden 18.03.1931 Çarşamba günü saat 15'e kadar kapalı zarf usulüyle açık arttırmaya çıkarılmasına ve Antalya'da Resmi Antalya ve Zümrütova, , Ankara'da Hakimiyeti Milliye gazetelerinde 4 defa ilan edilmesine karar verilmiştir.¹⁰³ İhaleye 18.03.1931 Çarşamba günü Hayri Bey böcekthane ve kışlak binasının inşaat süresini iki ay uzatmak şartıyla talip olmuştur. Fakat teklif "661" numaralı ihale kanununa muhalif olduğundan açık arttırmanın bir hafta uzatılmasına karar verilmiştir.¹⁰⁴Uzatılan süre zarfında da hiçbir talip bulunamadığı için de 25.03.1931 tarihinde açık arttırmaya son verilmiştir¹⁰⁵.

5. 02.10.1932 tarihindeki komisyon toplantısında 02.10.1932 tarihli ve 123 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere okunmuştur. Tezkere göre yeniden inşa edilecek olan böcekthane ve kışlak binasının 12531 lira 55 kuruşluk keşif evrakının 03.10.1932 tarihinden 03.11.1932 tarihi saat 16'ya kadar kapalı zarf usulüyle açık arttırmaya çıkarılmasına ve Antalya'da Resmi Antalya, Ankara'da Hâkimiyeti Milliye, İstanbul'da Cumhuriyet gazetelerinde dörder defa duyurulmasına karar verilmiştir¹⁰⁶. 03.11.1932 tarihinde açık arttırma için böcekçilik mektebinde toplanılmıştır. Birinci sırada bulunan İzmirli

¹⁰⁰ AKEM KBM, AİMKD, s.11.

¹⁰¹ AKEM KBM, AİMKD, s.14.

¹⁰² AKEM KBM, AİMKD, s.17.

¹⁰³ AKEM KBM, AİMKD, s.20.

¹⁰⁴ AKEM KBM, AİMKD, s.22.

¹⁰⁵ AKEM KBM, AİMKD, s.23.

¹⁰⁶ AKEM KBM, AİMKD, s.27.

mühendis Kadirizade Sadık, Halit, Ferruh Beyler İnşaat Kollektif Şirketi %3.25 indirimle inşaata talip olmuş ve telif şartnameye uygun görülerek komisyon tarafından kabul edilmiştir¹⁰⁷.

6. 24.12.1933 tarih ve 156 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile inşa edilmekte olan böcekthane ve kışlak binasının geri kalan kısmının inşaatı için yedi yüz liralık keşif evrakı için 24.12.1933 tarihinden 20.01.1934 cumartesi saat on altıya kadar kapalı zarf usulüyle açık arttırmaya çıkarılması ve inşaatın bedeli on bin lirayı geçmediğinden mahalli Antalya gazetesinde dört defa ilan edilmesine karar verilmiştir¹⁰⁸. 20.01.1934 tarihinde açık arttırma için böcekçilik mektebinde toplanılmıştır. Açık arttırmanın birinci sırasında yazılı bulunan Antalya'nın Şeyh Sinan mahallesinden Zahiye Salih oğlu Mustafa Naci Efendi yüzde altı kuruş ve on üç santim yani yedi bin altı lira bedelli keşiften dört yüz yirmi dokuz lira indirmek suretiyle, ikinci sırada yazılı Antalya'nın Tahılpazarı mahallesinde inşaat ustası ve müteahhidi Ahmet oğlu Osman Miat Efendi yüzde on sekiz kuruş kırk üç santim yani bin iki yüz doksan bir lira indirmek suretiyle toptan beş bin yedi yüz on beş liraya talip olmuştur. Bu tekliften Ahmet oğlu Osman Miat Efendinin teklifi şartnameye uygun görülerek kabul edilmiştir¹⁰⁹.

7. 23.01.1935 tarihinde ipekböcekçiliği mektebi bahçesi ve dut fidanlığındaki faaliyetler için gerekli görülen 4 adet çelik kürek, 2 adet çelik kürek bel ayrıca dut fidanlığı etrafında yapılması gereken setlerde ve tezyinat (süsleme) kısmındaki beton bordürlerde kullanılmak üzere kumun eksiltme suretiyle tedariki mümkün olmayacağından ihale kanunu 46.maddesinin (a) fıkrasına göre pazarlıkla alınmasına ve bahçe işlerinde çalıştırılmak üzere işçilerin görevlendirilmesine karar verilmiştir¹¹⁰.

8. 26.02.1935 Salı günü saat 14'de komisyon toplanarak böcekthane binası yapan müteahhit tarafından sürenin uzatılması hakkındaki dilekçesi okunmuştur. Dilekçe incelenerek 1935 senesinde kışın fazla yağmurlu geçmesi ve dışarıdan müteahhit tarafından getirilmesi zorunlu malzemenin kötü hava şartları nedeniyle gecikmesi göz önünde tutulmuş ve dilekçe kabul edilmiştir. Fakat istenilen 15 günlük süre fazla görülerek işin 10 gün uzatılmasına karar verilmiştir¹¹¹.

9. 15.03.1935 tarihinde mektep için gerekli görülen kömürün eksiltme suretiyle tedariki mümkün olmayacağından ihale kanunu 46.maddesinin (a) fıkrasına göre pazarlıkla alınmasına karar verilmiştir¹¹².

¹⁰⁷AKEM KBM, AİMKD, s.28.

¹⁰⁸AKEM KBM, AİMKD, s.32.

¹⁰⁹AKEM KBM, AİMKD, s.33.

¹¹⁰AKEM KBM, AİMKD, s.42.

¹¹¹AKEM KBM, AİMKD, s.48.

¹¹²AKEM KBM, AİMKD, s.49.

10.15.04.1935 tarihinde mektebin dut fidanlığına gerekli görülen gübrenin eksiltme suretiyle tedariki mümkün olmayacağından ihale kanunu 46.maddesinin A fıkrasına göre pazarlıkla alınmasına karar verilmiştir¹¹³.

11.19.05.1935 senesinde ipekböcekçiliği mektebi bahçe duvarı çimento şap sıvasının vakit darlığı nedeniyle ihale kanununun 46.maddesinin (a) fıkrasına göre yapılan pazarlıkla yapıcı ustası Zekeriya'nın metre başına verdiği 45 kuruşa yaptırılmasına karar verilmiştir¹¹⁴.

2.1.1.2. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Eğitimine Ait Araç - Gereçler İçin Alınan Kararlar

Antalya Kent Müzesi'nin Kent Belleğinde bulunan Antalya İpekböcekçiliği mektebine ait karar defterinde yer alan mektebin müdürü, Tahrirat, İktisat ve Maliye Vekâletinden bir memurun oluşturduğu Satın Alma Komisyonu tarafından alınan kararlar şu şekildedir:

1. Antalya İpekböcekçiliğine ait gerekli mobilyaların alınması için 28.12.1928 tarihinden 17.01.1929 tarihine kadar yirmi gün süreyle açık arttırma yapılmış ve gazete ilanlarıyla açık arttırma halka duyurulmuştur.¹¹⁵ Bu süre zarfında herhangi bir teklif gelmediği için açık arttırma 18.01.1929 tarihinden 24.01.1929 tarihine kadar bir hafta uzatılmıştır.¹¹⁶ Açık arttırmanın süresinin bir hafta uzatılmasına rağmen teklif gelmemesi nedeniyle mobilyaların mektebin Mubayaat Komisyonu (satın alma komisyonu) aracılığıyla yaptırılmasına karar verilmiştir¹¹⁷.

2. İki yüz elli lira bedelle satışı teklif edilen; doksan beş lira değerinde bir adet Amerikan yazıhane ile fes rengi(kırmızı renk) kadifeden ve cevizden mamul bir kanepe, iki koltuk, altı sandalyeden oluşan kristal cevizden mamul bir oda takımının fiyatları uygun görülmüş ve satın alınmasına 25.02.1929 tarihinde karar verilmiştir¹¹⁸.

3. 26.02.1929 ve 16/1 numaralı ve Vilayet Makamından havale buyrulan tezkere ile ipekböceği beslenecek 15 takım kerevetin acele olması nedeniyle açık arttırma yapılmadan komisyon azalarından Maliye'den Hasan Avni Bey ve Mektep Müdürü Ali Ekrem Bey'in aracılığıyla emaneten imal ettirilmesine karar verilmiştir¹¹⁹.

4. Böcekçilik Mektebi Müdüriyetinden 21 sayılı 10.03.1929 tarihinde yazılan yazıyla gerekli gösterilen bir düzine hezaren sandalyenin 84 lira olan

¹¹³ AKEM KBM, AİMKD, s.50.

¹¹⁴ AKEM KBM, AİMKD, s.53.

¹¹⁵ AKEM KBM, AİMKD, s.1.

¹¹⁶ AKEM KBM, AİMKD, s.2.

¹¹⁷ AKEM KBM, AİMKD, s.3.

¹¹⁸ AKEM KBM, AİMKD, s.5.

¹¹⁹ AKEM KBM, AİMKD, s.6.

fiyatı uygun görülmüş ve satışın komisyon azasından Mektep Müdürü Ali Ekrem Bey ve Maliyeden Hasan Hulusi Bey'in aracılığıyla yapılmasına karar verilmiştir¹²⁰.

5. 06.05.1929 tarihinde yapılan komisyon toplantısında Gazi ve İsmet Paşa'nın birer yıldız çerçeveli fotoğrafları ile Gazi Paşa'nın alçıdan yapılmış heykellerinin fiyatları uygun görüşmüş ve pazarlıkla satın alınmasına karar verilmiştir¹²¹.

6. Vilayet Makamından 10.07.1929 tarihinde havale buyrulan dolap, si-gara masası, suni askı, büyük ve küçük masa, muhrik çerçevesinin pazarlık suretiyle satın alınmasına karar verilmiştir¹²².

7. 01.08.1929 tarihinde yapılan komisyon toplantısında İktisat Vekâleti-nin 05.07.1929 tarih ve 5884 / 18295 numaralı telgrafi okunmuştur. Telgrafta talep edilen fotoğrafların karşılığı olan kırk iki lira elli kuruşa Yeni Kapıda fotoğrafçı Kıbrıslı Ahmet Şevki Bey'e yaptırılmasına karar verilmiştir¹²³.

8. 18.12.1929 tarihinde komisyon kararıyla bilimsel araştırmalarda kul-lanılmak üzere mektebin laboratuvarı için gerekli olan büyük mikroskop ve takımlarının Antalya'da bulunmaması nedeniyle üç yüz liraya pazarlık yoluyla İstanbul'dan alınmasına karar verilmiştir¹²⁴.

9. Mektep için gerekli olan "Under Vut" yazı makinesinin yüz yirmi beş liradan teslimi Hükümet karşısında bulunan mektepler pazarı kırtasiye mağa-zası sahibi İbrahim Efendi'nin teklifi uygun görülmüş, ucuzluğu ve kolaylığı sebebiyle pazarlık yoluyla satın alınmasına karar verilmiştir¹²⁵.

10. Mektep laboratuvarı için gerekli olan birer adet nikelajlı hassa terazi, camekân ve tesviye ruhu (bir düzlem veya doğruyu yatay ve düşey duruma getirmek veya bunların durumunu kontrol etmek için kullanılan gereç; su tera-zisi) ve gramlarıyla birlikte elli lira karşılığında Türk Ocağından ucuzluğu ve kolaylığı sebebiyle pazarlıkla satın alınmasına 04.05.1930 tarihinde karar ve-rilmiştir¹²⁶.

11. 31.07.1930 tarihli ve 147 numaralı vilayet makamından havale buyru-lan tezkere ile böcekçilik ve ipekçilik mektebinin ihtiyacı olan 28 liraya bir yazı masası için cevizden mamul yaylı koltuk, 24 liraya bir Amerikan ceviz dolabı ile 23 liraya bir yazı masasının toplam bedeli olan 75 lira işin miktarı ve önemi nedeniyle uygun görülmüş ve pazarlık yoluyla işin Yeni Kapıda marangoz Tevfik Efendiye yaptırılmasına karar verilmiştir¹²⁷.

¹²⁰ AKEM KBM, AİMKD, s.8.

¹²¹ AKEM KBM, AİMKD, s.9.

¹²² AKEM KBM, AİMKD, s.10.

¹²³ AKEM KBM, AİMKD, s.12.

¹²⁴ AKEM KBM, AİMKD, s.13.

¹²⁵ AKEM KBM, AİMKD, s.15.

¹²⁶ AKEM KBM, AİMKD, s.16.

¹²⁷ AKEM KBM, AİMKD, s.18.

12.15.01.1931 tarih ve 172 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile böcekçilik ve ipekçilik mektebi için gerekli olan her biri 16 lira 60 kuruş olan dersane sıraları, 18 lira değerinde bir adet yazı tahtası, 48 lira değerinde bir adet muallim kürsüsü pazarlık suretiyle İstiklal Şirketi Hacı Veli Biraderlere yaptırılmasına karar verilmiştir¹²⁸.

13.04.03.1931 tarih ve 37 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile böcekçilik ve ipekçilik mektebi için gerekli olan eğitime ait adedi 13 lira 25 kuruştan 65 x 55 ebadında 19 adet cevizden mamul çerçeve ile adedi 12 lira 53 kuruş olan 1 adet Gazi Hazretleri için 1x150 ebadında cevizden mamul çerçevenin pazarlık yoluyla marangoz Tevfik ve Halil Beylere yaptırılmasına karar verilmiştir¹²⁹.

14.02.04.1931 tarihinde mektebin laboratuvar ve ders salonunun pencere-leri için gerekli görülen boyları 2 metre olmak üzere 13 adet 110 cm ve 4 adet 160 cm genişliğinde lacivert istor perdenin Antalya'da bulunmaması nedeniyle diğer şehirlerden alınması için mektep müdürlüğüne yetki verilmiştir¹³⁰.

15.22.03.1931 tarih ve 174 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile 140 cm genişliğinde, 220 cm yüksekliğinde ve 0.40 cm derinliğinde olmak üzere cevizden mamul portatif bir adet kütüphanenin altmış beş liraya Yeni Kapıda marangoz Tevfik ve Halil Efendilere pazarlıkla yaptırılmasına karar verilmiştir¹³¹.

16.17.08.1933 tarihinde mektep için gerekli görülen iki adet yangın söndürme aleti, iki adet kloş, yirmi adet preparasyon kolu, filtre kağıdı, cam kalem, iki adet refrijant, bir adet termometre, beş adet pipet, bir adet piset ve böcekthane için üç adet polimetri aleti gibi laboratuvar eşyası ihtiyacının Antalya'dan karşılanamaması nedeniyle İstanbul'dan pazarlık yoluyla alınması karar verilmiştir¹³².

17.21.11.1933 tarih ve 138 numaralı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile 0.80 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğinde 0.40 cm derinliğinde olmak üzere cevizden mamul bir adet portatif koleksiyon dolabının 40 liraya montaj dâhil Yeni Kapıda Halil Efendiye pazarlıkla yaptırılmasına karar verilmiştir¹³³.

18.20.11.1934 tarih ve 178 sayılı vilayet makamından havale buyrulan tezkere ile mektep için gerekli olan 2 m genişliğinde ve 12 m uzunluğunda linolyum yer muşambasının miktarının azlığı, acele olması ve Antalya'da bulunmaması nedeniyle İstanbul'dan pazarlıkla alınmasına karar verilmiştir¹³⁴.

¹²⁸ AKEM KBM, AİMKD, s.19.

¹²⁹ AKEM KBM, AİMKD, s.21.

¹³⁰ AKEM KBM, AİMKD, s.24.

¹³¹ AKEM KBM, AİMKD, s.25.

¹³² AKEM KBM, AİMKD, s.30.

¹³³ AKEM KBM, AİMKD, s.31.

¹³⁴ AKEM KBM, AİMKD, s.38.

19.19.05.1935 tarihinde 9 adet laboratuvarda kullanılmak üzere mikroskop muayenesi için üzeri kristal camlı masa, 18 adet böcek beslemek için kerevet ayağı, 80 adet böcek beslemek için kerevet gözü, 1 adet böcek beslemek için merdiven, 40 adet askı, 20 adet kontrol askısı, damızlık koza dizmeye yarayan 3 adet ayaklı sehpa, 20 adet kuluçka çerçevesinin vakit darlığı nedeniyle ihale kanunun 50.maddesinin (a) fıkrasına göre mektep müdürü Ekrem Akürey'nin başkanlığında altında maliye varidat memuru Ali Rıza, belediye üyelerinden Fuat, Ertuğrul tarafından emaneten yaptırılmasına ve komisyon başkanı Ekrem Akürey'nin mutemet olarak tayine karar verilmiştir¹³⁵.

2.1.2. Alanya İpekböcekçiliği Mektebinin Kuruluşu

Antalya'da İpekböcekçiliği Mektebi'nin kurulması ile çevre ilçelerde ipekböceği yetiştiriciliğinin öneminin artması üzerine 31.03.1938 tarihli Alanya Kaymakamlığı'na gönderilen bir yazıyla Ziraat Vekâletince ipekböcekçiliği derslerinin Alanya'da da açılması emredilmiştir (Bkz. Foto 2.4.).

¹³⁵ AKEM KBM, AİMKD, s.51.

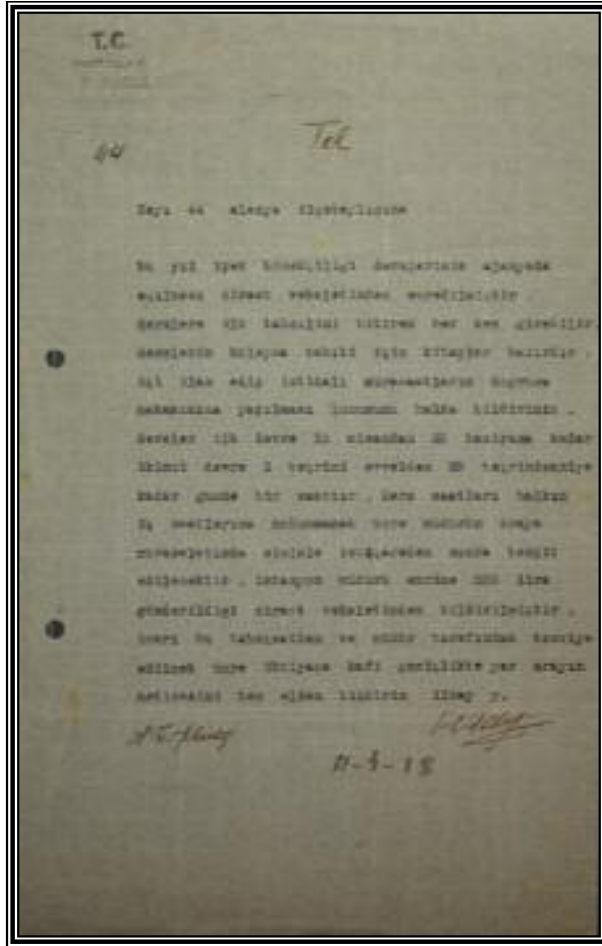

Foto2.4. Alanya İpekböcekçiliği Mektebinin Açılma Emri¹³⁶

İstasyon Müdürü emrine okul binasının kiralanması için 500 lira gönderildiği Ziraat Vekâlet'inden bildirilmiştir. Derslerin ilk devresi 15 Nisan'dan 30 Haziran'a kadar ikinci devre 1 Ekimden 30 Kasım'a kadar günde bir saat olarak belirlenmiştir. Derslere ilkokulu bitiren herkesin başvurabileceği ve ders saatlerinin halkın iş saatlerine engel olmadan ayarlanması Kaymakamlığa iletilmiştir. Derslerin takibi için kitaplar da Ziraat Vekâletince hazırlanmıştır¹³⁷.

Alanya İpekböcekçiliği Mektebi, 11 Nisan 1938 Pazartesi günü Antalya Valisi, Alanya Kaymakamı, Alanya'nın ileri gelenleri ile kalabalık dinleyiciler önünde törenle açılmıştır¹³⁸.

¹³⁶ AKEM KBM, Antalya İpek Böcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu:6.

¹³⁷ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 6.

¹³⁸ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 11.

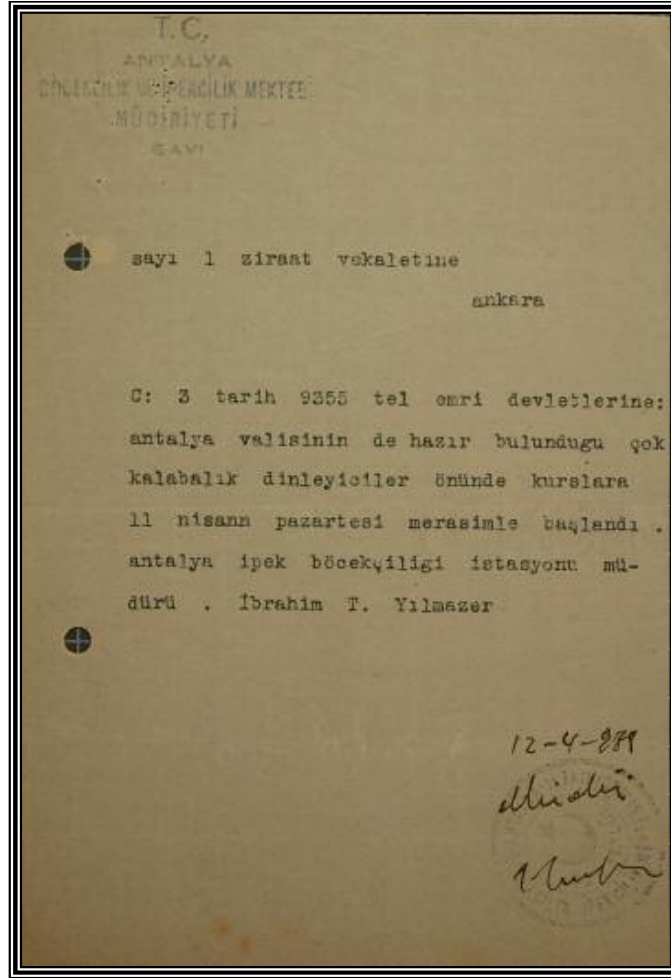

Foto. 2.5. Alanya İpekböcekçiliği Mektebinin Açılması¹³⁹

Kadın ve erkek öğrencilerin olduğu mektepte öğrenci sayıları 53'tür. O dönemde okul müdürü İbrahim Tevfik Yılmaz'dır. Kontrolör olarak da Bursa İpekböcekçiliği Enstitüsü tarafından Bursa'dan Alanya'ya Nusret Galip Canatay görevlendirilmiştir¹⁴⁰ (Bkz. Foto. 2.6.)

¹³⁹ AKEM KBM, Antalya İpek Böcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu:11.

¹⁴⁰ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 22.

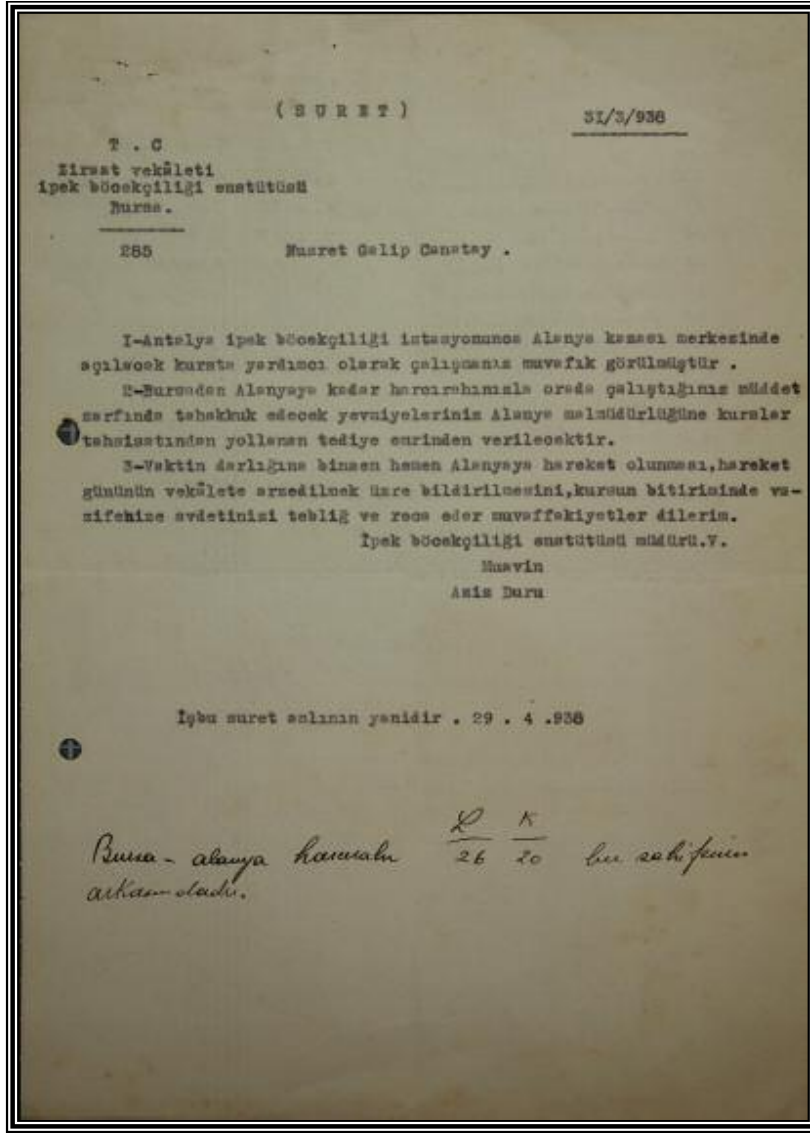

Foto. 2.6. Nusret Galip Canatay'ın Alanya İpekböcekçiliği Mektebine Görevlendirilmesi¹⁴¹

İpekböcekçiliği Enstitüsünce yapılan ve Ziraat Vekâletince onaylanan programa göre bu kurs yerleri resmi olarak belirlenmiştir.¹⁴² (Dersler maarif mektepleri binalarından istifade edildiği surette bu mekteplerin okuma saatleri haricinde saat 17.30 da başlamıştır.)

¹⁴¹ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu:22.

¹⁴² AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 10.

Öğrenciye uygulama yaptırmak üzere ders verilen mektep binaları, böcek beslemeye müsait olmadığı surette ayrıca bir böcekthane kiralanmıştır. Müsait olan mahallerde mektep binasından yararlanılmıştır. Alanya’da kursun verileceği yer olarak kiralanmış daire “Alanya Böcekçilik Kursu 1938 Mali Yılı Komisyon Kararları”nda yer alan bilgiye göre Halim oğlu Ahmet Tokuş’ un ev sahibi olduğu dairedir. İki aylık dairenin kirası 50 liradır¹⁴³.

İpekböcekçiliği mektebi okutma için gerekli olan araç gereçlerini beraberinde götürmüştür. Ancak kerevet ve buna benzer taşınması masraflı olan eşya kurs verilecek yerlerde yaptırılmıştır. Kursun bitiminde bu gibi eşya vekâletin müsaadesiyle satılarak parası devletin kasasına aktarılan mal sandıklarına yatırılmıştır¹⁴⁴.

Mektebin kurs için yapacakları masraf miktarı bölgeye göre her sene ipekböcekçiliği enstitüsü tarafından bir defter halinde düzenlenmiş ve Ziraat Vekâleti tarafından onaylanmıştır¹⁴⁵.

2.2. Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin İdari Yapısı

Bu mekteplerdeki dersler ve vazife, mektep müdürü ile muavin, muavin olmayan yerlerde harir (ipek) kontrol ile idare edilmiştir. Muavin ve harir kontrol memuru daimi eleman olarak müdürün vereceği direktiflerle hareket etmiştir¹⁴⁶.

Mektebin idaresi için böcekthane kiralanması ve diğer işlerde görevlendirilmek üzere müdürün emrine işçi ve hademe verilmiştir¹⁴⁷.

Müdürlerin Görevleri:

- *Verilen müfredat programına göre kursları idare etmek.*
- *İpekböceğinin muayene ve satılması hakkında sorumlu olduğu bölgede tatbik ve takip etmek.*
- *Kontrol işleri bölgesini teftiş ederek sonucunu İpekböcekçiliği Enstitüsüne ve Ziraat Vekâletine bildirmek.*
- *Hesap işlerini yapmak ve takip etmek.*
- *Mektep Müdürleri kontrol memurları için bölgelerinin ihtiyaçlarına göre bir çalışma programı düzenler.*

Kontrol Memurlarının Görevleri:

İpekböceği tohum yetiştirilmesi muayene ve satılması hakkındaki kanuna uygun iş görmek, bu hususta mektep müdüründen alacağı talimata göre hare-

¹⁴³ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 20.

¹⁴⁴ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 10.

¹⁴⁵ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 10.

¹⁴⁶ a.g.b.,s.1.

¹⁴⁷ a.g.b.,s.1.

ket etmektedir. Kontrol memurları her zaman mektepte bulunan diğer çalışmalara daima yardım etmeğe mecburdurlar. Mektep haricinde bulunan kontrol memurları tabi bulunduğu mektebin talimatına göre hareket ederler¹⁴⁸.

İpekböcekçiliği mekteplerinde idareciler tarafından tutulması gerekli olan defterler şu şekildedir¹⁴⁹:

- Günlük ders defteri
- Yoklama defteri (Bkz. Ek Belge 1.)
- Talebe kayıt defteri
- Günlük çalışma defteri (Bkz. Ek Belge 2.)
- Deneme ve besleme defteri
- İstatistik defteri (tohum, koza, ipek, fidan vb.)
- Bulunduğu mıntıkadaki tohumların sicil ve muamelat defteri
- Memuriyet sicil defteri
- Müstahdemin sicil defteri
- Diğer bilumum muhasebe ve ayniyat defteridir.

2.3. Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin Öğrenci Seçimi

İpekböcekçiliği Mektebine kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin aşağıdaki şartlara sahip olması gerekmektedir¹⁵⁰:

- Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olmak.
- 18 yaşını doldurmuş olmak.
- İlkokul mezunu olmak.
- Hastaliksız olduğuna dair sağlık raporu getirmek.

Mektebe dilekçe ile başvurular yapılmaktadır(Bkz. Ek Belge 3.).Şahadetnamesi olmayanlara da matematik ve kompozisyonndan oluşan sınava girme hakkı tanınmıştır. Mektebe memurlar, öğretmenler ve başka bir okulda eğitim görmeye devam öğrencilerde başvurabilirdi. Dersler saatleri öğrencilerin uygun zamanlarına göre düzenlenmiştir¹⁵¹.

Antalya Kent Müzesi Kent Belleği Merkezinde yer alan yoklama defteri 1926-1931 seneleri arasındadır. 1932 -1935 senesi öğrenci sayılarına öğrenci kayıt dilekçelerinden ve sınav sonuç listelerinden ulaşılmıştır. Müzede elde edilen bilgilere göre öğrenci sayıları şu şekildedir

¹⁴⁸ a.g.b,s.4.

¹⁴⁹ a.g.b.,s.4.

¹⁵⁰ Resmi Antalya, “İpekböcekçiliği Mektebinin Kayıt ve Kabul Şeraiti”,14 Mart 1930,Sayı:125, s.4.

¹⁵¹ Resmi Antalya, “İpekböcekçiliği Mektebinin Kayıt ve Kabul Şeraiti”,14 Mart 1930,Sayı:125, s.4.

Tablo 2.1. 1926–1936 Seneleri Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Sayıları¹⁵²

	ERKEK	KIZ	TOPLAM
1926	21	-	21
1927	30	1	31
1929	18	1	19
1930	34	1	35
1932	34	-	34
1935	14	-	14
1936	8	16	24

Konuyla ilgili diğer kaynaklarda öğrenci sayıları farklı şekillerde verilmiştir. 1930-1931 senesi 14 kız 1 erkek, 1934 senesi 19 erkek, 1936-1937 senesi 24 erkek, 1937-1938 senesi 136 kız 100 erkek toplamda 236 öğrenci bulunmaktadır. 1931-1938 seneleri arasında 266 öğrenci devam etmiş ve bunlardan ancak 150'si mezun olarak diploma alabilmiştir. Bunda, 45-50 yaşlarında kursiyerlerin de bulunması nedeniyle muhtemelen, kursiyerlerin başarısızlığından çok, yas ve aile/is sorumlulukları etkili olmuştur¹⁵³.

Tablo 2.2. 1926 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁵⁴

SIRA NO	ÖĞRENCİ ADI
1.	Mustafa Kemal Efendi
2.	Hilmi Efendi
3.	İzzet Efendi
4.	Tahsin Efendi
5.	Nuri Efendi
6.	Hüseyin Efendi
7.	Basri Efendi
8.	Cemal Efendi
9.	Lütfü Efendi
10.	Nuri Efendi
11.	Mehmet Efendi
12.	Ahmet Sabri Efendi
13.	Ahmet Efendi
14.	Hamdi Efendi

¹⁵² AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Yoklama Defteri.

¹⁵³ M.DENİZ, a.g.t.,s.237.

¹⁵⁴ AKEM KBM Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Yoklama Defteri (AİMYD),s.1-3.

15.	İbrahim Efendi
16.	Osman Efendi
17.	İsmail Efendi
18.	Muhittin Efendi
19.	Mustafa Efendi
20.	İsmail Efendi
21.	Enver Efendi

Tablo 2.3. 1927 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁵⁵

SIRA NO	ÖĞRENCİ ADI
1.	Mustafa Kemal Efendi
2.	Hilmi Efendi
3.	İzzet Efendi
4.	Tahsin Efendi
5.	Nuri Efendi
6.	Hüseyin Efendi
7.	Basri Efendi
8.	Cemal Efendi
9.	Lütfü Efendi
10.	Nuri Efendi
11.	Mehmet Efendi
12.	Ahmet Sabri Efendi
13.	Ahmet Efendi
14.	Hamdi Efendi
15.	İbrahim Efendi
16.	Osman Efendi
17.	İsmail Efendi
18.	Muhittin Efendi
19.	Mustafa Efendi
20.	İsmail Efendi
21.	Enver Efendi
22.	Ahmet Sabri Efendi
23.	Mehmet Asım Efendi
24.	Çorumluzade Mustafa Efendi
25.	Fatma Hanım
26.	İrfan Efendi
27.	Ulvi Efendi

¹⁵⁵ AKEM KBM, AİMYD, s.4-5.

28.	Halil Efendi
29.	Ahmet Muhtar Efendi
30.	Sabri Efendi
31.	Mehmet Necmettin Efendi

Tablo 2.4. 1929 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁵⁶

SIRA NO	ÖĞRENCİ ADI
1.	Fevzi Efendi
2.	İsmail hakkı Efendi
3.	Fahri Efendi
4.	Galip Efendi
5.	Vasıf Efendi
6.	Hüsniye Hanım
7.	Hasan Hüsnü Efendi
8.	Emin Efendi
9.	Salih Efendi
10.	Tevfik Efendi
11.	Rüştü Efendi
12.	Hamit Efendi
13.	Mustafa Efendi
14.	Ali Rıza Efendi
15.	Abdullah Efendi
16.	Ali Efendi
17.	Mustafa Efendi
18.	Salih Efendi
19.	Remzi Efendi

Tablo 2.5. 1930 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁵⁷

SIRA NO	ÖĞRENCİ ADI	SIRA NO	ÖĞRENCİ ADI
1.	Selami Efendi	19.	Ekrem Efendi
2.	Hamdi Efendi	20.	Mazlum Efendi

¹⁵⁶ AKEM KBM, AİMYD, s.6-7.

¹⁵⁷ AKEM KBM, AİMYD, s.8-14.

3.	Hayret Efendi	21.	Fettah Efendi
4.	Nedim Efendi	22.	Sabri Efendi
5.	Reşat Efendi	23.	Salih Efendi
6.	İhsan Efendi	24.	Hüsnü Efendi
7.	Mehmet Efendi	25.	Besim efendi
8.	Asım Efendi	26.	Osman Efendi
9.	Hasan Efendi	27.	Ramazan Efendi
10.	Sedat Efendi	28.	Mehmet Sait Efendi
11.	Hayri Efendi	29.	Muhittin Efendi
12.	Hasan Şinasi	30.	Adil Efendi
13.	Mehmet Zeki Efendi	31.	Salih Efendi
14.	Hakkı Hami Efendi	32.	Ferit Efendi
15.	Talât Efendi	33.	Mehmet ata Efendi
16.	Ali Rıza Efendi	34.	Meliha Hanım
17.	Nuri Efendi	35.	Mustafa Sabri Efendi
18.	Mustafa Efendi		

Tablo 2.6. 1932 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁵⁸

	Adı: <i>Bay Abdullah</i>
	Adı: <i>Bayan Fahriye</i> <i>Antalya Elektrik Şirketi Müdürü Tevfik Bey'in Kerimesi</i>
	Adı: <i>Bay İ. Şahabettin</i> <i>Antalya Orta Mektebi 2.Sınıf Öğrencisi</i>

¹⁵⁸ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Dilekçeleri, s.1-34.

*Öğrenci kayıt dilekçelerinin ayrı bir zarf içerisinde bulunan vesikalık fotoğraflarının dijital ortamda taranması ile tablo haline getirildi.

**2525 sayılı Soyadı Kanunu,21 Haziran 1934 tarihinde kabul edilmiş, 2 Temmuz 1934 günü resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasaı takiben 26 Kasım'da çıkarılan 2590 sayılı kanunla "ağa", "hacı", "hafız", "hoca", "efendi", "bey", "beyefendi", "hanım", "hanımefendi", "paşa", "hazret" gibi unvan ve lakapların kullanılması yasaklandı.

	Adı: <i>Bay A. Cevdet</i> <i>Antalya Orta Mektebi 2.Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Haskiya Oğlu Selim</i> <i>Antalya Orta Mektebi 1.Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay Arif</i> <i>Antalya Orta Mektebi 1-A Sınıfı Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay Kazım</i> <i>Antalya Orta Mektebi Pedagoji 1. Sınıf Öğrencisi</i>

	Adı: <i>Bay Sadık</i> <i>Antalya Orta Mektebi 1.Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay Sait</i> <i>Antalya Orta Mektebi B-1 Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay Kadri</i> <i>Antalya Orta Mektep Pedagoji 1.Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay M. Yümnü</i> <i>Antalya Orta Mektebi Pedagoji 1.Sınıf Öğrencisi</i>

	Adı: <i>Bay Reşit</i> <i>Antalya Orta Mektebi Pedagoji 1.Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: Bay Ali <i>Antalya Orta Mektebi Pedagoji Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay Salih</i> <i>Antalya Orta Mektebi Pedagoji 1.Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Şahinoğlu Maaz</i> <i>Antalya Şeyh Sinan Mah. Taşlık Sok.</i>

	Adı: <i>Bay Sabri</i> <i>Aşağı Pazarı Bakkal Aziz'in oğlu</i>
	Adı: <i>Bay Halil</i>
	Adı: <i>Bay Hüseyin</i>
	Adı: <i>Bay Cemal</i>

	Adı: <i>Bay Eczacı Macit</i>
	Adı: <i>Bay Emin</i>
	Adı: <i>Bay H. Hüsnü</i>
	Adı: <i>Bay Halil</i>

	Adı: <i>Bay Hüseyin</i>
	Adı: <i>Bay İsmail</i>
	Adı: <i>Bay Kemal</i>
	Adı: <i>Bay M. Cengiz</i>

	Adı: <i>Bay Mehmet</i>
	Adı: <i>Bay Mustafa</i>
	Adı: <i>Bay Necati</i>
	Adı: <i>Bay O. Rauf</i>

	Adı: <i>Teşvikiye Mahallesinden Ömer oğlu Hasan</i> <i>Antalya Orta Mektebi 2.Sınıf Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay Alaettin</i> <i>Antalya Orta Mektebi Öğrencisi</i>
	Adı: <i>Bay Rahmi</i> <i>Antalya Orta Mektebi Pedagoji 1.Sınıf Öğrencisi</i>

Tablo2.7. 1935 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁵⁹

SIRA NO	ÖĞRENCİ ADI
1.	Hüseyin
4.	İbrahim Oğuz
9.	İsmail Sevük
10.	Halil
13.	Hüsnü Tüzün
14.	Hüseyin
15.	Emin Aksoy

¹⁵⁹ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Sınav Sonuç Listesi.

16.	Kemal
19.	Necati Ulus
24.	Mehmet
26.	Halil
27.	Mustafa
28.	Mustafa Özdemir
30.	Aptullah

Tablo2.8. 1936 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁶⁰

SIRA NO	ÖĞRENCİ ADI
1.	Reşat Hüsnü
2.	Eşref Gülen
3.	Aziz Tetik
4.	Ayşe Gündoğan
5.	Şadiye Alparslan
6.	Lamisa Erşan
7.	Vuslat Erentuş
8.	Şaziye Demirkan
9.	Güzide
10.	Mukaddes Demir
11.	Naciye Günser
12.	Türkan Karafakı
13.	Hikmet İnal
14.	Mualla
15.	Leyla Demir
16.	Sabriye Bellik
17.	Necmiye Karafakı
18.	Necdet
19.	Hulusi Erdoğan
20.	Şaban Tüzün
21.	Güzide Bahşi
22.	Emine Savaş
23.	Nadire Yeşilkent
24.	Mahmut Binbaş

Antalya Kent Müzesi Kent Belleği Merkezi'nde yer alan belgelerde Alanya İpekböcekçiliği mektebi öğrencileri ile bilgilere sadece 1938 senesinde karşılaşılmıştır. Kayıtlı 35 kadın 101 erkekten oluşan 136 öğrenciden 86 kişi

¹⁶⁰ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Kayıt Listesi.

imtihana girmiştir. Bunlardan 12 erkek ve 1 kız talebenin devamsızlık sebebiyle kayıtları silinmiştir. Antalya lisesinden 1 erkek ile 1 kız öğrencinin de hususi surette çalışarak imtihana girmek istemiş fakat imtihana girmeleri komisyonca onay verilmemiştir. Geri kalan 23 kadın ve 52 erkek öğrenciden oluşan 75 öğrenciden teorik ve uygulamalı imtihanları 65 i pekiyi 10 u da iyi derecede olmak üzere sonuçlanmıştır. Öğrencilerin kimlik bilgileri incelendiğinde o dönemin Alanya Kaymakamı Halim Doğru başta olmak üzere üst düzey yöneticilerin ve devlet memurlarının da kurslara katıldığı görülmüştür. Her meslekten öğrencinin olduğu kursta öğrenci yaş ortalaması 14-15’dir. Öğrenci listelerine göre aynı aileden 4-5 kişinin katılması o dönem ipekböcekçiliğinin aileler için önemini göstermektedir. Kursa katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Tokuş, Güçoğlu, Doğru, Azakoğlu, Salor gibi Alanya’nın köklü ailelerinden oluşmaktadır. Tarımla uğraşan ailelerin çocuklarının hem zaman hem de imkân bakımından bu kurslara katılamadığı tahmin edilmektedir.

Pakize Türkoğlu’nun “Kızlarda Yanmaz” isimli kitabı Alanya İpekböcekçiliği Mektebi’ne giden öğrenciler hakkında bize bilgi vermektedir¹⁶¹:

“ Bizi büyük kızlar kursuna da götürmüştü bir gün öğretmen. İlkokulu bitirmiş zengin kızlar dâhil Alanyalı kızların hemen hepsi gidiyordu bu kursa. Kursa gidenlerin arasında Helim Ağaların Jülide, Şekerlilerin Hayriye, Nadide Hanım’ın kızı Nimet ve başka kızlarda ve hatta kadınlar vardı. Onlar, okullu gibi duruyorlar, hevesle gidiyorlardı kursa. Yaptıklarını bize de hevesle anlatıyorlardı. Hayriye evde ana babasına, kardeşlerine ve komşularına anlata anlata bitiremiyordu kurstaki derslerini, yeni bilgilerini. Onun heyecanını görenler, “ Bu Hayriye okusa kaymakam bile olurdu” diyorlardı. O buna gülüyor, “Kaymakam erketen olur, ben başka bir şey olurdum herhalde” diyordu. Kursta yapılanlar bizim okulda derslerde yaptıklarımızdan çok daha ayrıntılıydı kuşkusuz. Yanılmıyorsam kurs Helim Ağaların evinin alt katıydı.”

¹⁶¹P. TÜRKOĞLU, *Kızlar da Yanmaz*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011, s.449.

Foto.2.7. 1938 senesi Alanya İpekböcekçiliği Mektebi Öğretmen ve Öğrencileri

(Kaynak: F. Şemsa TAŞKESEN Arşivi,2012)

Foto.2.8. 1938 senesi Alanya İpekböcekçiliği Mektebi Öğretmen ve Öğrencileri

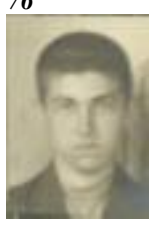
(Kaynak: F. Şemsa TAŞKESEN Arşivi, 2012)

Tablo.2.9.1938 Senesi Alanya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi¹⁶²

1	ADI: Bay Sahip Örgü BABA ADI: Tevfik DOĞUM YILI / YERİ: İŞ- TAHSİL: İlba- (Vali) Fah- ri Talebe	69 	ADI: Bay Mustafa Aşçı BABA ADI: Avni DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çı- rağı, İlkokul
2	ADI: Bay Abdülhalim Doğru BABA ADI: Necati DOĞUM YILI / YERİ: 1889 Gümülcüne İŞ- TAHSİL: Kaymakam, Fahri Talebe	70	ADI: Bayan Rabia Can BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlko- kul
3	ADI: Bay Tevfik Azakoğlu BABA ADI: Yusuf DOĞUM YILI / YERİ: 1872 Alan- ya İŞ- TAHSİL: Tüccar, Eşraftan	71 	ADI: Bay Hüseyin İnal BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çı- rağı, İlkokul
4	ADI: Bay Hüse- yin Okan BABA ADI: Hacı Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1903 Alan- ya İŞ- TAHSİL: Belediye Reisi	72	ADI: Bay Hüseyin İnce BABA ADI: Veli DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlko- kul

¹⁶² AKEM KBM, Alanya İpekböcekçiliği Mektebi Öğrenci Listesi.

*Öğrenci kayıt dilekçelerinin ayrı bir zarf içerisinde bulunan vesikalık fotoğraflarının dijital ortamda taranması ile tablolandırıldı.

5	ADI: Bay Nazmi Doğan- (Hacıkadıroğlu) BABA ADI: Necati DOĞUM YILI / YERİ: 1893 Alanya İŞ- TAHSİL: Tecim Odası Reisi	73 	ADI: Bay Hasan Putur BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
6	ADI: Bay Fuat Salur BABA ADI: Yahya DOĞUM YILI / YERİ: 1912 Alanya İŞ- TAHSİL: Halkevi Başkanı	74 	ADI: Bay Cevat Koçak BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
7	ADI: Bay Mehmet Ali İçay BABA ADI: Sadık DOĞUM YILI / YERİ: 1892 Alanya İŞ- TAHSİL: Nüfus müdürü	75 	ADI: Bay Hüseyin Kaplan BABA ADI: Dur Ali DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
8	ADI: Bay Hasan Zihni Açıkalin BABA ADI: Necip DOĞUM YILI / YERİ: 1894 Alanya İŞ- TAHSİL: C.H.P. Başkanı	76 	ADI: Bay Hüseyin Kaplan BABA ADI: Dur Ali DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
9	ADI: Bay Hüseyin Gücüoğlu BABA ADI: Şakir DOĞUM YILI / YERİ: 1896 Alanya İŞ- TAHSİL: C.H.P. Üyesi	77 	ADI: Bay Hüseyin Güney BABA ADI: Ulu Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul

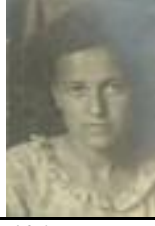
10	ADI: Bay Rahmi Tüzün BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1900 Alanya İŞ- TAHSİL: Mahkeme Zabıt Kâtibi	78	ADI: Bay Mustafa Alaydın=Alaeddinoğlu BABA ADI: Ahmet DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul
11	ADI: Bay Necip Güneylioglu BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1902 Antalya İŞ- TAHSİL: Mahkeme Zabıt Kâtibi	79	ADI: Bay Mehmet Darı BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul
12	ADI: Bay Hakkı Kut BABA ADI: Rahmi DOĞUM YILI / YERİ: 1912 Alanya İŞ- TAHSİL: Mahkeme Başkâtibi	80 	ADI: Bay Nuri Bayrı-Bayır BABA ADI: Sadık DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul
13	ADI: Bay Ahmet Tokuş BABA ADI: Halim DOĞUM YILI / YERİ: 1919 Alanya Eşraf, İdadi 2	81 	ADI: Bay Şevki Kaptanoğlu BABA ADI: Emin DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya Esnaf Çırağı, İlkokul
14	ADI: Bay Nuri Tokuş BABA ADI: Halim DOĞUM YILI / YERİ: 1896 Alanya İŞ- TAHSİL: Eşraf, İdadi2	82 	ADI: Bay Ali Rıza Oğuz BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul

15	ADI: Bay Rüştü İpekçi BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1311 Kilis İŞ- TAHSİL: Hususi Muh. Memuru	83 	ADI: Bay Murat Taş BABA ADI: Kerim DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul
16	ADI: Bay Mahmut Çetin BABA ADI: Recep DOĞUM YILI / YERİ: 1305 Biga İŞ- TAHSİL: Ziraat Ban. Memuru	84 	ADI: Bayan Makbule Doğru BABA ADI: Abdulhalim DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Gümülcüne İŞ- TAHSİL: İlçebay(Kaymakam) Kızı, İlkokul
17	ADI: Bay Şevki Yüksel BABA ADI: Kerim DOĞUM YILI / YERİ: 1309 Alanya İŞ- TAHSİL: Adliye Mubaşiri	85 	ADI: Bay Cemal Can BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
18	ADI: Bay Mithat Görgün BABA ADI: Talat DOĞUM YILI / YERİ: 1894 Kadipaşa İŞ- TAHSİL: Ziraat Odası Reisi	86 	ADI: Bay Ahmet Kasapoğlu BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
19	ADI: Bay Mehmet Şevket Gür BABA ADI: M. Hayri DOĞUM YILI / YERİ: 1878 Alanya İŞ- TAHSİL: Eczacı	87 	ADI: Bay Köken Eren BABA ADI: Sıtkı DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul

20	ADI: Bay Ethem Kurtlapa BABA ADI: Hacı Tacettin DOĞUM YILI / YERİ:1894 Sivas İŞ- TAHSİL: Emekli Nahiye Müd. Ve Tayyare Memuru	88 	ADI: Bay Nevzat Ulusoy (Şifa) BABA ADI: Ali DOĞUM YILI / YERİ:1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
21	ADI: Bay Ali Gökçe BABA ADI: Reşat DOĞUM YILI / YERİ:1918 Kırıs İŞ- TAHSİL: Rüştüye Memuru, Berber	89 	ADI: Bay Nuri Doğru BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ:1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
22	 ADI: Bay Cahit Doğru BABA ADI: Abdülhalim DOĞUM YILI / YERİ:1921 Gümlüçüne İŞ- TAHSİL: İlkokul, İlçebay (Kaymakam)Oğlu	90 	ADI: Bay Murat Ertunç BABA ADI: Kadir DOĞUM YILI / YERİ:1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul
23	ADI: Bayan Sebi-le Alaydın=Atilla BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ:1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İlkokul Mezunu	91	ADI: Bay Mehmet Gücüoğlu BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ:1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
24	 ADI: Bay Behiç Gökçekaya=Tapu cuoğlu BABA ADI: Behçet DOĞUM YILI / YERİ:1339 Alanya İŞ- TAHSİL: İlkokul Mezunu	92 	ADI: Bay Mustafa Demirağ BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ:1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul

25	ADI: Bay Şükrü Tokuş BABA ADI: Halim DOĞUM YILI / YERİ: 1325 Alanya İŞ- TAHSİL: Sen Benua Sınıf 9	93	ADI: Bayan Makbule Gökgür-Gökgül BABA ADI: Abdullah DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
26	ADI: Bay İzzet Kaptanoğlu BABA ADI: Emin DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İlkokul Mezunu	94	ADI: Bay Duran Uğur BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
27	ADI: Bay Cevdet Kahyaoğlu BABA ADI: Kamil DOĞUM YILI / YERİ: 1920 Alanya İŞ- TAHSİL: İlkokul Mezunu, Esnaf	95	ADI: Bay Talat Altunç BABA ADI: Şakir DOĞUM YILI / YERİ: 1925 İzmir İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
28	ADI: Bay Ahmet Birer-Ağaoğlu BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1337 Alanya İŞ- TAHSİL: İlkokul Mezunu, Tücca	96	ADI: Bay Ali Rıza Akar BABA ADI: Ömer DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
29	 ADI: Bay Mükerrer Hatipoğlu BABA ADI: Hulusi DOĞUM YILI / YERİ: 1923 Alanya İŞ- TAHSİL: İlkokul Mezunu, Tüccar	97	 ADI: Bay Kamil Aslan BABA ADI: Emin DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul

30	ADI: Bay M. Nami Kandemir BABA ADI: Mehmet Mehmet İŞ- TAHSİL: Emekli Subay	98 	ADI: Bay Muzaffer Demirer BABA ADI: Şevki DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
31	ADI: Bay Hasan Tahsin Aksoy BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1317 Alanya İŞ- TAHSİL: Tahrirat Katibi	99 	ADI: Bay Zeki Oğuz BABA ADI: Fahri DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
32	ADI: Bay Şükrü Kalgıdım BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1894 İzmir İŞ- TAHSİL: İptidai, Fotoğrafçı	100	ADI: Bay Halit Parlayüksel BABA ADI: Ali DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul
33	ADI: Bay Hasan Tahsin Yetkin BABA ADI: Ahmet DOĞUM YILI / YERİ: 1317 Alanya İŞ- TAHSİL: Hususi Muh. Memuru	101 	ADI: Bayan Makbule Özyiğit=Arslan BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
34	ADI: Bay Kazım Yazan BABA ADI: Nuri DOĞUM YILI / YERİ: 1324 Alanya İŞ- TAHSİL: Varidat Kâtibi	102	ADI: Bay Emin Ateş=Özmüftüoğlu BABA ADI: Raşit DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul

35	ADI: Bay Murat BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ:1319 Alanya İŞ- TAHSİL: Büro Şefi	103	ADI: Bay Hüseyin Bırer=Ağaoğlu BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ:1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
36	ADI: Bay Teyfik BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ:1308 Alanya İŞ- TAHSİL: Köy Katibi	104 	ADI: Bay Sadık Bilgilier BABA ADI: Şadi DOĞUM YILI / YERİ:1923 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
37	ADI: Bay Rıfat Yüksel BABA ADI: Halil DOĞUM YILI / YERİ:1896 Alanya İŞ- TAHSİL: Tüccar, Rüştüye	105 	ADI: Bayan Huriye Atasev-Hacıkadiroğlu BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ:1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
38	ADI: Bay Avni Acem BABA ADI: Mahmut DOĞUM YILI / YERİ:1327 İstanbul İŞ- TAHSİL: Tütün Eksperi	106 	ADI: Bay Eşref Kahvecioğlu BABA ADI: Avni DOĞUM YILI / YERİ:1926 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
39	ADI: Bay Mehmet Tunçer BABA ADI: Ahmet DOĞUM YILI / YERİ:1316 Alanya İŞ- TAHSİL: Tüccar, İptidai	107 	ADI: Bay Fevzi Alaydın BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ:1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul

40	ADI: Bayan Semiye Tokuş BABA ADI: Şevki Azak-Azakoğlu DOĞUM YILI / YERİ: 1328 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, Rüştüye	108 	ADI: Bay Ahmet Dalabasmaz BABA ADI: Ali DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlk- kul
41	ADI: Bayan Hay- riye Salur BABA ADI: Hilmi Tokuş DOĞUM YILI / YERİ: 1333 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, Rüştüye	109 	ADI: Bay Abdullah Gökgül-Hacıgökmen BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlk- kul
42	ADI: Bayan Nahide Doğan= Hacıkadiroğlu- Azakoğlu BABA ADI: Hüse- yin DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, İptidai	110	ADI: Bayan Pakize Yıl- maz BABA ADI: Şevki DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlk- kul
43	ADI: Bayan Şükri- ye Kemaloğlu BABA ADI: Ke- mal Şükrü DOĞUM YILI / YERİ: 1923 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, Orta Okul2	111	ADI: Bay Mehmet Kumru BABA ADI: Evliya DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlk- kul
44	ADI: Bayan Sü- heyla Tokuş-İz BABA ADI: Ah- met DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını	112	ADI: Bay Hasan Sönmez BABA ADI: İbrahim DOĞUM YILI / YERİ: 1923 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlk- kul

45		ADI: Bayan Nimet Alaydın-Kasapoğlu BABA ADI: Emin DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, İlkokul	113		ADI: Bay Halit İlhan BABA ADI: İbrahim DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
46		ADI: Bayan Ali-me Doğan= Hacıkadiroğlu-Yazır BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1923 Alanya Ev Kadını, İlkokul	114		ADI: Bay Mehmet Sevim BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İşsiz, İlkokul
47		ADI: Bayan Aliye Do- ğan=Hacıkadiroğ lu BABA ADI: Nazmi DOĞUM YILI / YERİ: 1923 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, İlkokul	115		ADI: Bayan Seher Gön- gör BABA ADI: Emin DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul
48		ADI: Bayan Müriyyet Uygun-Mülazımoğlu BABA ADI: Etem DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, İlkokul	116		ADI: Bayan Nezahat Azak=Azakoğlu-Tokuş BABA ADI: Şevki DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alanya İŞ- TAHSİL: Eşraf Kızı, İlkokul
49		ADI: Sebahat Alaydın-Köse BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1923 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını	117		ADI: Bay Mehmet BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1923 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul

50	ADI: Bayan Azize Ulusoy=Şifa- Barcın BABA ADI: Hüsnü DOĞUM YILI / YERİ: 1926 Alan- ya İŞ- TAHSİL: Avukat Azizi Kızı, İlkokul	118	ADI: Bayan Ayşe Doğru BABA ADI: Ali DOĞUM YILI / YERİ: 1312 Gümölcüne İŞ- TAHSİL: İlçebay (Kaymakam) Eşi, İlkokul
51	ADI: Bayan Mu- zaffer İncebacak=Uçak BABA ADI: Muharrem DOĞUM YILI / YERİ: 1920 Alan- ya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını, İlkokul	119	ADI: Bay Sacit İpekçi BABA ADI : Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1326 Kilis İŞ- TAHSİL: Maarif Memuru
52	ADI: Bayan Ada- let Öktem-İnkaya BABA ADI: Feyzi DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alan- ya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını,	120	ADI: Bay Hüsnü Başaran BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1315 Akseki İŞ- TAHSİL: Başöğret- men
53	 ADI: Bay Hasan Çalışkan BABA ADI: Ali DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alan- ya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul	121	 ADI: Bay Kemal Ünal BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1324 Gerbene İŞ- TAHSİL: Öğretmen
54	 ADI: Bay İsmail Akın BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alan- ya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul	122	ADI: Bay Mahmut Er BABA ADI: Besim DOĞUM YILI / YERİ: 1333 Drama İŞ- TAHSİL: Öğretmen

55	ADI: Bay Mehmet Kasapoğlu BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul	123	ADI: Bay Hayri Yenialp BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1327 Alanya İŞ- TAHSİL: Marangoz,
56	ADI: Bay Mustafa Çınar BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Antalya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul	124	ADI: Bayan Mevcude BABA ADI: İsmail Hamdi DOĞUM YILI / YERİ: 1331 İzmir İŞ- TAHSİL: Öğretmen
57	 ADI: Bay Selim Sevim BABA ADI: Ahmet DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf, İlkokul	125	ADI: Bayan Zeynep Başaran BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1312 Antalya İŞ- TAHSİL: Öğretmen
58	ADI: Bay Mustafa Dere BABA ADI: Emin DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul	126	ADI: Bayan İkbâl Gökçe BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1316 Antalya İŞ- TAHSİL: Öğretmen
59	 ADI: Bay Tahir Sağlam BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz, İlkokul	127	ADI: Bayan Hüsnîye Tunçer BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1327 Alanya İŞ- TAHSİL: Öğretmen

60 	ADI: Bay Yaşar Balay-Dim BABA ADI: Ulu Ali DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz; İlkokul	128	ADI: Bayan Nevruz İpekçi BABA ADI: Aziz DOĞUM YILI / YERİ: 1331 Maraş İŞ- TAHSİL: Maarif Memuru Eşi, Ortaokul
61 	ADI: Bay Ahmet Gücüoğlu BABA ADI: Hüseyin DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İşsiz; İlkokul	129	ADI: Bay İhsan Kandırmir BABA ADI: Nuri DOĞUM YILI / YERİ: 1319 Adana Emekli Subay, İlkokul
62 	ADI: Bayan Aliye Kaptan=Kaptanoğlu-Hacıkadıroğlu BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev Kadını; İlkokul	130	ADI: Bayan Leyla Kandırmir BABA ADI: Nami DOĞUM YILI / YERİ: 1327 Finike İŞ- TAHSİL: Emekli Subay Eşi, İlkokul
63 	ADI: Bay Ahmet Ertunç BABA ADI: Halim DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: İşsiz; İlkokul	131	ADI: Bayan Münevver BABA ADI: Saip DOĞUM YILI / YERİ: 1335 Alanya İŞ- TAHSİL: Öğretmen

64		ADI: Bay Ali Rıza Alkoz BABA ADI: Ulu A. Rıza DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul	132	ADI: Bay Şükrü Özger BABA ADI: Mustafa DOĞUM YILI / YERİ: 1320 Antalya İŞ- TAHSİL: Öğretmen
65		ADI: Bay Servet Torik BABA ADI: Tevfik DOĞUM YILI / YERİ: 1925 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul	133	ADI: Bayan Mürşide Dilsiz-Türkdoğan BABA ADI: Necati DOĞUM YILI / YERİ: 1333 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev kadını, İlkokul
66		ADI: Bay Hasan Alış BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1922 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul	134	ADI: Bayan Ayşe Aygır=Toros BABA ADI: Hasan DOĞUM YILI / YERİ: 1338 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev kadını, İlkokul
67		ADI: Bay Macit Güler BABA ADI: Kadri DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Sivas İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul	135	ADI: Bayan Hayriye Kaptanoğlu-Şerefli BABA ADI: Şükrü DOĞUM YILI / YERİ: 1341 Alanya İŞ- TAHSİL: Ev kadını, İlkokul
68		ADI: Bay Ali Güven BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1924 Alanya İŞ- TAHSİL: Esnaf Çırağı, İlkokul	136	ADI: Bay Cavit Uçak BABA ADI: Mehmet DOĞUM YILI / YERİ: 1333 Alanya İŞ- TAHSİL: Marangoz, İlkokul

2.4. Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin Öğretim Süresi ve Müfredatı

Kurslar ilkbaharda her mıntıkada ipekböceği tohumu kuluçkaya konulduğu tarihten başlayarak üç ay devam etmiştir. Bu süre içinde talebeye icabına göre günde iki saat olmak üzere teorik ve gerektiği kadar uygulamalı dersler gösterilmiştir¹⁶³. Derslerde İpekböceği hakkında bilgilendirme, Türkiye’de ipekböcekçiliğinin ilerlemesi için gerekli olan önlemler, ipekböcekçiliğin diğer ziraai kollara göre tercih edilmesinin nedenleri, böcekhanelerin temizlenmesi, tohum fişkirtması zamanı, havanın tohumlar üzerine olan etkisi, sıcaklığın ve soğğun tohuma etkisi, tohumun kuluçkaya konması, fişkirtılması, fişkirtılmış böceklerin kaldırılması, kerevetlere konması, birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci yaşta böceklerle bakmak, askıya çıkacak böceklerin özellikleri, askıların çeşitleri, kozaların askıdan sökülmesi, kozaların boğulması, ipekböceğinin hastalıkları, kerevet hakkında bilgilendirme ve kerevetin yararları, dut yapraklarının koparılması ve böceklerle dağıtılması, yaprakların temizlenmesi, böcekhanenin ısıtılması, dut ağacının özellikleri gibi konular işlenmiştir¹⁶⁴.

Pakize Türkoğlu’nun “Kızlarda Yanmaz” isimli kitabında Alanya İpekböcekçiliği Mektebi’nde derslerin nasıl işlendiği konusunda bize bilgi vermektedir¹⁶⁵:

“İşte bizim okulda derslerimde bu olayın yeni bilimsel bilgilerini, alçıdan yapılmış kocaman bir ipekböceği maketi üstünde anlatıyordu öğretmen. Bu dersi veren kişi bizim öğretmenimiz değil Antalya’dan gelen bir ipekböceği uzmanıydı. Aslında okulu bitirmiş olan Alanyalı kızların kurs öğretmeniydi. Sanırım bu kurs bir iki ay sürüyordu. Bu arada aynı kişi haftanın bir gününde bize de derse geliyordu kurs boyunca. O koca ipekböceğini masanın üstüne yatırıyor, ortasından sandık kapağı gibi açarak iç organlarını gösteriyor, dut yapraklarının nasıl sindirilip öğütüldüğünü, zamanı gelince nasıl sarmaya başladığını, sonra da bakımını filan açıklıyor, biz de defterlerimize yazıyor, sonra da analarımıza anlatıyorduk.”

¹⁶³ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 10.

¹⁶⁴ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 1.

¹⁶⁵ P. TÜRKOĞLU, *Kızlar da Yanmaz*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011, s.449.

Foto.2.9. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Laboratuvar Malzemeleri
(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Foto.2.10. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Tohum Üretiminde Kelebek
Muayene ve Kontrol Odası
(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Foto.2.11.Antalya İpekböcekçiliği Mektebi böcek besleme kerevetlerinin bir kısım

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Kursun sonunda yapılacak uygulamalı ve teorik sınavda başarılı olanlara birer böcekçi sınıfı şahadetnamesi verilmiştir. Gerekli görüldükçe mektep kursları mektebin bulunduğu bölge dâhilinde başka bir yerde de açabilirdi¹⁶⁶.

Kurslar, Ziraat Vekâleti tarafından gönderilen müfredat programı dâhilinde yapılmıştır. Mektebin disiplin kurallarına göre harekette bulunmayan talebelerin vilayet Ziraat, Baytar ve Orman Müdürleriyle Mektep Müdüründen oluşan bir heyet kararıyla derhal kayıtları silinmiştir¹⁶⁷.

2.5. Antalya ve Alanya İpekböceği Mekteplerinin Sınavları

Kursun bitiminden sonra öğrenciler böcekçilik sınavına girerlerdi. İpekböcekçiliği mektepleri sınavı mektebin bulunduğu yerin en büyük mülkiye memuruyla Ziraat Müdürü, Baytar ve Orman Müdürleri huzurunda yapılırdı. Sınavda tam numara beş olup teorik ve uygulamalı sınavlardan üst üste üç numara alanlar şahadetname almaya hak kazanırdı¹⁶⁸.

¹⁶⁶ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 10.

¹⁶⁷ a.g.b.,s.4.

¹⁶⁸ a.g.b.,s.4.

Bu beş numaradan (5) pekiyi (4) iyi (3) orta (2) gevşek (1) pek gevşek demekti. Üst üste 3 gün derslere gelmeyen ve tatbikatta bulunmayan öğrencinin kaydı silinirdi. Kursa devam eden her öğrenci o yıl içinde imtihan veremeye mecburdu. Meşru sebepler karşısında ertesi sene imtihan yapılabilirdi¹⁶⁹.

13.11.1937 yılında böcekçilik sınavında sorulan sınav soruları şu şekildedir¹⁷⁰: (Bkz. Foto.2.12.) :

İpekböceğinin tarihçesi, ipekböceğinin istatistiği, ipekböceğinin tasnifi, ipekböceğinin yumurtası, havanın ve rutubetin yumurtalar üzerine etkisi, kışlaklar, kuluçka, tohumun suni vasıtalarla uyandırılması, ipekböceğinin dıştan görünüşü, ipekböceğinin içi, böceklerde nefes alma cihazı, böceğin kalbi, böceğin kanı, ipekböceğinin cildi, böcekhaneler, böceklerde yaş birliği, böceklerin seyredilmesi, böcekhanelerin ısıtılması, böcekhanelerin havalandırılması, böceklerin altının temizlenmesi, dal üstünde böcek besleme, böcekhanelerin aydınlığı, askı usulleri, böceklerin askıya çıkması ve koza örmesi kozaların ayıklanması, hastalıklar, koza boğma makineleri, kelebek, tohumculuk, keleklerin muayenesi, mikroskop nedir? dut ağacı nasıl üretilir?

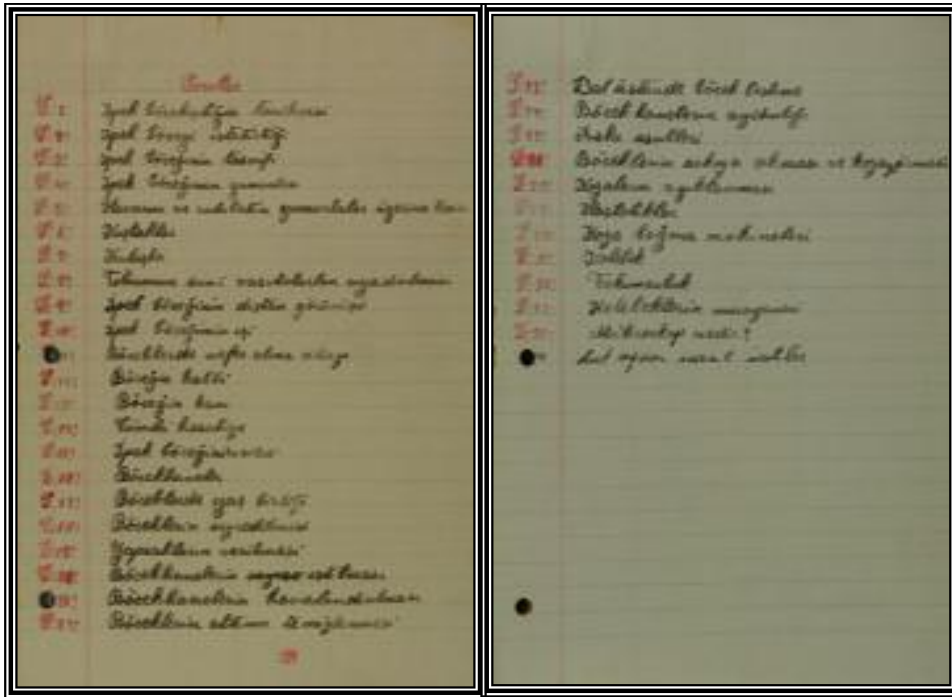

Foto. 2.12. Antalya İpekböcekçiliği Mektebinin Böcekçilik Sınav Soruları¹⁷¹

¹⁶⁹ a.g.b.,s.4.

¹⁷⁰ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1937, Nu: 4.

¹⁷¹ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1937, Nu: 4.

Kurs bitiminde böcekçilik sınavından başarı olup diplomalarını almaya hak kazanan öğrenciler isterlerse tohumculuk sınavına başvurabilirlerdi. 1938 yılında İpekböcekçiliği kursuna devam edip diplomalarını alan (20) numaralı EtemKurtlapa, (21) numaralı Ali Gökçe, (22) numaralı Cahit Doğru, (25) numaralı Şükrü Tokuş, (31) numaralı Tahsin Aksoy, (44) numaralı Süheyla Tokuş, (51) numaralı Muzaffer İncebacak, (135) numaralı Hayriye Kaptan, tohumculuk sınavına başvurmuşlardır. Sınav 23.01.1939 Pazartesi günü toplanan Ziraat, Baytar ve Orman memurlarından oluşan komisyon önünde sınav sorularının bulunduğu zarf açılıp hazır bulunan öğrencilerinin önünde okunmuştur. Sınav yapıldıktan sonra sınava giren öğrenciler tarafından imzalanan evrak yine komisyonun önünde zarfa konularak mühürlenmiştir. 23.01.1939 tarihinde Alanya İpekböcekçiliği Mektebi tohumculuk sınavında sorulan sorular şu şekildedir¹⁷²:

1) İpekböceği tohumları kışlaklardan çıkarıldıktan sonra ne suretle kuluçkaya konur? Kuluçka müddeti ne kadardır? Bu müddet zarfında fişkırان tırtırların ne suretle alınmaktadır?

2) Karataban (Pebrin) hastalığının böcekte yaptığı tahribat, amili, bulasma, kalıtım hakkında bilgi verilmesi ve inficar(fişkirtma) muayene yapılması sebebinin açıklaması.

3) İpek bezin çözülmesi, uyku evrelerinin oluşumu ve fizyolojik sebebi.

4) Böcek beslemeden evvel böcekhane olarak sayılabilecek yerde ne gibi temizlik yapmak lazımdır? Böcek beslemeye müsait bina nasıl olmalıdır?

5) 25.000 kutu ipekböceği tohumu üretmek için ne kadar damızlık koza lazımdır? Damızlık koza satın alındıktan sonra dizinlenmesi, kelebek çiftleştirilmesi, selüllenme, muayenesi, yıkanması ve kutulanıp bandrollanıncaya kadar yapılan işlerle bu işlerin devlet teşkilatınca ne gibi denetlemeye tabi tutulur?

¹⁷²AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1939, Nu: 25.

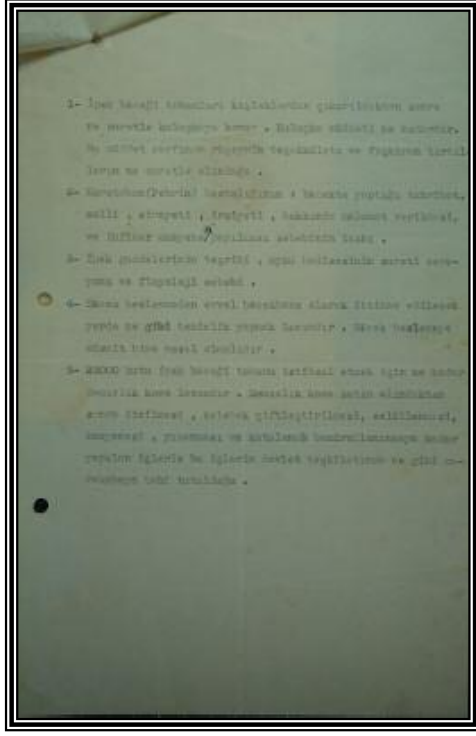

Foto.2.13. Antalya İpekböcekçiliği Mektebinin Tohumculuk Sınav Soruları¹⁷³

Tohumculuk sınavı yapılan 8 öğrencinin sınav evrakları Bursa İpekböcekçiliği Enstitüsü müdürü Dr. Tahir Yetmen tarafından okunmuştur. Talimatnameye göre 20 tam puan ve en az 10 puan alınması gerektiğinden, 10 puan alan Şükrü Tokuş ve 11 puan alan Süheyla Tokuş ancak başarılı olabilmıştır. Diğer sınava giren öğrenciler başarısız sayılmıştır. Sınava giren öğrencilerin aldıkları puanlar şöyledir¹⁷⁴ :

Tablo 2.10. 1939 Senesi Alanya İpekböcekçiliği Mektebi Tohumculuk Sınav Sonuçları

ÖĞRENCİ ADI	ALDIĞI NOT
Şükrü Tokuş	10
Süheyla Tokuş	11
Cahit Doğru	3
Muzaffer İncebacak	5
Hayriye Kaptan	3

¹⁷³ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1939, Nu: 25.

¹⁷⁴ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1939, Nu: 27.

Ali Gökçe	2
Tahsin Aksoy	3
EtemKurtlapa	3

Eğitim süreçlerini başarı ile tamamlayıp sınavlarından geçen öğrencilere İpekböcekçiliği mektebi şahadetnamesi verilmektedir.

Foto.2.14. Hayriye Kaptanoğlu'na ait Alanya İpekböcekçiliği Mektebi Şahadetnamesi

(Kaynak: F. Şemsa TAŞKESEN Arşivi,2012)

2.6. Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mekteplerinin Verdiği Kurslar ve Konferanslar

Mektep bulunduğu merkezde müfredat programı gereğince derslerine devam etmekle beraber bir taraftan da duruma göre mahalli kuruluşların yardımından istifade ederek halka ipekböceği besleme usulleri göstermiştir. Uygun bulunan yerlerde eğitim programı öğretmen, asker, jandarma topluluklarına da uygulanmıştır¹⁷⁵.

Mektep müdürleri gerekli hallerde böcekçilikle uğraşan yakın köyleri de gezerek konferanslar ve besleme usullerini göstermek suretiyle de halkı aydınlatmıştır.

Müdür ve muavin veya kontrol memurlarının kurs verilecek olan mahallelere gidip gelme yol masraflarıyla kurs bölgesinde kaldıkları günlere ait yevmiye harcırah kanunu gereğince ödeme yapılmıştır¹⁷⁶.

Mektep, her ay sonu faaliyetlerini resmi olmayan bir raporla vekâlete ve enstitüye bildirirlerdi.

18.03.1938 tarihinde Antalya Halkevi tarafından Böcek Mektebi Müdürlüğüne vatandaşlara böcekçilik ve koza yetiştirme konusunda konferans verilmesi istenmiştir¹⁷⁷. Ayrıca 10.03.1937 tarihinde muhite uygun öğretimde bulunabilmek üzere, öğretmenlerin kendilerini hazırlamak konusunda duydukları ihtiyacı karşılamak amacıyla okulda, haftada iki defa, saat 16.00 'da başlayacak şekilde kurs mahiyetinde konferans verilmiştir¹⁷⁸. Kursa katılan Başöğretmen ve öğretmenlerin listesi kayıtlardaki şu şekilde verilmiştir:

Gazi Mustafa Kemal Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen Sermet Aktün, Öğretmen Naci Tüzün, Öğretmen Ahmet Tüzün, Öğretmen Ali, Öğretmen Belkıs, Öğretmen Necmiye, Öğretmen Nedime, Öğretmen Saime, Öğretmen Hüsnü, Öğretmen Salih.

Gazi Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen Kamuran, Öğretmen Mithat, Öğretmen Zeliha, Öğretmen Nezihe, Öğretmen Kadriye, Öğretmen Münür.

Dumlupınar Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen Refik Başar, Öğretmen Besim, Öğretmen Naciye, Öğretmen İsmet, Öğretmen Zahit, Öğretmen Fehime, Öğretmen Mukadder.

İsmet Paşa Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen Ali Lülü, Öğretmen Remzi, Öğretmen Firdevs, Öğretmen Seher, Öğretmen Hadiye.

Sakarya Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen H.Hami Fidancı, Öğretmen Ali Nadir, Öğretmen Zeynep, Öğretmen Taliha.

¹⁷⁵ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 10.

¹⁷⁶ a.g.b.,s.1

¹⁷⁷ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 23.

¹⁷⁸ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1937, Nu: 3.

İnönü Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen Yaşar, Öğretmen Edip, Öğretmen İrfan Dikmenişik, Öğretmen Fehim Taşkent, Öğretmen Mahmut.

İstiklal Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen Seher Aktün, Öğretmen Ülfet Aktün, Öğretmen Suat, Öğretmen Fazilet.

Cumhuriyet Okulu ve Öğretmenleri: Başöğretmen Necmi Darıcioğlu, Öğretmen Aliye, Öğretmen Fahriye.

Antalya İpekböcekçiliği Mektebinin verdiği kurslar gibi Antalya’da bulunan diğer kurumlarında açtığı kurslara ipekböcekçiliği mektebinin öğrenci ve öğretmenleri de katılımda bulunmuştur. 01.04.1938 tarihinde Antalya Halkevi tarafından Zehirli hava gazlarından korunma kursları düzenlenmiştir. Kurs 4 Nisan 1938 Pazartesi günü saat 15.30 da Halkevinde başlamıştır. Kurs programı aşağıdaki gibidir¹⁷⁹:

Tablo.2.11. 1938 Tarihli Kurs Programı¹⁸⁰

GÜNLER	BİRİNCİ DERS VE ÖĞRETMENİ	İKİNCİ DERS VE ÖĞRETMENİ
Pazartesi	Tedavi ve ilkyardım Doktor Emin Meriçlioğlu	Zehirli gazlar ve kimyası Kimya öğretmeni Tahsin Aksoy
Perşembe	Tedavi ve ilkyardım Doktor Emin Meriçlioğlu	Hava ve gaz hücumlarının tekniki Teğmen Hanit Soley

1) Birinci derse saat 15.30’da, ikinci derse 16.20’de başlanacaktır. Bir ders süresi 40 dakikadır. İki ders arasında 10 dakikalık teneffüs yapılacaktır.

2) Kurslara devam yukarıda bahsedilen talimatnameye göre mecburidir.

3) Kurslar, mesai saatlerinden ayrılmış bir vakitte yapılacağı için, kursa devam vilayet tarafından istenilen bir hükümet görevi sayılacaktır. Kurslara gelmeyenler, resmen verilmiş bir vazifeye gelmemiş gibi kabul edilerek haklarında takibatta bulunulacaktır.

4) Kurslara devamları bildirilen arkadaşlar, kurs saatleri başlamadan önce kurs mahalline girerken ve kurs bittikten sonra kendilerine gösterilen cetveli imzalayacaklardır.

5) Kurs sonunda ayrıca bir imtihan yapılarak kazananlara diploma verilecektir.

2.7.Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Koza Üretimi

12.06.1932 tarihinde Antalya Böcekçilik mektebinin 1932 senesi koza hâsılatı satılmak üzere komisyonda toplanmıştır. Mevcut kozalar tartılarak bun-

¹⁷⁹ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 24.

¹⁸⁰ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 24.

dan altı okkanın damızlığa ayrılmasına ve bir buçuk okka çifte kozanın satılmayarak mektepte muhafaza edilmesine ve yarım okka deşe kozanın işe yaramadığı için imhasına ve geri kalan 22 okka 200 dirhem kozanın koza tüccarlarının da bir şahıstan ibaret bulunması nedeniyle pazarlık suretiyle satılması uygun görülmüştür. 30 okka 200 dirhem kozanın 22 okka 200 dirheminin beher okkası altmış kuruştan toplam on üç lira elli kuruşa Hamit Efendiye satılmıştır¹⁸¹.

20.06.1933 tarihinde Antalya Böcekçilik Mektebinin 1933 senesi koza hasılatı satılmak üzere komisyonda toplanmıştır. Mevcut kozalar tartılarak bundan yedi okkanın damızlığa ayrılmasına ve iki buçuk okka çifte kozanın satılmayarak mektepte muhafazasına, üç yüz dirhem deşe kozanın işe yaramadığı için imhasına ve geri kalan on yedi okka kozanın koza satış yerinde açık arttırmayla satılması uygun görülmüştür. Elde edilen kozaların toplam ağırlığı yirmi yedi okka iki yüz dirhem olup bundan on yedi okka yüz dirheminin beher okkası doksan kuruştan toplam bedeli on beş lira elli iki kuruşa koza tüccarlarından Vodimalı Süleyman Bey'e satılmasına karar verilmiştir¹⁸².

06.06.1934 tarihinde Antalya Böcekçilik Mektebinin 1934 senesi koza hasılatı satılmak üzere komisyonda toplanmıştır. Mevcut kozalar tartılarak bundan 11 kilonun damızlığa ayrılması, 3 kilo 300 gram çifte kozanın satılmayarak mektepte muhafazasına, 1 kilo 200 gram deşe kozanın işe yaramadığı için imhasına ve geri kalan 18 kilo 550 gram kozanın koza satış yerinde açık arttırmayla satılmasına karar verilmiştir. Kozalar toplam 34 kilo 50 gram olup bundan 18 kilo 550 gramın kilosu 44 kuruştan koza tüccarlarından Ali Barutzade Arif hikmet Bey'e 8 lira 16 kuruştan satılmıştır¹⁸³. 25.12.1934 tarihinde 10 kilo delik ve güveli kuru kozanın Bursa İpekböcekçiliği Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilerek satılmasına karar verilmiştir¹⁸⁴.

10.06.1935 tarihinde Antalya böcekçilik mektebi 1935 senesi koza hasılatı satılmak üzere komisyonda toplanmıştır. Mevcut kozalar tartılarak bundan 18 kilonun damızlığa ayrılmasına, 4 kilo 580 gram çifte kozanın satılmayarak mektepte muhafazasına, 3 kilo 150 gram deşe kozanın işe yaramadığı için imhasına ve geri kalan 37 kilo 370 gram kozanın koza satış yerinde açık arttırmayla satılmasına karar verilmiştir. Kozalar toplam kilosu 63 kilo 100 gram olup bundan 37 kilo 370 gram yaş kozanın kilosu 73,5 kuruştan koza tüccarlarından Alanyalı Mehmet oğlu Hasan'a 27 lira 47 kuruşa satılmasına karar verilmiştir¹⁸⁵.

08.06.1936 tarihinde Antalya Böcekçilik Mektebinin 1936 yılı koza hasılatı satılmak üzere komisyon toplanmıştır. Mevcut kozalar tartılarak 101 kilo

¹⁸¹AKEM KBM, AİMKD, s.26.

¹⁸²AKEM KBM, AİMKD, s.29.

¹⁸³AKEM KBM, AİMKD, s.36.

¹⁸⁴AKEM KBM, AİMKD, s.44.

¹⁸⁵AKEM KBM, AİMKD, s.48.

400 gram yaş koza elde edildiği görülmüş ve bundan 8 kilonun tohuma ayrılmasına, 6 kilo 275 gram çift kovanın satılmayarak mektepte muhafazasına, 3 kilo 125 gram deşe kovanın işe yaramayacağı için imhasına ve geri kalan 84 kilo beyaz Bağdat cinsi yaş koza ile diğer çeşitli ırklardan elde edilen 5 kilo 300 gram yaş kovanın 1936 senesinde yaş koza piyasasında bir kilosunun 48 kuruşa satılmakta olduğu ve bu fiyatın komisyon tarafından uygun görülmediğinden kozaların satılmayıp mektepte kurutularak, kuru koza piyasasının uygun bulunduğu bir zamanda Bursa'ya gönderilerek Koza Borsasında sattırılmasına karar verilmiştir¹⁸⁶.

SONUÇ

Tez konusu, Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulan Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mektebi'nin faaliyetleri üzerine bir incelemeyi içermektedir.

Çalışmanın çerçevesi Antalya Kent Müzesi'nin Kent Belleği Merkezi'nde yer alan belgelerle sınırlandırılmıştır. Yangın ve su baskınları nedeniyle hasar gören belgeler, Antalya Fen İşleri tarafından Antalya Kent Müzesine bağışlanmıştır.

Mektebe ait olan 68 klasörlük belgeler ve 50'ye yakın fotoğraf incelenerek, gelen ve giden evrakların yıllara ve konulara göre tasnifleri yapılarak dijital ortama aktarılmıştır. Bu temel kaynakların yanı sıra konu ile ilgili 30 makale, 22 tez, Türk Akdeniz Dergisi, Çağlayan, Resmi Antalya Gazetesi gibi döneme ait yazılı ve görsel dokümanlar incelenmiştir.

Antalya Kent Müzesi Kent Belleği Merkezi'nde bulunan belgelerin incelenmesi sonucunda çıkan tablo bize Antalya'da üretilen ipeğin üretim biçimi ve miktarı, şehrin kültürel dokusu, Antalya ve Alanya İpekböcekçiliği Mektebi hakkında bilgi vermektedir. Bu verilerin daha önceden incelenmemiş olması tez kapsamını belirlememde etkili olmuştur.

Çalışmada ilk olarak, Antalya Kent Müzesi Kent Belleğindeki belgelerin Antalya İpekböcekçiliği Mektebi hakkında ayrıntılı bilgiler içermesi nedeniyle mektebin işleyişi ayrıntılı olarak incelenmiştir. İktisat Vekâleti tarafından Bursa merkezli açılan mektep, Baytar, Ziraat ve Orman Vekâletlerinin de destekleriyle büyük bir yol kat etmiştir. Bursa İpekböcekçiliği Enstitüsü tarafından düzenlenen talimatnamelere göre açılan ve idare edilen okulun, merkezle olan iletişimini hiç kesmediği görülmüştür. Gelen ve giden evraklarının, demirbaş listelerinin, öğrenci kayıt evraklarının, o dönemin şartlarına rağmen düzenli bir şekilde kayıt altına alınması iletişimin ne kadar düzenli olduğunu bizlere göstermektedir.

¹⁸⁶ AKEM KBM, AİMKD, s.56.

Antalya İpekböcekçiliği Mektebi'nin yoklama defterlerine göre 1926 - 1936 seneleri arasında 159 erkek, 19 kız toplam 178 öğrenci bulunmaktadır. Alanya İpekböcekçiliği Mektebi öğrencileri ile ilgili bilgilere sadece 1938 senesinde karşılaşılmıştır. Kayıtlı 35 kadın 101 erkekten oluşan 136 öğrenciden 86 kişi imtihana girmiştir. Bunlardan 12 erkek ve 1 kız öğrencinin devamsızlık sebebiyle kayıtları silinmiştir. Antalya lisesinden 1 erkek ile 1 kız öğrenci de hususi surette çalışarak imtihana girmek istemiş fakat imtihana girmelerine komisyon tarafından onay verilmemiştir. Geri kalan 23 kadın ve 52 erkek oluşan 75 öğrenci teorik ve uygulamalı imtihanları 65 i pekiyi 10 u da iyi derecede olmak üzere sonuçlanmıştır. Öğrencilerin kimlik bilgileri incelendiğinde o dönemin Alanya Kaymakamı Halim Doğru başta olmak üzere devlet memurlarının da kurslara katıldığı görülmüştür. Her meslekten öğrencinin olduğu bu kursta öğrenci yaş ortalaması 14-15'dir. Öğrenci listelerine

göre aynı aileden 4-5 kişinin katılması o dönem ipekböcekçiliğinin aileler için önemini göstermektedir. Kursu katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Tokuş, Gücüoğlu, Doğru, Azakoğlu, Salur gibi Alanya'nın köklü ailelerinden oluşmaktadır.

Tarımla uğraşan ailelerin çocuklarının hem zaman hem de imkân bakımından bu kurslara katılamadığı tahmin edilmektedir. Kent Belleği Merkezi'nde bulunan belgelerin yanı sıra Prof. Dr. Pakize Türkoğlu'nun "Kızlar da Yanmaz" isimli kitabı da bize Alanya'da yapılan ipekböceği yetiştiriciliği, Alanya İpekböcekçiliği Mektebi öğrenci profili ve ders işleyişi hakkında önemli kaynak oluşturmaktadır. Kitapta adı geçen öğrenci isimleri yoklama defterinde yer alan isimlerle örtüşmekte ve dersi işleyişi ile ilgili ayrıntılar BATEM arşivinden yararlanılan fotoğraflarla desteklenmektedir.

Antalya Kent Müzesi Kent Belleğindeki belgelerde ve diğer incelenen kaynaklarda Antalya İpekböcekçiliği Mektebinin kapanışıyla ilgili bilgilere rastlanılmamıştır. BATEM Tarımsal Yayın ve Ekonomi Bölüm Başkanlığı görevinde yer alan Metin KAYA ile yapılan görüşmede Antalya'nın Karaalioglu Parkı içerisinde yer alan küçük evcil hayvanlar, ipekböcekçiliği ve tavukçuluk istasyonlarının 1960 yılında feshedilerek Bölge Zirai Araştırma

Enstitüsüne bağlandığı bilgisine ulaşılmıştır. Tez çalışması boyunca mektep ile ilgili fotoğraflara ulaşılmasında zorluklar yaşanmasına rağmen BATEM arşivinden yararlanılan fotoğraflar mektep, böcekthane ve kışlakları ve dut bahçelerinin durumunu en iyi şekilde yansıtmaktadır. Alanya İpekböcekçiliği Mektebi ile ilgili araştırmalar sırasında mektebin öğrencilerinden biri olan Hayriye KAPTANOĞLU (ŞEREFLİ) ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Hayriye KAPTANOĞLU'nun kızı F. Şemsa TAŞKESEN ve damadı Bekir Sıtkı TAŞKESEN ile yapılan görüşmede Alanya İpekböcekçiliği Mektebi ile Cumhuriyet Dönemi başlarında Alanya'da ipek üretimi hakkında bilgiler elde edilmiştir. Prof. Dr. Pakize Türkoğlu'nun "Kızlar da Yanmaz" isimli kitabında kendisinden sıklıkla bahsedilen Hayriye KAPTANOĞLU ipekçilik ve terzilik

eğitimlerinin ardından saf ipekten dokuduğu iç çamaşırları, gecelikler ve danteller o dönem Alanya’da ipeğin geçim kaynağı olmasının yanı sıra halkın kişisel ihtiyaçlarını karşıladığının önemli kanıtıdır. Hayriye KAPTANOĞLU ile mektep ve öğrencilerin yer aldığı iki fotoğraf ile diploma ekler kısmında verilmiştir. Dış bordürlerinde ipekböceğinin hayat döngüsünün resmedildiği 1938 tarihli Hayriye KAPTANOĞLU’na ait diploma Bursa Kent Müzesinde yer alan Bursa İpekböcekçiliği Mektebine ait 1934 tarihli diploma örneği ile aynıdır. Bu kitabın basım aşamasında eski Antalya Milletvekili Ahmet Tokuş’un eşi Nezahat Tokuş’a ait diplomaya da ulaşılmıştır. Bu materyallerin hepsini burada vererek araştırmanın hacmini gereksiz yere arttırmak yerine, önemli görülenlerin ekler kısmında verilmesi uygun görülmüştür.

Harîr Dârü’t-Talimi hakkında yapılan araştırmalar sırasında Gül YASA ASLIHAN ile yapılan görüşmede Kevork Torkumyan ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Kevork Torkumyan’ın hiç evlenmemiş olması sebebiyle varisleri bulunmayan Torkumyan’ın birçok kişisel eşyası yeğeni A.Samanridjan ve eşine bırakılmıştır. Aile yakınlarının da vefatından sonra eşyalar aile dostları da olan Gül YASA ASLIHAN’ın kişisel koleksiyonunda yerini almıştır. Daha önce hiç gün ışığına çıkmamış olan koleksiyonda bulunan belgeler arasında o dönemin padişahı Sultan Abdülhamit tarafından Torkumyan’a gönderilen bir takdimname, 1894 -1912 yılları arasında çekilen HarîrDârü’t-Talimi ile ilgili dört adet fotoğraf, görsel ve yazılı belgelerin yanı sıra Kevork Torkumyan’ın da eğitimde kullandığı tartı ve pergel takımları da koleksiyonda bulunmaktadır.

Bütün bu belgeler Harîr Dârü’t-Talimi’in görünümü hakkında önemli bilgiler vermektedir. Harîr Dârü’t-Talimi’ne ait fotoğrafların yanı sıra Torkumyan Efendi’nin 1896 senesi Milano ve Venedik gezileri sırasında satın aldığı ve üzerinde kişisel imzasının yer aldığı fotoğraflar bulunmaktadır. İlk çağlara kadar dayandığı bilinen ipek üretiminin tarihi süreç içerisinde Türkiye’de ve Antalya’da ipekböcekçiliğinin geçirdiği evreler ana hatlarıyla belirtilmiştir. Belgelerdeki veriler ışığında yapılan sınıflandırmalara göre ipek üretim hakkında bir saptama yapılmaya çalışılmıştır. Antalya’nın ipek üretimi, Türkiye ekonomisine Bursa’ya oranla büyük bir katkı sağlamasa da ipekböcekçiliği Antalya halkı için tarımın yanı sıra ikinci gelir kaynağı olmuştur.

Suna- İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü (AKMED) Müdürü Kayhan DÖRTLÜK ile yapılan görüşmede G.PEHLİVANİDİS’in “Attaleia kai Attaleiotes” (Antalya ve Antalyalılar) adlı Rumca yazılmış olan iki ciltlik kitaptaki ipekböcekçiliği ile ilgili bölümler bizzat Kayhan DÖRTLÜK tarafından tercüme edilmiştir. Bu tercümelerle birlikte sosyal alanda varılan sonuçlardan bir tanesi de yerel halk ve Rumların Antalya’da bir arada yaşadıklarıdır. Antalyalı Rumlar, yerel halk gibi ipek üretim faaliyetlerinde bulunmuş ve ipekçilik ile ilgili komisyonlarda görev almışlardır. Fransızların Mısır’ı işgalinden sonra Mısır’dan gelen Memluk Türkleri ve Araplar

değişik ürünler yetiştirerek Antalya'daki çiftçilere örnek olmuş, tarımın gelişmesinde önemli katkı sağlamışlardır. Tarımla beraber ipekböcekçiliğine de büyük bir ivme kazandırmışlardır. Okulun etkisiyle birlikte ipekçiliğine de ilgi artmış ve 1949'da Antalya'da yaş koza üretimi 112 ton olarak gerçekleşmiştir. 1930'da gerçekleşen 63 tonluk üretimle kıyaslandığında üretimin iki katına çıkmış olduğu görülür. Bu sonuç, İpekböcekçiliği Mektebi'nin katma değeri yüksek olan ipek üretimiyle şehir ekonomisine yaptığı katkının bir göstergesidir.

Fakat artık günümüzde tarımsal ilaçlamalar nedeniyle yaşanan zehirlenmeler, sanayideki gelişmeler nedeniyle köyden şehre göçler sonucunda köylerde genellikle yaşlı nüfusun kalması, yılda 1 kez yapılabiliyor olması nedeniyle özel besleme yerlerinin yapılmayarak evlerde beslemenin yapılmakta olması ipekböceği üretiminde azalmaya neden olmaktadır. Bu nedenle Alanya'da ipek dokumacılığının geleneksel dokusunun korunması, geliştirilmesi ve tanıtılması amacıyla Türkiye'de ilk defa 25-28 Ekim 2011 tarihlerinde Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, Alanya Kaymakamlığı, Alanya Belediyesi, Alanya Ticaret ve Sanayi Odası ve Alanya Turistik İşletmeciler Derneği işbirliğinde "Uluslararası İpekböcekçiliği ve İpekli Dokuma Sempozyumu" gerçekleştirilmiştir.

Sempozyuma farklı ülkelerden 80 bilim adamları bildirileri ile katılmış, ipek böceği ve ipekli dokumaların geçmişi, günümüzdeki durumu, içinde bulunduğu sorunlar ve çözümüne yönelik teorik ve uygulamalı özgün bilimsel çalışmaları değerlendirilmiştir. Ayrıca sempozyumda, Alanya ipekçiliğinin gelişimi, üretimi ve istihdamına yönelik kültürel ve güncel sorunlar da ele alınmıştır. Sempozyum sonuç bildirgesinde alınan en önemli kararları da bir ipek sempozyumu bildiri kitabının basımı ve ipek dokuma atlasının çıkarılmasıdır. Sempozyuma paralel olarak bir de "Alanya yöresi ipek kozası ve ipekli dokumalardan yapılan hediyeelik eşya tasarımı ve üretimi yarışması" düzenlenmiştir.

Söz konusu yarışmanın hedefinin ise Alanya'nın daha iyi tanıtımı, yerli ve yabancı turistlerin Alanya'dan ayrılırken, Alanya'ya ait renkleri ve hatıraları birlikte götürebilmelerini sağlamak, Alanya kültürünü yaşatmak, yöreyi en iyi anlatan, simgeleyen hediyeelik eşya tasarımı ve üretimini hayata geçirmek olarak belirlenmiştir. Yarışmanın sonucunda 22 katılımcı çeşitli dallarda ödüllendirilmiştir.

Akdeniz Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümünün gerçekleştirmiş olduğu İpek Sempozyumu'nun ardından Alanya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından Ocak 2012 tarihinde "İpek Eller Projesi" başlatılmıştır. Atölyede açılan yöresel ipek dokuma kursunda 18 kadın öğrenci kurs almış. Kursta başarılı olan 15 öğrenci sertifikaları ile birlikte Alanya'da "Çurfalık" olarak bilinen dokuma tezgâhla-

rını da alarak kendi tezgâhlarında dokuma yapmayı sürdürmüşlerdir. İpek Atölyesi yöresel dokuma kursu vermeye devam etmektedir.

Dokuma kursuna katılan öğrenciler İpekböceği'nden dokuma tezgâhına bütün aşamaları uygulamalı olarak görmüşler ve bu süre içerisinde yarım kutu ipekböceğinin bakımını gerçekleştirerek yaklaşık 20 kilo yaş koza elde etmişlerdir.

Proje kapsamında Alanya Belediyesi tarafından 3 bin adet dut fidanı hibe edilmiştir. İpek Eller projesi kapsamında İpek Kozası Çiçek kursu da düzenlenmiştir. Atölye de 50 öğrenci kurs görerek sertifikalarını almış ve halen 20 öğrenciyle kurs devam etmektedir. Kursa yoğun ilgi nedeniyle sırada 150 kişi açılacak kursu beklemektedir.

“İpek Eller” projesinin yanı sıra Alanya İlçe Tarım Müdürlüğü'nün Mayıs 2012- Ekim 2012 tarihleri arasında “İpekböcekçiliğini Yaşatma Grubu” “İpeksi Eller” adı altında bir proje yürütmüş, AB Hibe Projesi ve Ulusal Ajans desteğiyle gerçekleştirilen proje boyunca eğitim çalışmaları yapılmış ve bu altı aylık sürenin 8 haftasında da İpek Kozası Çiçek Kursu 55 öğrenciyle başlayan kurs 35 öğrencinin sertifika almasıyla son bulmuştur.

Alanya'da Belgüzar Afyoncu 95 yaşında Nüzhet Yenilmez 82 yaşında ve halen çiçek yapmaya devam etmektedirler.

Belgüzar Afyoncu'nun öğrencisi Ayşe Gümüş Alanya Belediyesi İpek Atölyesi'nde kurslarına devam etmekte ve yine Belgüzar Afyoncu'nun öğrencisi Refika Toklu İpekböcekçiliğini yaşatma grubunun “İpeksi Eller” projesinde eğitmen olarak görev almıştır.

İpekböcekçiliği ile ilgili projelerin katkılarıyla da 2012 senesinde Alanya'da koza üretimi 25 tona ulaşmıştır.

Projelerin amacına uygun Alanya'da unutulmuş çeşitli ipek dokumalar, Alanya kuşağı ve koza çiçeği konusundaki kurslar sonucunda ipekböcekçiliği turizmin yanı sıra genç nüfus için de ek gelir kaynağı olabilir. Ayrıca gerek mevcut üretim bölgelerinde gerekse yeni oluşturulmaya çalışılan bölgelerde karşılaşılan en önemli sorunların başında özel besleme yerlerinin olmayışı gelmektedir. Ülkemizde tarım ile ilgili çeşitli krediler verilmesine karşın bu krediler genellikle üretim sonrası aşamaları kapsamaktadır. Eğer ipekböceği besleme yerlerinin yapımı konusunda uzun vadeli kredi sağlanabilirse en azından mevcut üretim korunabilir. Bununla birlikte genç ve eğitilmiş iş gücünün olması ülkemizde üretilen ipek kozasının miktarının ve kalitesinin daha üst seviyelere çıkmasında büyük bir rol oynayacaktır.

İPEK BÖCEĞİNİN HİKAYESİ

Bu kitabın editörü Faruk Nafiz Koçak İpek kozasının hikâyesini annesi Sabriye Koçak'ın ağzından şöyle aktarıyor. "İpek böceği yetiştiriciliği çok eski devirlerde de yapılmıştı. Alanya'da üretilen koza zaman zaman 60 tonu buluyordu. Benim ailem cumhuriyetin ilk yıllarından beri, her aile gibi bu işle uğraşıyordu. O zamanlar ipek böceği tohumu değişik tüccarlardan alınıyordu. Daha sonra Şükrü Tokuş, Muhittin Sadullah oğlu ve Develiler'den almaya başladık.

İpek böceği, aslında bir kelebeğin yumurtası, sonra da böcüsü(tırtıl) dır. Bir dişi kelebeğin 500 civarında yumurta yaptığını duydum. İpek kozası 4 aşamada elde edilir. 1-Yumurtaların insan vücudunda kurtçuk çıkarmasının sağlanması. 2-Kurtçukların küçük seledede elek içine alınması. 3- Küçük seledede kurtçukların büyük seleye alınması. 4- Büyük seledede böcülerin yere şah dalına tırmanıp koza yapmaları.

Alanya'da tohum dediğimiz bu yumurtalar, Nisan ayından itibaren ince bir tülbent içinde insan vücudunda, yani 36 derecede 2-3 gün bekletilir. 2-3 gün sonra bu yumurtalardan küçük böcüler (tırtıl) çıkmaya başlar. Çıkan bu böcüler küçük seledede veya benzeri küçük kaplara konur. Bu kaplar ağzı yukarı gelen eleklerin içine oturtulur. Eleğin üzeri hava alması için bir bezle kapatılır. Bu böcülere önce taze dut yaprakları kıyılarak verilir. İlk önce çok az dut yaprağı tüketirler. Zamanla bu miktar hızla artar. Bu yüzden hızlı bir büyüme gösterirler. Bu büyüme esnasında böcek cinsine göre 3- 4 hafta içinde 6-7 cm. kadar uzarlar. Bu büyüme sırasında, küçük iken 3-4 gün yemek yer bir gün istirahata çekilerek uyurlar. Buna ilk uyku denir. Bu esnada artık dut yaprakları tek tek ayrılarak kıyılmadan böcülere verilir. Sonra biraz büyüyünce daha çok yiyerek iki gün uyurlar. Buna ikinci uyku denir. Böcü küçük seledede biraz büyüyünce büyük seledede alınır. Bu aşamadan sonra da artık yere indirilir ve böcüler şah dediğimiz dallara tırmanır. Artık böcülere dut yaprakları dal dal verilmeye başlanır. Bu aşama esnasında böcüler çok miktarda dut yaprağı tüketir ve son kez uzunca bir uykuya dalarlar. Halk arasında buna Ulusu adı verilir. Hatta hiç uyanmadan uzun süre uyuyan bir kimseye halk "Ulusuna mı yattın " diye takılır.

Bu böcü besleme yani böcü tutma esnasında açık pencerelerden içeriye giren alagabış ve saksakan kuşları böcülerini yemesin diye evlere korkuluklar yapılırdı. Böcüler, üzerlerine konan dut yapraklarını yerken yağmur sesine benzer çok değişik bir ses çıkarırlar.

Son uykudan sonra bir hafta kadar beslenen böcekler, artık kozalarını yapmaya başlarlar. Şah dediğimiz çalı şeklindeki maki dallarındaki böcüler başlarını sağa sola sallayarak ağızlarından çıkardıkları iplikçilerle kendi kendilerini hapsedip, kozalarını örerler. Bu işlem yaklaşık bir ayda tamamlanır. Oluşan bu kozalara 2-3 hafta hiç dokunulmazsa içindeki böcekler, kelebek

olarak tekrar dışarı çıkarlar. Kozaların hepsinin delinmemesi için iyice olgunlaşan kozalar, kaynamış suya atılarak içindeki böcüler öldürür.

Bundan sonra üreticiler, elde ettikleri kozaları önce yere sererek kurutur, sonra ya tüccara, ya kooperatife verir. Veya kendi ihtiyaçları için ayırmışsa, daha önceden tespit edilen bir günde, yani Alanya tabiri ile kozak çekme gününde bütün aile ve komşular birleşerek kendi usulleri ile çekme işini gerçekleştirirler. Eskiden bizim mahallede Sadullahlar ve Kör Şavkılar'ın ipek çekme dolapları (tezgah) vardı. İsteyenler ücret karşılığı orada çektirirlerdi.

Kozak çekme işlemi için önce kazanlar kaynatılır. Sonra kozalar bu kazanlara atılır. İyice ıslanması için kepçelerle bastırılırdı. Kazan etrafına oturan hanımlar koza uygun hale gelmişse elleri ile koza üstünden aldıkları ipçikleri, ellerindeki ılgıdırlara sararlardı. Ilgıdırdaki ipler elemeye aktarılır. Elemedeki ipler ise yumak haline getirilir. İğ ile bükülür. Bükülen bu ipler sonra tekrar ılgıdır ve elemeye sarılır. Sonra dolap yardımı ile ipek ip olarak masır mekiğine dolanırdı. Sonrada tezgâhlarda dokunurdu.

İpek kozalarının ihtiyaç fazlasını halk eskiden tüccarlara satardı. Tüccarlar'dan Şükrü Tokuş Tıp öğrenimini yarıda bırakıp Alanya'ya gelince koza işine girdi. 1938 yılında açılan İpekböceği Mektebi'nin yetiştiricilik ve tohumculuk bölümlerini bitirince koza alım satımı ve tohum üretimi işine girdi. Topladığı kozaları Bağdat'a bile sattığını duyardık. Halk kozalarını 1979 yılına kadar tüccara satmaya devam etti. 1979 yılından sonra Bursa'dan gelen Koza Birlik almaya başladı. 1984 yılında Alanya'da Koza Kooperatifi açılınca oraya vermeye başladılar.

2000 yılında Çağdaş Yaşamı Destekleme derneğinin Sapadare'de açtığı ve sonra Alanya Belediyesi'nin merkezde açtığı kurslar bizim bu eski uğraşımızı devam ettiriyor.

İpek kozalarının her tarafı değerlendirilirdi. Kaynar suya atılan kozalardan İlk başta alınan kalitesiz ipeklere başlık denir. Tüm ipekler çekildikten sonra kazan dibinde kalan incelmış artıklara da güğül denir. Başlık ve güğüller ayrıca değerlendirilirdi. Kazan dibine çöken ölü böcüler balıkçılar toplayıp, balık yemi olarak kullanırdı. Böcü pislikleri de gübre olarak kullanılırdı.” dedi.

İpekböceği b c s  (Haşim Yetkin)

Şah  zerindeki kozalar (Haşim Yetkin)

Kozak çekme gününde kadınlar ipekleri ılgıdıra dolarken (Haşim Yetkin)

ALANYA BELEDİYESİ İPEK ATÖLYESİ

Alanya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan İpek Atölyesi 2012 Ocak ayında faaliyete geçti. İpek dokuma kursunun ilki 23 Ocak 2012-23 Mayıs 2012 tarihleri arasında düzenlendi. Kurs 19 öğrenci ile başladı. Kursu başarıyla tamamlayan 15 kursiyere bir kereye mahsus olmak üzere “Çurfalık” adı verilen ipek dokuma tezgâhları verildi. Dokuma tezgâhlarını kursiyerlerden bir kısmı evine kurdu. Bunun yanı sıra Alanya Kalesi’nde dört adet tezgâh –Çurfalık kursiyerlerce dokuma yapmak üzere faaliyete geçirildi. Yine üç kız kardeş kursiyerimiz kendilerine ait bir işyeri açarak adını “Çurfalık İpek Evi “ koyarak faaliyetlerine yeni bir boyut kazandırdı.

12 Kasım 2012-12 Şubat 2012 tarihleri arasında 15 kursiyer, 21 Mart 2013- 21 Haziran tarihleri arasında da 14 kursiyerle İpek Atölyesi faaliyetini sürdürmekte.

Alanya Belediyesi, Alanya ile özdeşleşerek geleneksel bir sanata dönüşen ipek dokumacılığı ve ipek ürünlerinin oluşturduğu sanatı yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla çalışmalarına devam ediyor.

Alanya’nın kendine özgü dokuma örneklerinin ortaya çıkarılıp tekrar dokunabilmesi için Çarşı Mahallesi Akça Sokak’ta faaliyet gösteren İpek Eller Atölyesi’nde başlatılan “ipek dokuma” kurslarının yanı sıra “ipek kozasından çiçek yapım” kursuna da devam edilmektedir. Belediye Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde 13 Haziran-27 Ağustos 2012 tarihleri arasında ilk kez açılan İpek Kozası Çiçek kursuna 27 öğrenci katıldı. 12 Kasım 2012 ve 25 Ocak 2013 tarihleri arasında ikincisi düzenlenen kurs yoğun talep nedeniyle

120 kişilik başvuruda haksızlığa neden olmamak için kura çekilerek kursiyerler belirlendi. Bu kursumuzda 23 öğrenci ders aldı. 4 Mart-8 Mayıs arasında açılan ve halen devam eden kursumuzun öğrenci sayısı 20.

4 Mart'ta üçüncü kez açılan bu kurs ile unutulmaya yüz tutan ve Alanya'da çok az sayıda kişi tarafından bilinen ipek kozasından çiçek yapım tekniği toplam elli kişiye öğretildi. Halen devam eden kursta yirmi öğrenci ipek kozası çiçek yapma tekniklerini öğreniyor. Ayrıca; ipek atölyesine ipek kozasından çiçek yapma tekniğini öğrenen kursiyerler, farklı kurumlarda öğrendikleri tekniğin yaygınlaşması için çalışmalarla başladılar.

İPEK KOZASINDAN ÇİÇEK; YANİ ALANYA TABİRİYLE “KOZAK ÇİÇEĞİ” KURLARI

Alanya'nın geleneksel yerel sanatı "İpek Kozası Çiçekler" Alanya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü İpek Atölyesi'nde yeniden canlanıyor. Eski ustaların her birinin ipek kozasından çiçek yapmaya başlamalarının farklı hikâyeleri var. 1933 yılında Alanya'da açılan Nakış-Dikiş kursunda kurs veren Giritli öğretici, kozadan çiçek yapmayı da öğretir kursta... Bir başkası Bursa'dan gelen komşusundan öğrenir çiçek yapmayı. İskenderiye'den ticaret için Alanya'ya gelen geminin kamaralarında çiçek yapan kadınlardan çiçek örnekleri alarak öğrenir bir başkası. Nakışa, dikişe, dantele ve resim yapmaya merakından koza çiçekler yapmaya merak sarar bir diğeri... Her birinin birbirinden farklı yollarla öğrendiği ipek kozası çiçekler gelinlere çeyiz, evlerin başköşelerinde fotoğraflara çerçeve olur. İpekböcekçiliğinin yaygın olduğu Alanya'da ipek kozası bulmak da zor olmaz. İpekböcekçinin kozaları ipekten giysilere, örtülere dönüşürken bozuk ve çifte kozalar kadınların ellerinde çiçeklere dönüşür. İpek kozası çiçeklerin yaşayan ustalarından, Belgüzar Afyoncu ve Nüzhet Yenilmez ilerleyen yaşlarına rağmen ipek kozalarını çiçeğe dönüştürmeye devam etmekte. Sebile Ünal ise sağlık sorunları nedeniyle artık çiçek yapamamaktadır. Eski ustalardan Şaziye Arslan, Hayriye Başaran, Refika Gürbüz,ün ipek kozası çiçekleri Alanya tabiriyle "Kozak çiçeği" evlerde yeniden gün yüzüne çıkmaya başladı.

ÇURFALIĞIN PARÇALARI VE İŞLEYİŞİ

Alanya Belediyesinin açtığı kursta hocalık yapan Ayşe Gümüş'ten öğrendiğimiz bilgilere göre Çurfalık tezgahı şu parçalardan meydana gelir. Bunlar sırası ile

Anadirek - (4 adet): Tezgahı meydana getiren ana ağaçlar.

Cırmakan - (2 adet): Tezgahın üstüne bağlanan iki makaradan oluşan ve kücü çerçevesinin asılı durmasını sağlayan alet.

Kücü telleri - (2 adet): İçinden iplikler geçen ve ağız açmaya yarayan tel demeti.

Ayakçak veya ayaklık - (2 adet): Kücü tellerinin birini aşağıya, diğerini yukarıya çıkaran tahta pedallar.

Selmin ağacı: Dokunan bezlerin sarıldığı özel silindir ağaç bobin.

El ağacı: Selmin ağacını sıkıştırmaya yarayan vites kolu şeklindeki ağaç.

Tefe ağacı: Tarak takılan ve kumaşı sıkıştırmayı sağlayan hareketli parça.

Sıkıştırma ipi: Dokunan kumaşı ileriye doğru sıkıştırmaya yarar.

Pahl taş: Öndeki çubuklara ağırlık veren, ortası delik taş.

Mekik: Ortasındaki açık yere şemsiye teli takılan ve masur geçirilen ahşap alet.

Dokuma Masuru: Üzerine bükülmüş ipek ipi sarılmış masur. İpek iplerini bükmek için kullanılan iplere ise **Bükme Masuru** denir.

Galbe: Çatal ağaç dalından yapılan çöğü çözerken sayı hesaplamaya yarayan alet.

El tahtası: Dokuma esnasında mekikleri veya diğer küçük aletleri koynaya yarayan ahşap alet.

Oturma tahtası: Seyyar ahşaptan tezgah başına oturmaya yarayan sandalye.

Tezgah başına oturan kişi dokuma işlerine başlar. Çurfalıkta cırmakanların ayaklık uçlarına bağlı, iki kat olan ip sıralarını bir birinden ayırmak için asılıma yerleri olur. Cırmakanlar kücü ağaçlarına bağlanır. Bu kücü ağaçları iki tanedir ve aralarından ipler geçer. Sağ ayaklığa veya sol ayaklığa basıldığı zaman kücünün biri yukarı doğru, diğeri aşağı doğru hareket eder ve iki ip sırası tam ortadan ikiye ayrılır. Bu boşluktan tezgahhtarlar ip dolalı mekiği bir yandan diğer yana atar, ip çözülerek sıralar arasına girer. Sonra ortasında tutamağı olan tefe ağacı yeni çözülmüş olan ip üzerine hızla indirilir ve böylece ip sıkışır. Bu iş bir kumaş bitirilinceye kadar belki on bin, belki yirmi bin defa tekrar edilir. Kücüler ve diğer yerlerin hareketlerini ayaklıklar sağlar. Önemli olan ayakların ritmine, elin hareketlerini uydurabilmektir. İşte o zaman çurfalık sanki bir müzikmiş gibi sesler çıkarır ve bu ritim içinde ortaya ipek şal, ipek kuşak ve ipek kumaş denilen, kaliteli ürünler çıkar. Dokunan kumaşlar selinin ağacına dolanır. Bir karış kadar dokununca selmin ağacı yandaki vites kolunu andıran ahşap kolu ile dolandırılır ve dolamadan sonra ipler eski sertliğine yine kazandırılır.

Çurfalıkta ipek dokuyan Alanya’lı bir bayan.

Tek Kanat Kuşa

Çift Kanat Kuşak

Üç Kanat Kuşak

Çeşitli İpek Kuşaklar

Çarkta İp Dolayan Alanya'lı Bir bayan Çark İğ'si

Makarada İpek İpler

Kozadan Çiçek Yapılırken

Kozadan Yapılmış Çiçek Çeşitleri

Eleme

Gelemgen

Ilgıdır

İpek Bez Dokuma Çurfalığı (Tezgahı)

Çark

Kabaktan İpek Dolama Aparatı

Kuşak Çurfalığı

Küçütel

Mekikler ve Masuralar

Taraklar

Nezahat (Azakoğlu) TOKUŞ'a Ait Diploma

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

AKEM KBM Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Yoklama Defteri

AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Karar Defteri

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 1

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 2

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 3

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 4

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 5

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 6

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 7

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 8

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 9

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 10

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 11

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 12

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 13

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 14

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 15

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 16

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 17

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 18

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 19

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 20

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 21

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 22

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 23

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 24

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 25

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 26

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 27

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 28

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 29

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 30

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 31

AKEM KBM, AİMMB, Nu: 32
AKEM KBM, AİMMB, Nu: 33
AKEM KBM, AİMMB, Nu: 34
AKEM KBM, AİMMB, Nu: 35

Gazeteler

Resmi Antalya (1928-1940), Antalya.

Kitaplar

- ATSO Bülteni, *120.Yıl Özel Bülteni*, Antalya, 2006, s.6.
- BAYKARA, T.; *Türkiye'nin Sosyal ve İktisadi Tarihi (XI-XIV Yüzyıllar)*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, S: 278, s.139
- ÇİMRİN, H.; *Bir Zamanlar Antalya- Tarih, Gözlem, Anılar*, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Antalya 2002. s. 295-296
- DİŞEY, H. İ.; *Efsaneler Diyarı Antalya*, El yazısı ile çoğaltılmış kitapçık, Antalya 2006.
- ERTOĞRUL, T.; *İpekböcekçiliği*, Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi, İstanbul, 1933, s.6.
- İLHAN, A. İhsan; *Cumhuriyetin İlk Yıllarında İstanbul Basınında Bursa*, Akmat Akınoğlu Matbaacılık, Bursa, 2012, s.264.
- PEHLİVANİDİS, G., “Attaleia kai Attaleiotes” ,1989, C.2, s.114.
- ŞAHAN, Ü.; *İpekböcekçiliği*, Dora Yayınları, 2011, s.1.
- TÜRKOĞLU, P.; *Kızlar da Yanmaz*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011, s.449.

Makaleler

- AKKUŞ, M.; “19. Yüzyılda Bursa'daki İpek Ticaretini Geliştirmeye Yönelik Bir Kurum: Vapur Kumpanyası Ve Nizamnamesi” OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi), S: 24, Güz 2009, s. 1-20.
- AYDIN, E. Ö.; “Bursa'daki İpek Fabrikaları ve İpekçilikle İlgili Endüstri Mirasının Korunması”, TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi Yayını, (2007), Bursa.
- BAYKARA, T.; “XX. Yüzyıl Başlarında Antalya”, 20.Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildirileri Kitabı, 2007, C.I., s.16.

BEDEN, A.; “Konya Vilayet Salnamelerine Göre XX. Yüzyılın Başlarında Antalya’nın Sosyo-Ekonomik Yapısı”, 20.Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildirileri Kitabı, 2007, C.I.,s.16.

GÜÇLÜ, M.;“XX Yüzyılın Başlarında Antalya’nın Ticari Durumu”, ATSO, S. 90,1994,s.29.

GÜÇLÜ, M.; “Cumhuriyetten Önce ve Sonra Antalya’da Tarım”, Antalya’nın Tarım Tarihi Panel, 2008,s.41.

KELEŞ, B.; “Türkiye Selçukluları’nın XIII. Ve XIV yüzyılda Kıbrıs Kralığı, Ceneviz ve Venediklilerle Olan Ticaretinde Antalya’nın ve Alanya’nın Yeri ve Önemi”, Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri IV, s.158.

KIVRIM, İ. - ELMACI S., (2011), “Osmanlı Döneminde Amasya’da İpekçilik”, *TurkishStudies -International PeriodicalfortheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic*, S:6/4, 2011.,s.715-728.

KURT, Y.; “XVI.’da Bursa’da Sanayi ve Ticaret”, *VIII. Uluslararası Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Bildiriler Kitabı*,2006,s.231.

MOĞOL, H.;*Antalya’da İpek Üretimi*, Türk Dünyası Araştırmaları,1992, S.79, s.96.

ORAL, E.Ö.; “Bursa’daki İpek Fabrikaları ve İpekçilikle ilgili Endüstri Mirasının Korunması”, *Mimarlık Araştırmaları (Özetler)*, Mimarlık Vakfı Enstitüsü, İstanbul, 2005, s.44.

TAŞLIGİL, N.; “Dünden Bugüne Bursa’da İpekböcekçiliği”, Marmara Coğrafya Dergisi,1998,S.1.

Tezler

DENİZ, M.; “Cumhuriyet’ in İlk Yıllarında Antalya Şehrinde Eğitim (1923-1950)”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlke ve İnkılâpları Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, 2009, s.137.

EMEKCİ, C.; “Kozakhane ve İpek Fabrikaları Üzerine Bir Araştırma: Edirne Kozakhane ve Restorasyonu”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, 2011, s.11.

GÖNÜLLÜ, A. R.; “Demokrat Parti Dönemi’nde Antalya (1950-1960)”, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Ana Bilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008, s.274.

NARTOP, KIRAŞ S.; “Bursa’da İpek Üretiminin Yöresel Konut Mimarisinde Mekan Biçimlenmesi ve Mekan Organizasyonları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi”, YTÜ, Yüksek Lisans Tezi,2010,s.9.

SYDYKOVA, G.; “Türkiye’deki İpekli Tekstil Ürünleri ve Sanayisi’nin Dünü ve Bugününün Saptanması ve Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, MSÜ,2009,s.43.

İnternet Kaynakça

<http://www.kozabirlik.com.tr/hakkmzda/tarihce.html?showall=1> , erişim tarihi: 19.11.2012

<http://www.gumrukticaret.gov.tr> , erişim tarihi: 19.11.2012

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=46, erişim tarihi: 19.11.2012

<http://www.marced.org/page57.php>, erişim tarihi: 12.08.2012

EK 1- TEKNİK TERİMLER SÖZLÜĞÜ

ALAIYE: Alanya, önceki adıyla Alaiye, Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki Antalya iline bağlı bir turizm ilçesidir.

AKÇE: Ham maddesi gümüş olan Osmanlı Devleti temel para birimi.

ANTREPO: Gümrük vergisine konu olup da henüz vergi ve resimleri ödenmemiş malların korunduğu, gerekiyorsa küçük tamamlayıcı işlemlerin yapıldığı gümrük binalarına yakın olan bir tür depodur.

APRE: İşlem, bitim veya son terbiye işlemleri de denir. Tekstil ürünlerinin özelliklerini, tutumunu ve görünümünü geliştirmek, kullanım amaçlarına uygun bir yapı kazanmalarını sağlamak için, ön terbiye ve renklendirme işlemlerinden sonra yapılan işlemlerin tümü. Şardonlama, kalandırlama gibi mekanik bitim işlemleri olduğu gibi, buruşmazlık, yumuşatıcılık gibi kimyasal bitim işlemleri de vardır.

BAC: Bir çeşit vergi. Farsça baj kelimesinin Arapça ve Türkçe’de aldığı şekil olup, Gazneli, Selçuklu, İlhanlı, Akkoyunlu ve Osmanlılarda vergi manasında kullanılmıştır. Bu vergi; pazarlarda, panayırarda alınıp satılan hayvandan, her cins maldan, ithal edilen ve Osmanlı topraklarından transit olarak geçirilen mallardan alınırdı.

BEDESTEN: Bezçiler çarşısı anlamına gelir. Çok eskiden değerli kumaşların satıldığı yerlere denilen bezzazistan, zamanla Osmanlı toplumunda be-desten ismini almıştır. Ticari hayatın çekirdeğini oluşturan bu kompleksler, zamanla kıymetli malların (mücevher, porselen, ipekli kumaş, silah vs.) alım-satımına tahsis edilmiştir.

BİRMAN: Bezayağı örgüde sık dokunmuş ince ipekli kumaş olup, daha mat görünümü ve ribsefeki göstermemesi bakımından taftadan ayrılır.

BÜKÜM:1.İplikleri oluşturacak elyafın sarmal biçimde, ipliğin ekseni etrafında döndürülmesi sonucu elde edilen biçim. Bu işlemle, liflerin sıkıca bir-

birine yapıştığı, sağlam ve düzgün bir iplik üretilir.2.Bir seferde bükülmüş ip miktarı. 3. İplik bükümünde bir metredeki dönüm sayısı.

DAMIR: Bir tür ipek kumaş.

DENYE:9000 m uzunluktaki ipliğin inceliğinin gram cinsinden ağırlığıyla bağlantılı anlatımıdır. İpliğin 1gr'ı 9000 m ise inceliği bir denyedir. Daha çok doğa lipek, yapay ve sentetik elyaf için kullanılan bir ölçü sistemidir.

DİRHEM: Ağırlık ölçüsü Kabul edilmeden önce Osmanlı döneminde kullanılan ağırlık ölçü birimine "dirhem" denir.1 dirhem3.2 kgdır.

DÜYUN-U UMUMİYE: 1872-1939 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun dış borçlarını denetleyen kurum. II. Abdülhamit döneminde kurulmuştur. Sözcük, "Genel Borçlar" anlamına gelir. Düyun-u Umumiye kurulduğu yıldan itibaren, Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik ve mali yaşamı üzerinde etkili bir rol oynamıştır.

FİLETÜR FABRİKASI: Buhar gücüyle çalışan iplik çekme fabrikasıdır.

HAM İPLİK: Boyama ve terbiye işleminden geçmemiş, doğal renginde bulunan iplik.

HAM KUMAŞ: Boyama ve terbiye işleminden geçmemiş, dokuduğu tezgahtan çıktığı haliyle bulunan kumaş.

HARİR DARÜ-T TALİMİ: 1888 yılında Düyun-u Umumiye tarafından Bursa'da kurulan ipekböcekçiliği okuludur.

İHNAK: İpekböceğini boğma işlemidir.

İNFİCAR: İpekböceği tohumunun çatlaması.

JORJET (İPEK JORJET): Atkı ve çözüde yüksek S ve Z bükümlü ipliklerden, 2S2Z düzeninde, bezayağı örgüde dokunan ipekli bir kumaştır. Kumaş yıkandıktan sonra top boyama yapılır. Diri tutumlu, pürüzlü yüzeyli bir kumaştır.

KARATABAN HASTALIĞI: İpek böceklerinde geniş çapta ölüme yol açan kelebek hastalığı.

KARYE: Köy

KEFERE: Müslüman olmayan kişi.

KEMHA: Bir tür ipek kumaş.

KEREVET: Üzerine şilte serilerek yatmaya veya oturmaya yarayan, duvara bitişik, ayakları olan, tahtadan sedir.

KIYYE: Yaklaşık 1200 gramlık eski ağırlık ölçüsü birimi.

KOZA: İçinde krizalit bulunan, tırtılların yaptığı mahfazalara verilen ad. Koza deyimi, çoklukla ipekböceği kozaları için kullanılır. İpekböceği tırtılı, kelebek halinde geleceği zaman, vücudundan çıkardığı bir madde ile kendi etrafını sarar. Kesiksiz ve ince bir ip gibi olan bu madde ipektir. İpeğin, tırtıl çevresinde meydana getirdiği bu muhafaza kozadır. Kozanın işlem görmemiş

haline “yaş koza” denir. Yaş kozanın kurutulduktan sonraki haline “kuru koza” denir.

KREPDÖŞİN: Çeşitli denyelerderayon ipliklerden, atkıda daha kalın iplik kullanılarak ve atkı baskın olarak, bezayağı ya da atkı sateni örgülerde dokunan krep kumaşlardır. Bezayağı örgüde dokunan türlerine **krepdöşinveyamaroken** adı verilir.

LÜDRE: Mizanda ipeğin tartımında kullanılan 176 dirhem ağırlığında taş.

MANCINIK: İpekçi çıkırığı.

MAROKEN: Marokenbezayağı örgüde dokunan ve krepdöşin olarak bilinen krep kumaşların daha yüksek gramajlı ve sert tutumlu olanlarına verilen addır.

MUKATAA: Osmanlılarda değişik anlamlara gelmekle beraber, ekonomik bir terim olarak; devlete ait bir gelirin yıllık, peşin para karşılığında kiralanmasını ifade eder.

MÜBAYAAT KOMİSYONU: Satın alma komisyonu.

RESİM: Resim, Devlet kurumlarınca yapılan hizmetler karşılığında alınan paralardır.

RESM-İ KİR-PAS DAMGASI: Osmanlı Devletinde dokunmuş ipek kumaşlardan alınan vergi.

RESM-İ MİZAN-I HARİR: Osmanlı Devletinde ipeğin alıcılarından alınan vergi.

PERDAHLAMAK: Parlatmak.

POLİHİBRİD: Birden çok sayıda ale geni heterozigot olan organizma; birçok karakterleri bakımından değişik ana ve babalar arasında yapılan çaprazlama.

TEZYİD ETMEK: Artırma, çoğaltma, fazlalaştırma.

TOHUM: İpekböceği yumurtası.

ETÜVLEME: Kozanın, kapalı bir kapta belli bir sıcaklık ve nemde/buharda tutularak böcek ve mikroplardan arındırılması.

EK 2- TABLOLAR

Ek Tablo 1. 1934 Senesi Antalya İpekböcekçiliği Mektebine Ait Demirbaş Listesi¹⁸⁷

SIRA NO	EŞYANIN CİNSİ	ADET	FİYATI
1	TUNÇDAN MAMÜL KELEBEK EZMEYE MAHSUS	20	

¹⁸⁷AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebine Ait Demirbaş Listesi, 1934, s.1-19.

	HAVAN VE ELİ		
2	UFAK HASSAS TERAZİ	1	
3	2 GRAMLIK GRAM	1	
4	5 GRAMLIK GRAM	1	
5	20 GRAMLIK GRAM	1	
6	KIRMA NAŞE MİKROSKOP	1	
7	BİR NUMARALI OKÜLER	1	
8	İKİ NUMARALI OKÜLER	1	
9	ÜÇ NUMARALI OKÜLER	2	
10	YEDİ NUMARALI OBJEKTİF	2	
11	ADİ NAŞE MİKROSKOP	1	
12	YÜNDEN TÜRK BAYRAĞI	1	
13	SİYAH KAPLI OBJEKTİF KUTUSU	1	
14	ÜÇ NUMARALI OBJEKTİF	1	
15	ÇİNKODAN YERLİ YAPI KULUÇKA TANDIRI	1	
16	TESALÜP SANDIĞI	2	
17	YERLİ YAPI KIŞLAK SANDIĞI	1	
18	YERLİ YAPI TAHTADAN ÇİNKO KAPLI MUHNİK	1	
19	SAÇDAN MUHNİK SOBASI	1	
20	MİKYASI ROTUBE	1	
21	ALÇI İPEK BÖCEĞİ NUMUNESİ	1	
22	ZİRAİ JEOLJİ KİTABI (AHMET TEVFİĞİN)	1	
23	TENEKEDEN SÜZGEÇLİ BAHÇEVAN KOVASI	1	1,20
24	MUSLUKLU ÇİNKO SULUK	1	2,25
25	TENEKE GAZ HUNİSİ	1	0,25
26	FARAŞ	1	0,45
27	TENEKE GAZ MAŞRAPASI	1	0,15
28	BEYAZ ABAJORLU BÜYÜK GAZ LAMBASI	1	4,50
29	GEMİCİ FENERİ	1	1,20
30	CAMDAN SİGARA TABLASI	1	0,15
31	BARDAK TABAĞI	2	0,24
32	SÜRAHİ	1	0,20
33	GALVANİZLİ BÜYÜK SU KOVASI	2	1,80
34	DEMİR PASPAS	1	1,60
35	OT PASPAS	1	1,40
36	KADİFE PASPAS	1	2,50
37	SU BARDAĞI	2	0,30

38	SU TESTİSİ	1	0,35
39	ŞİMŞİRDEN RESMİ MÜHÜR	1	2,25
40	ŞİMŞİRDEN RESMİ BAŞLIK	1	2,25
41	SUNİ DİŞİ KELEBEK NUMUNESİ	1	
42	PORSELEN HAVAN VE EL	5	
43	PREPARASYON KABI (PORSELEN)	5	
44	SAÇ MANGAL	1	2,20
45	MANGAL TABLASI	1	1,35
46	MAŞA	1	0,10
47	ATEŞ KÜREĞİ	1	0,25
48	ATEŞ BORUSU	1	0,20
49	SU BARDAĞI	2	0,40
50	BÜYÜK SIRLI İBRİK	1	1,20
51	KÜÇÜK PORSELEN İBRİK	1	0,60
52	BÜYÜK KRİSTAL TABAK	1	0,70
53	KÜÇÜK BEYAZ TABAK	1	0,35
54	UFAK TEPSİ	1	0,60
55	BİRİNCİ NEVİ YERLİ ÇAPA	3	6,75
56	YERLİ KÜREK BEL	2	5,50
57	YAPRAK KIYMAYA MAHSUS BIÇAK	4	2,80
58	TESTERELİ BUDAMA ÇEKMESİ	9	2,70
59	HEZAREN SANDALYE	12	
60	ÇİNKO SU İBRİĞİ	1	0,70
61	MİKYASI RUTUBE	2	6,00
62	TERMOMETRELİ BAROMETRE	1	6,00
63	CEP İÇİN PERTAVSUZ	1	2,50
64	FAHRENHAYT TERMOMETRE	1	0,65
65	SANTİGRAT TERMOMETRE	3	0,90
66	PORSELEN HAVAN VE EL	10	6,00
67	CEP İSPİRTO LAMBSI	1	0,65
68	BAĞCI MAKASI	2	10,00
69	SERPED	2	5,00
70	AŞI ÇAKISI	1	2,00
71	AMERİKAN ÇATAL BEL	2	8,00
72	AMERİKAN KÜREK BEL	1	0,60
73	SAPLI KAZMA	1	0,50
74	ÇELİK KÜREK	2	1,10

75	TİRPİTİL	2	0,70
76	ALTI DİŞLİ TIRMIK	1	0,50
77	SEKİZ DİŞLİ TIRMIK	1	0,70
78	BUDAMA TESTERESİ	2	0,70
79	PÜLVERİZATÖR	1	16,00
80	DÖKME SOBA VE TEFERRUATI	1	32,50
81	ASMA KİLİT	3	0,84
82	GALVANİZ SU KOVASI	1	0,60
83	BEYAZ EMAYE SABUN KÜVETİ	1	0,40
84	AMERİKAN BEZİNDEN İŞLEMELİ PERDE VE STOR	7	24,50
85	BEYAZ DEMİR KARYOLA VE SOMYASI	1	24,80
86	KESER	1	0,70
87	TESTERE	1	0,70
88	KERPETEN	1	0,60
89	TAHTA SARI METRE	1	0,40
90	TORNAVİDA	1	0,25
91	EYE	1	0,25
92	CÜMLE KAPISININ MEKTEP LEVHASI (YAĞLI BOYA)	1	11,50
93	PORTATİF ALTI SELELİ AÇILIR VE KAPANIR SEHPA	1	2,50
94	0,54*0,80 BÜYÜKLÜĞÜNDE TELLİ KEREVET	7	7,00
95	BÖCEK BESLEMELİK İÇİN KEREVET AYAĞI	30	150,00
96	2*0,75 BÜYÜKLÜĞÜNDE TELLİ KEREVET	75	207,00
97	BAYRAK DİREĞİ VE İPİ	1	2,00
98	BÜYÜK PİRİNÇ HAVAN VE ELİ	1	1,70
99	KRİSTAL GAZ LAMBASI VE ŞİŞESİ	1	0,80
100	BÜYÜK SAKSI	4	2,80
101	KÜÇÜK SAKSI	3	1,45
102	KAVANOZ	4	1,00
103	CEVİZ ÇERÇEVE	1	2,27
104	DOKUZ GÖZLÜ ÜZERİ KRİSTAL YAZIHANE	1	95,00
105	KADİFE YÜZLÜ KANEPE	1	30,00
106	KADİFE YÜZLÜ KOLTUK	2	35,00
107	KADİFE YÜZLÜ SANDALYE	6	90,00
108	2*0,75 BÜYÜKLÜĞÜNDE MASA	2	27,50
109	VESTİYER	1	24,50
110	YAPRAK KIYMA TAHTASI	2	0,60
111	PORTATİF CEVİZ MERDİVEN	1	7,50

112	ÜÇ AYAKLI ÇAM AĞACINDAN MERDİVEN	1	4,50
113	SAKSI KOYMAK İÇİN UFAK İSKEMLE	3	1,80
114	PENSE	3	2,05
115	MUHBİR SAAT	1	2,00
116	BÜYÜK ASMA SAAT	1	17,00
117	ALÇI BÖCEK İÇİN VİTRİN	1	16,00
118	BEYZİ YALDIZ ÇERÇEVELİ GAZİ H. FOTOĞRAFI	1	18,50
119	BEYZİ YALDIZ ÇERÇEVELİ İSMET P. FOTOĞRAFI	1	18,50
120	GAZİNİN ALÇIDAN BÜSTÜ	1	2,00
121	250 GRAMLIK KAVANOZ	10	7,00
122	200 GRAMLIK KAVANOZ	10	5,00
123	100 GRAMLIK KAVANOZ	10	3,00
124	FİTİLLİ GAZ OCAĞI	1	4,50
125	MAKAS	1	0,60
126	MUHNİK MAKİNESİ İÇİN SAC SOBAVE BORU	1	7,50
127	BEYAZ YAĞLI BOYA BÜYÜK ÇAM DOLAP	1	24,00
128	CEVİZ SİGARA İSKEMLESİ	2	6,00
129	CEVİZ BEYZİ ÇERÇEVE VE CAMI	1	4,00
130	1*1 BÜYÜKLÜĞÜNDE ÇAM MASA	1	6,75
131	BEYAZ YAĞLI BOYA İKİ GÖZLÜ ÇAMDAN UFAK KASA	1	4,40
132	SUN'I ASKI ÇERÇEVESİ	15	7,50
133	MUHNİK MAKİNESİ İÇİN ÇERÇEVELİ GÖZ	8	9,60
134	ALTI METRE UZUNLUĞUNDA YER MUŞAMBASI	1	24,75
135	HERİKSON MARKA TELEFON MAKİNESİ VE TEFERRUATI	1	112,70
136	SÜMEN	1	1,20
137	BÜYÜK TEPSİ	1	3,50
138	BIÇAK	3	0,75
139	SÜRAHİ	1	1,30
140	SİGARA TABLASI	2	0,50
141	SU BARDAĞI	6	1,20
142	ÇİNKO MUSLUK	1	3,50
143	SAKSI İÇİN CEVİZ SEHPA	1	4,50
144	BALTA	1	1,80
145	TAHRA	2	1,50
146	ORAK	1	0,70

147	KÖK KAZMASI	2	5,00
148	BALTA	1	1,75
149	SEKİZ PARÇALI SİYAH KRİSTAL YAZI TAKIMI	1	13,78
150	SUN'I ASKI	5	2,50
151	DAVRİL ASKISI	20	20,00
152	KÜVET	1	1,40
153	DUBL DESİMETRE	1	0,30
154	KONTROL KUTUSU	5	5,00
155	LAYIS MİKROSKOP VE CEVİZ KUTUSU NO:275873	1	
156	PİRİNÇ KAPLI NO:6 OBJEKTİF	1	
157	PİRİNÇ KAPLI 1/12 OBJEKTİF	1	
158	PİRİNÇ KAPLI NO:3 OBJEKTİF	1	
159	X5 NO OKÜLER	1	
160	X6 NO OKÜLER	1	
161	X10 NO OKÜLER	1	
162	FANOS	1	
163	POLİMETRİ	1	
164	50 GRAMLIK DAMLALIK ŞİŞE	10	
165	BEŞ DAKİKALIK KUM SAATİ	1	
166	200 DERECELİK TERMOMETRE	2	
167	120 MİLİMLİK CAM FANUS	2	
168	BOM DE KANADA ŞİŞESİ	1	
169	BOREL ŞİŞESİ	6	
170	KAPAKLI SALE	1	
171	PREPARASYON KUTUSU	1	
172	SİYAH TRUST TAKIMI MUHAFAZASI	1	
173	MAKAS	1	
174	PENSET	1	
175	KÜVET	1	
176	BİSTÜRİ	1	
177	MAKAS	1	
178	HAMİLİ İĞNE	1	
179	PEOM PENSİ	1	
180	15 METRELİK ŞERİT METRE	1	4,50
181	EL ARABASI	1	9,50
182	FLAMA	6	3,00
183	ÇATAL BEL	6	21,00

184	TAHTA EĞESİ	1	0,50
185	DEMİR EĞESİ	1	0,50
186	RENDE	1	2,20
187	FİDAN DİKMEK İÇİN KAZIK	2	1,30
188	KÜREK	2	0,50
189	ORAK	2	3,00
190	FRANSIZCA LARUS	1	3,25
191	FRANSIZCA BÖCEKÇİLİK KİTABI	1	1,75
192	ÇAPA	6	4,80
193	TIRMIK	5	5,00
194	UNDER VUT YAZI MAKİNESİ NO:453817	1	125,00
195	SÜZGEÇLİ KOVA	3	4,50
196	ÇELİK KÜREK	2	1,00
197	SAC ETİKET	12	2,04
198	PORTATİF TELLİ KEREVET	6	21,00
199	CEVİZ RESİM ÇERÇEVESİ	1	2,50
200	TABAK	4	0,80
201	BÖCEK ÇİFTLEŞTİRMeye MAHSUS İSKARA SEHPA	3	9,45
202	NİKELAJLI HASSAS TERAZİ	1	50,00
203	TESVİYE RUHU VE MAHFAZASI	1	
204	SARI GRAM PENSİ	1	
205	20 GRAMLIK GRAM	2	
206	10 GRAMLIK GRAM	1	
207	5 GRAMLIK GRAM	1	
208	2 GRAMLIK GRAM	2	
209	500 MİLGİGRAMLIK GRAM	3	
210	200 MİLGİGRAMLIK GRAM	3	
211	1 MİLGİGRAMLIK GRAM	1	
212	GRAMLARI KOYMAYA MAHSUS CAM KAPAKLI KUTU	1	
213	EMAYE PORSELEN SOKAK ARMATÜRÜ	1	
214	PORSELEN EMAYE ABAJORLU ARMATÖR	3	
215	PİRİNÇ ÜZERİNE OKSİDE ÜÇ LAMBALI VE KONTRBUVALI LÜSTÜR	1	
216	PİRİNÇ BORULU VE PORSELEN ABAJORLU SÜSPANSİYON	6	
217	TAVAN İÇİN PİRİNÇ ÜZERİNE OKSİDE TEK LAMBALI	1	

	GLOPLU LÜSTÜR		
218	PİRİNÇ BORULU BONCUK ABAJORLU SÜSPANSİYON		
219	KAMPANA ŞEKLİNDE SÜT CAMLI LÜSTÜR	2	
220	KÜNKS ŞEKLİNDE PİRİNÇ VE MAT ABAJORLU DEVE BOYNU KOL	6	
221	10 AMPERLİK GANS MARKA ELEKTRİK SAATİ NO:1188508	1	
222	KESER	1	1,30
223	AMERİKAN BURGU	1	0,70
224	KÜREK	5	1,25
225	EYE	4	1,20
226	KAUÇUK PENSE	1	0,90
227	DÖNER YAYLI CEVİZ KOLTUK	1	25,00
228	AMERİKAN SİSTEMİ CEVİZ EVRAK DOLABI	1	24,00
229	KATRAN AĞACINDAN BEŞ GÖZLÜ YAZI MASASI	1	23,00
230	ELEKTRİK BÜYÖTÜ	1	10,00
231	ELEKTRİK ÜTÜSÜ	1	8,00
232	0,65*0,65 BÜYÜKLÜĞÜNDE KULUÇKA VE RÜŞEYİM TEŞEKKÜLÜNE		
233	AİT LAVHA VE CEVİZ ÇERÇEVE VE CAMI	18	74,70
234	0,65*0,65 BÜYÜKLÜĞÜNDE BULUT TİPLERİ LEVHASI V-CEVİZ ÇERÇEVE VE CAMI	1	3,25
235	1*1,5 BÜYÜKLÜĞÜNDE BAYRAKLI GAZİ RESMİ CEVİZ ÇERÇEVESİ VE CAMI	1	32,50
236	TALEBE SIRASI	34	567,12
237	İNER ÇIKAR DÖRT YÜZLÜ YAZI TAHTASI	1	18,00
238	MUALLİM KÜRSÜSÜ	1	48,00
239	2*1,10 BÜYÜKLÜĞÜNDE MA İSTOR LACİVERT MUŞAMBA PERDE	13	68,25
240	2*1,60 BÜYÜKLÜĞÜNDE MA İSTOR LACİVERT MUŞAMBA PERDE	4	23,80
241	OT PASPAS	2	5,00
242	DEMİR PASPAS	2	3,50
243	KADİFE PASPAS	1	3,50
244	ABAJORLU ELEKTRİK MASA LAMBASI	1	6,75
245	ÇİFTE HOKKALI CAM YAZI TAKIMI	1	2,50
246	RESİMLİ YENİ TÜRKÇE LUGAT	1	4,50

247	TAŞ MERDANE	1	14,00
248	BÜYÜK VAZO	1	0,90
249	UFAK VAZO	2	1,50
250	TRANSFORMATÖR	1	4,00
251	KAHVE FİNCANI	3	0,60
252	SU BARDAĞI	6	0,90
253	CAMDAN BÜYÜK SİGARA TABLASI	4	4,80
254	SÜRAHİ	1	1,20
255	BOYALI KATRAN AĞACINDAN SAKSI	6	6,00
256	TELLİ PORTATİF KEREVET	6	21,00
257	ASMA KİLİT	2	0,80
258	18*24 BÜYÜKLÜĞÜNDE ESKİ MEKTEB BİNASI CEPHE FOTOĞRAF CAMI	1	
259	18*24 BÜYÜKLÜĞÜNDE KORİDOR KISMI FOTOĞRAF CAMI	1	
260	13*18 BÜYÜKLÜĞÜNDE LABARATUAR ODASI FOTOĞRAF CAMI	1	
261	13*18 BÜYÜKLÜĞÜNDE MÜDÜR ODASI FOTOĞRAF CAMI	2	
262	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE KEREVETLERİN VAZİYETİNE AİT FOTOĞRAF CAMI	1	
263	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE TABİİ ASKILARIN VAZİYETİNE AİT FOTOĞRAF CAMI	1	
264	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE TABİİ VE SUN'I ASKILARIN VAZİYETİNE AİT FOTOĞRAF CAMI	2	
265	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE İPEK BÖCEĞİ SON YAŞINA AİT FOTOĞRAF CAMI	1	
266	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE DAMIZLIK KOZALARA AİT FOTOĞRAF CAMI	1	
267	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE MUHTELİF KOZALAR AİT FOTOĞRAF CAMI	1	
268	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE KELEBEKLERİN ÇİFTLEŞMESİNE AİT FOTOĞRAF CAMI	2	
269	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE KESELENMİŞ KELEBEKLERE AİT FOTOĞRAF CAMI	1	
270	HASIRDAN YAPILMIŞ EVRAK SEPEDİ	1	1,13
271	HASIRDAN YAPILMIŞ FERSUDE KAĞIT SEPEDİ	1	2,02
272	AĞAÇ TAMPON	1	0,47
273	ISTAMPA	1	0,30

274	SARI CİLALI AĞAÇDAN KAĞITLIK	1	1,78
275	MA ÇITA TÜRKİYE CUMHURİYETİ HARİTASI	2	1,30
276	2,20*1,40*0,40 BÜYÜKLÜĞÜNDE PORTATİF CEVİZ KÜTÜPHANE	1	68,00
277	55*75 CM ÇERÇEVE VE HARİTALI DÜNYA KOZA YETİŞTİRİCİLİĞİNE AİT İSTATİSTİK	4	1,40
278	SU BARDAĞI	3	0,45
279	CEZVE	1	0,25
280	ÇİNKO SU MAŞRAPASI	2	0,50
281	KÜÇÜK BOY TABAK	6	0,90
282	13*18 BÜYÜKLÜĞÜNDE DERRSANEEYE AİT FOTOĞRAF CAMI	2	4,00
283	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE MEKTEB DUTLUĞUNA AİT FOTOĞRAF CAMI	1	1,50
284	30*50 BÜYÜKLÜĞÜNDE CEVİZ ÇERÇEVE ATATÜRK'ÜN ÇİFTÇİ KIYAFETLİ FOTOĞRAFI	1	7,00
285	2*1,6 BÜYÜKLÜĞÜNDE AMERİKAN BEZİNDEN BRODE İŞLEMELİ PERDE VE STOR	1	8,00
286	2*1,2 BÜYÜKLÜĞÜNDE AMERİKAN BEZİNDEN BRODE İŞLEMELİ PERDE VE STOR	3	16,20
287	2*0,6 BÜYÜKLÜĞÜNDE AMERİKAN BEZİNDEN BRODE İŞLEMELİ PERDE VE STOR	1	3,25
288	KÜREK	4	1,08
289	ORTA BOY TOPRAK SAKSI	20	3,40
290	BÜYÜK BOY SAKSI	4	1,00
291	KIBRIS TESTİSİ	1	0,40
292	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE TEDRİSAT DAİRESİNİN ÖN YÜZDEN FOTOĞRAF CAMI	1	1,40
293	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE TEDRİSAT DAİRESİNİN YANDAN FOTOĞRAF CAMI	1	1,40
294	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE KÜTÜPHANEYE AİT FOTOĞRAF CAMI	1	1,40
295	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE ÇÖYÜRDEN YETİŞTİRİLEN DUT FİDANLARINA FOT. CAMI	1	1,40
296	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE TOHUMDAN YETİŞTİRİLEN DUT FİDANLARINA FOT. CAMI	1	1,40
297	2*1,60 BÜYÜKLÜĞÜNDE AMERİKAN BEZİNDEN BRODE İŞLEME PERDE VE İSTOR	1	1,40
298	2*1,20 BÜYÜKLÜĞÜNDE AMERİKAN BEZİNDEN	3	4,20

	BRODE İŞLEME PERDE VE İSTOR		
299	2*0,60 BÜYÜKLÜĞÜNDE AMERİKAN BEZİNDEN BRODE İŞLEME PERDE VE İSTOR	1	1,40
300	MİKROSKOP SİLMEK İÇİN GÜDERİ	1	2,75
301	BUDAMA MAKASI	1	1,00
302	ÇİÇEK BUDAMA MAKASI	1	0,75
303	FARE KAPANI	1	0,40
304	PORTATİF DEMİR MASA	1	1,25
305	KAMÇI BAŞI SÜPÜRGESİ	1	0,75
306	ÇAMAŞIR MANDALI	25	6,25
307	HIZIR MARKA YANGIN SÖNDÜRME CİHAZI	2	100,00
308	45 SANTİMLİK CAM KLOŞ	1	6,50
309	40 SANTİMLİK CAM KLOŞ	1	5,50
310	5*10 SANTİM BÜYÜKLÜĞÜNDE PREPARASYON KABI	13	10,40
311	4*8 SANTİM BÜYÜKLÜĞÜNDE PREPARASYON KABI	7	4,90
312	7 BULLÜ REFİRİJERAN	1	2,50
313	8 BULLÜ REFİRİJERAN	1	2,75
314	AZAMİ ASGARİ TERMOMETRE	1	2,00
315	50 SANTİMETRE KÜPLÜK PİPET JOJE	2	1,00
316	25 SANTİMETRE KÜPLÜK PİPET JOJE	1	0,40
317	10 SANTİMETRE KÜPLÜK PİPET JOJE	1	0,25
318	5 SANTİMETRE KÜPLÜK PİPET JOJE	1	0,20
319	POLİMETRİ	3	31,50
320	EMERİ PİSET	1	5,00
321	TAM TEÇİZATLI ELEKTRİK DONANMA TESİSATI	1	48,00
322	3 METRE UZUNLUĞUNDA BAYRAK DİREĞİ	2	0,84
323	BAYRAK RENGİNDE Y. BOYA TAM TEÇİZATLI VE BAYRAKLI TDONANMA ARMASI	2	6,30
324	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE MEKTEBİN GÜNDÜZ DONANMASINA AİT FOTOĞRAF CAMI	1	1,00
325	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE MEKTEBİN GECE DONANMASINA AİT FOTOĞRAF CAMI	1	1,00
326	10*15 BÜYÜKLÜĞÜNDE KARTLAŞMIŞ DUT AĞAÇLARINA AİT FOTOĞRAF CAMI	1	1,00
327	2,20*0,80*0,40 BÜYÜKLÜĞÜNDE CİLALI CEVİZ PORTATİF KOLLEKSİYON DOLABI	1	40,00

328	13*8 BÜYÜKLÜĞÜNDE TEDRİSAT DAİRESİ YAN YÜZÜNÜ GÖSTERİR KLİŞE	1	1,57
329	13*8 SANTİM BÜYÜKLÜĞÜNDE DUT FİDANLIĞINA AİT KLİŞE	1	1,57
330	13*8 SANTİM BÜYÜKLÜĞÜNDE ETUFFAR MAKİNESİNE AİT KLİŞE	1	1,57
331	GALVANİZ SACDAN SU KOVASI	2	2,20
332	1,60*0,95 BÜYÜKLÜĞÜNDE MUŞAMBA ÜZERİNE ANTALYA'NIN HARİTASI VE ÇİTASI	1	9,00
333	1*0,74 BÜYÜKLÜĞÜNDE T.C. HARİTASI VE ÇİTASI	1	6,70
334	0,6*0,7 BÜYÜKLÜĞÜNDE DUT FİDANI YETİŞTİRİP DAĞITMA GRAFİĞİ VE ÇİTALARI	1	2,50
335	0,47*0,65 BÜYÜKLÜĞÜNDE TALEBE GRAFİĞİ VE ÇİTALARI	1	1,00
336	115*0,75 KOZA HASILATI GRAFİĞİ VE ÇİTALARI	1	3,50
337	YER MUŞAMBASI 11 METRE	1	27,50
338	MALA	1	1,00
339	DÖŞEME ÖRTÜLÜĞÜ KUMAŞI 34 METRE	1	10,88
340	ÇELİK KÜREK	4	1,20
341	ÇELİK KÜREK BEL	2	0,50
342	BANDROL İPTAL MÜHÜRÜ	2	0,50
343	SÜMEN	1	0,42
344	ÇİFTE HOKKALI PİRİNÇ YAZI TAKIMI	1	3,07
345	PİRİNÇ TAMPON	1	0,64
346	40 SANTİMETRELİK MADENİ CETVEL	1	0,31
347	KESER OT ÇAPASI	2	2,30
348	KANUNLARIMIZ CİLT 1	1	
349	KANUNLARIMIZ CİLT 2	1	
350	KANUNLARIMIZ CİLT 3	1	
351	KANUNLARIMIZ CİLT 4	1	
352	KANUNLARIMIZ CİLT 5	1	
353	KANUNLARIMIZ CİLT 6	1	
354	ZİRAAT VEKALETİ MECMUASI NO:5	1	
355	HAŞERAT VE EMRAZI NEBATİYEDEN BİR KISIM	1	
356	BUĞDAY VE ARPA ZİRAATİ ISLAHI	1	
357	BAĞLARDA KÜLLEME HASTALIĞINA VE MİLDİYOYA AİT RİSALE	1	
358	KONSERVE USULLERİ	1	

359	ZİRAAT FENNİ	1	
360	KOLZA ZİRAATİ	1	
361	İLMİ TÜRAP	1	
362	ZEYTUN VE ZEYTİN YAĞCILIK TETKİKLERİ	1	
363	BURDİZZO TARİFNAMESİ	1	
364	İSTİHLAK KOOPERATİFLERİ	1	
365	ÇOR VEYA SIĞIR VEBASI	1	
366	TOPRAK NEDİR VE NASIL İŞLENİR	1	
367	KENELER	1	
368	AYDIN İNCİR HASTALIKLAR	1	
369	İKTİSAT VEKALETİ MECMUASI NO:10	1	
370	ZİRAAT VEKALETİ MÜTAHASSIS RAPORLARI OSMAN KISMI	1	
371	BEŞ SENELİK UMURU BAYTARİYE PROGRAMI	1	
372	TAVUK VE HİNDİ RİSALESİ	1	
373	PAMUK ZİRAATİ	1	
374	ZİRAİ SANATLAR LABORATUARI	1	
375	BUĞDAY ÇAVDAR VE PATATES	1	
376	İKTİSAT VEKALETİ MECMUASI	3	
377	TAVŞAN VE YETİŞTİRİCİLİĞİ	1	
378	RÖNTGEN İLMİ	1	
379	İSLAHİ NEBATAT VE BÜZUR	1	
380	TİCARET VEKALETİ MECMUASI	1	
381	FINDIKÇILIK	1	
382	BAĞCILIK	1	
383	MERİNOS YETİŞTİRİLMESİ	1	
384	KARA SIĞIR YETİŞTİRİCİLİĞİ	1	
385	GÜBRELER	1	
386	ERZİNCAN SERUM LABORATUARI	1	
387	TOPRAK SİYASETİ	1	
388	LİMİTED ŞİRKETLER	1	
389	AMELİ TÜTÜN ZİRAATİ	1	
390	ZİRAAT VEKALETİ ZOOTEKNİ	1	
391	AMENEJMAN VE İŞLETME İDARELERİ	1	
392	TRAKTÖR SAHİPLERİYLE ZİRAAT MAKİNİSTLERİNE AMELİ REHBER	1	
393	ZİRAAT VEKALETİ MÜTAHASSIS RAPORLAR	1	

394	AŞICILIK	1	
395	KİMYAYI ZİRAİ VE İLMİ TÜRÜP	1	
396	İPEK BÖCEKÇİLİĞİ	1	
397	SUNA HAŞERESİ RAPORU	1	
398	BAVYERA DEVLET ORMANCILIĞI	1	
399	ASRİ ARICILIK	1	
400	SEBZE ZİRAATİ HAKKINDA ÖĞÜTLER	1	
401	ÇEKİRGELERİN ENVAİ VE İTLAFI	1	
402	ŞEKER KAMIŞI ZİRAATİ	1	
403	ET VE YÜN KOYUNCULUĞU	1	
404	TAGDİYEİ HAYVANATTA FOSFORUN EHEMMİYETİ	1	
405	KİMYEVİ GÜBRELER MUALECATI ZİRAİYE	1	
406	İLMİ ESASATLA NEBATATIN YETİŞTİRİLMESİ VE İSLAHI	1	
407	ZEYTUN SİNEĞİNE AİT RAPOR	1	
408	TOHURLUKLAR	1	
409	ORMANLARDAKİ MUZUR BÖCEKLERİN İMHASI	1	
410	HAYVAN YEMLERİ HAKKINDA ÇİFTÇİYE ÖĞÜTLER	1	
411	EŞÇARİ MÜSMİRE	2	
412	İSTANBUL VİLAYETİ AHVALİ UMUMİYEİ ZİRAİYESİ	1	
413	FRANSIZCA İPEK BÖCEĞİ HASTALIKLARI	1	
414	İHTİSAS RAPORLARI	1	
415	KÖY MUALLİMLERİNİN SAĞLIK KONUŞMALARI	1	
416	AĞAÇÇILIK VE FİDANCILIK	1	
417	TAVUKÇULUK	1	
418	HAYVAN HASTALIKLARI	1	
419	PRATİK BAHÇECİLİK	1	
420	SÜTÇÜLÜK	1	
421	ARICILIK	1	
422	TARLA ZİRAATİ	1	
423	HAYVAN YETİŞTİRMEK	1	
424	MAHSÜL HASTALIKLARI	1	
425	İPEK BÖCEKÇİLİĞİ	1	
426	SEBZECİLİK	1	
427	PAMUK	1	
428	LİFİ NEBATLARIMIZ VE ZİRAİ SANATLARIMIZ	1	

EK 3 - BELGELER

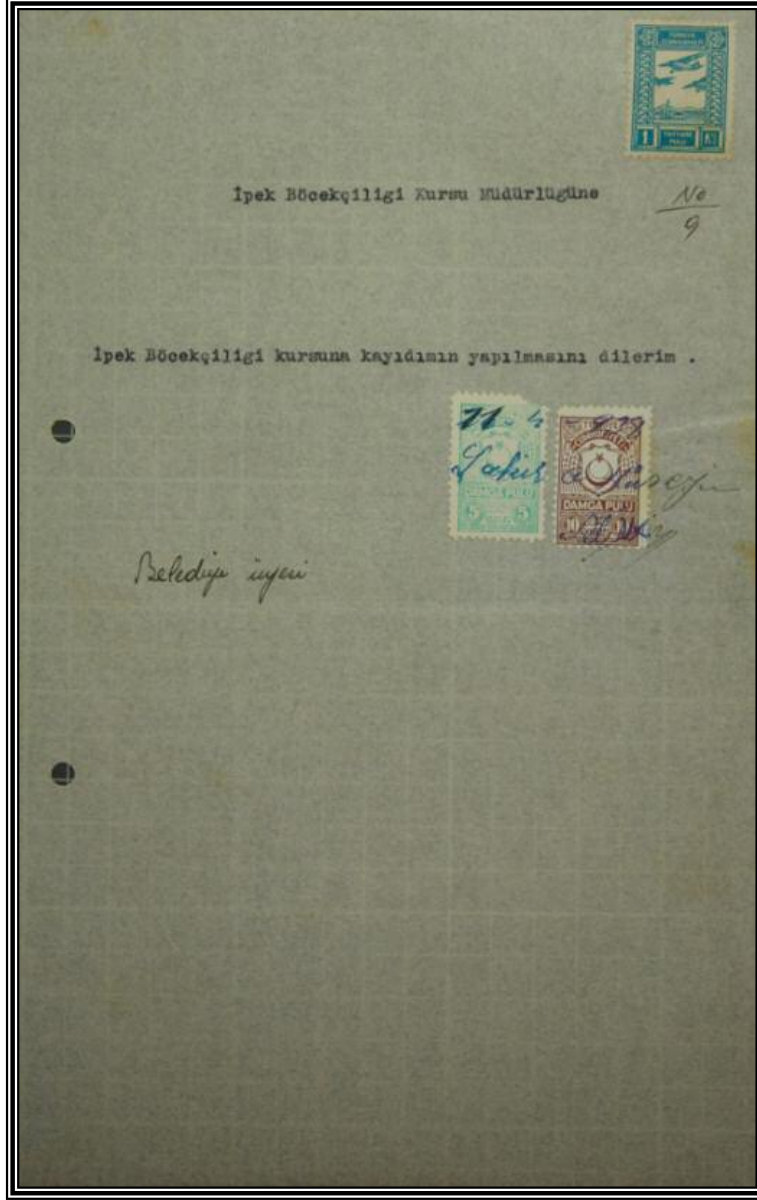
Ek Belge 1. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Yoklama Defteri¹⁸⁸

Ek Belge 2. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Günlük Çalışma Defteri¹⁸⁹

¹⁸⁸ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Yoklama Defteri.

¹⁸⁹ AKEM KBM Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Günlük Çalışma Defteri, 1939.

Ek Belge 3. Alanya İpekböcekçiliği Mektebine Kayıt Kabul Dilekçesi¹⁹⁰

¹⁹⁰ AKEM KBM, Antalya İpek Böcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 34.

Ek Belge 4. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Konferansı¹⁹¹

C.H.P.
ANTALYA HALKEVİ
İpek Böcekçiliği Mektebi
72

18/3/1938

Bay İbrahim Yılmazlar.
Böcek Mektebi Müdürü.

Böcekçilik, Keza yetiştirmek konusu etrafında
vatandaşlara konferans vermenizi siz Ulkûlû arkadaş-
larımızdan rica ediyoruz.

Konferans gününüzün tayin ve teahhidi bize bil-
dirilmesini rica eder, sevgilerimizi sunarız.

S. A.

Halkevi
Başkanı
S. Gönültaş

Geldiği gün
19-3-1938

Var. No.	S.
210	9

¹⁹¹AKEM KBM, Antalya İpek Böcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1938, Nu: 23.

1

4

Fidan Alanın

Vilâyeti Antalya Adı Ali
Kazan 1 Soyadı Altay
Nisbiyeti Alan M. Doğum 1316

Aldığı Fidanın miktarı

ADET
50

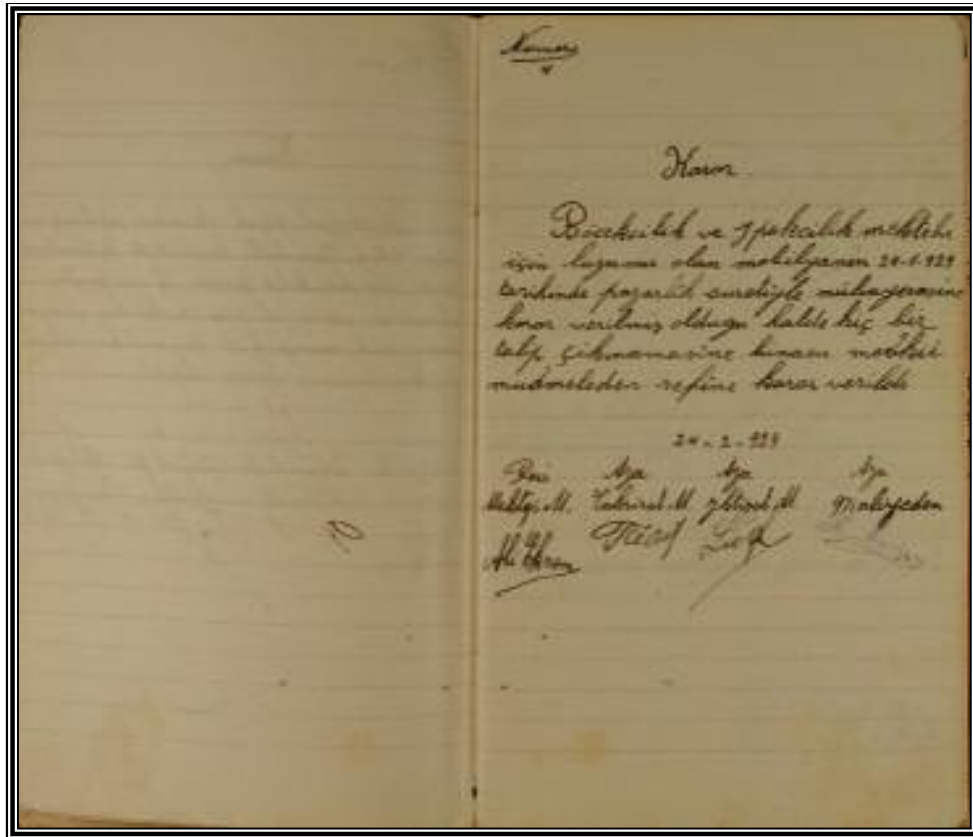
Nereye Dikileceği

Dileğin Yeri Alan M.
Dileğin büyüklüğü 20 Dekar

Aldığım fidanı 1947 senesinde dikmiş olacağım.
Yukarıda gösterilen dut fidanını Antalya vilâyeti İpek Böcekçiliği İstasyonundan aldım.
Bu fidanların nasıl dikileceğini öğrendim ve aldığım fidana göre bakıma evvel-
den hazırladım .
Bilahare yapılacak tefrik neticesinde yukarıda mülki ve şahsı yarık hukukunu
bildirdiğim senede dikilmiş dut fidanlığı olarak göstermeyi taahhüt ederim .

Adres ve pulun ismi
Alan M. Filizki C. No:
Demiröğhü Ali Altay
M. 1

¹⁹² AKEM KBM, Antalya İpek Böcekçiliği Mektebi Müstakil Belgeler, 1947, Nu:33.

¹⁹³ AKEM KBM, Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Karar Defteri.

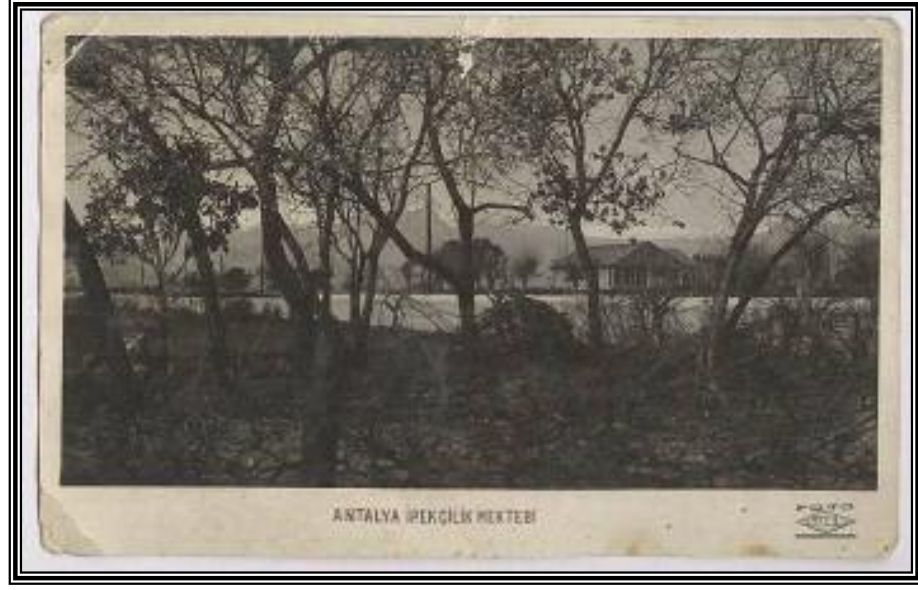
Ek Belge 7. Bursa İpekböcekçiliği Mektebi Şahadetnamesi¹⁹⁴

¹⁹⁴Bursa Kent Müzesi, Bursa İpekböcekçiliği Mektebi Şahadetnamesi, 1934.

EK 4 – DİĞER FOTOĞRAFLAR

Ek Foto.1. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi (Kaynak: B. Eraškın'ın kişisel arşivi,2012)

Ek Foto.2. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Tezyinat Bahçesi Yolu (Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.3. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Tezyinat Bahçesi ve Böcek-hane Binası.

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.4. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Tezyinat Bahçesi ve Binaların Genel Görünüşü

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.5. Antalya İpekböcekçiliği Mektebi Dut Fideleri
(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.6. 1951 senesi Antalya İpekböcekçiliği İstasyonu Bünyesinde
Açılan Arıcılık Kursu
(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.7. 1952 senesi Antalya İpekböcekçiliği İstasyonu Bünyesinde Açılan Arıcılık Kursu

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.8. 1952 senesi Alanya Arıcılık Kursu

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.9. 1952 senesi Gazipaşa Arıcılık Kursu

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.10. 1952 senesi Korkuteli Arıcılık Kursu

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.11. 1952 senesi Elmalı Arıcılık Kursu

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.12. 1954 senesi Manavgat Arıcılık Kursu

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.13. 1953 senesi Gömbe Arıcılık Kursu

(Kaynak: BATEM Arşivi, 2012)

Ek Foto.14. 1940'lı Yıllarda Hayriye Kaptanoğlu'nun Kendi Üretimi
İpek Kolsuz Dantelli Atlet

(Kaynak: F. ŞemsaTAŞKESEN'in kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.15. 1940' lı Yıllarda Hayriye Kaptanoğlu'un Kendi Üretimi Dantelli Kollu Kaşkorse

(Kaynak: F. ŞemsaTAŞKESEN'in kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.16. 1940'lı Yıllarda Hayriye Kaptanoğlu'un Kendi Üretimi Kollu Dantelsiz Fanila

(Kaynak: F. ŞemsaTAŞKESEN'in kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.17.1940'lı Yıllarda Hayriye Kaptanoğlu'un Kendi Üretimi Kollu Fanila

(Kaynak: F. ŞemsaTAŞKESEN'in kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.18. Hayriye Kaptanoğlu'un Alanya İpekböcekçiliği Mektebinde Sardığı İpek Yumak

(Kaynak: F. ŞemsaTAŞKESEN'in kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.19. KevorkTorkumyan’a Ait Bastonlar
(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN’ın kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.20. KevorkTorkumyan’ın Eğitim Aldığı Fransa’dan Getirdiği
Aynalı Dolap
(Kaynak: Gül YASA ASLIHAN’ın kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.21. KevorkTorkumyan'ın Eğitim Aldığı Fransa'dan Getirdiği Soba

(Kaynak: Göl YASA ASLIHAN'ın kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto.22. KevorkTorkumyan'a Ait Anahtarlık

(Kaynak: Göl YASA ASLIHAN'ın kişisel arşivi, 2012)

Ek Foto 23. 1955 Yılında Zerdalilik'te Bulunan Kozakhane
(Kaynak: B. Eraşkın'ın kişisel arşivi, 2012)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Ahsen GÜNBULUT

Doğum Tarihi ve Yeri: 07.08.1984

Medeni Durumu: Evli

Eğitim Durumu:

Lise : Antalya Aldemir Atilla Konuk Anadolu Lisesi (2002)

Lisans : Anadolu Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu
Moda Tasarımı Bölümü / Eskişehir (2006)

Yüksek Lisans: Akdeniz Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü İşletme
Ana Bilim Dalı (Tezsiz) / Antalya (2010)

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Halı,Kilim
ve Eski Kumaş Desenleri Ana Sanat Dalı / Antalya (2013)

Alınan Eğitim / Sertifikalar

- UluslararasıTürkHalıveDüzDokumları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak) Sempozyumu (1- 4 Kasım 2010, Alanya)
- UluslararasıİpekböcekçiliğiİpekliDokumalar Sempozyumu (25 - 28 Ekim 2011, Alanya)
- I.UluslararasıKitapSanatları SempozyumuveEbruSanatıÇalıştay (22-24 Mart 2012, Antalya)
- I.Uuslararası Antalya ModaveTekstilTasarımıBienali (08 Ekim- 09 Kasım 2012, Antalya)

Bildiriler

- Arş.Gör. Ahsen Uysal, “Prof.Dr. Oktay Aslanapa’ya “Hizmet Ödülü” verildi”, Akdeniz Sanat Dergisi, 10.Yıl Özel Sayısı- 2 ,Y.3,C.3,S.6,s.193.
- Arş.Gör. Ahsen Gümbulut, Arş.Gör. Menekşe Suzan TEKER, “Örnek-Bir Proje: Üreterek Güçlenen Dim Kadınları”, Uluslararası İpekböcekçiliği ve İpekli Dokumalar Sempozyumu, Alanya, 25-28 Ekim 2011.
- Arş.Gör.Ahsen GÜNBULUT, Arş.Gör. Menekşe Suzan TEKER, “Estetik Ebru Projesi”, Akdeniz Üniversitesi I. Uluslararası Kitap Sanatları Sempozyumu ve Ebru Sanatı Çalıştayı, Antalya, 22-24 Mart 2012.
- Yrd.Doç.Dr.Ömer ZAHİMOĞLU, Arş.Gör.Ahsen GÜNBULUT, “Kazakistan’da Moda Tasarımı Eğitiminde Geleneksel Yaklaşımlar”, Antalya, 08- 10 Ekim 2012.

Karma Sergi

- 2011 30 Mart - 3 Nisan, “I. Akdeniz Sanat Günleri Karma Sergi”, Antalya Expo Center, Antalya.
- 2012 28 Mart - 01 Nisan “XI. International Symposium on Flower Bulbs and Herbaceous Perennials”, Antalya Rixos Downtown Otel, Poster Presentation
- 2012 01-06 Mayıs “Manas Akademi, Türkiye Sanatı Etkinlik Grubu Buluşmaları IV, Malatya.
- 2012 15 -18 Kasım “I.Yöresel Ürünler Sempozyumu ve Kültür / Sanat Etkinlikleri”, Antalya Cam Piramit, Antalya.

Etkinlikler / Faaliyetler

- Uluslararası Türk Halı ve Düz Dokumaları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak) Sempozyumu, 1- 4 Kasım 2010, Alanya, Antalya, Sergi Düzenleme Kurulu.
- Uluslararası İpekböcekçiliği ve İpekli Dokumalar Sempozyumu ,25 - 28 Ekim 2011, Alanya, Antalya, Sempozyum Sekreteryası ve Sergi Düzenleme Kurulu.
- I. Uluslararası Kitap Sanatları Sempozyumu ve Ebru Sanatı Çalıştayı, 22- 24 Mart 2012, Antalya, Sempozyum Sekreteryası.
- I. Uluslararası Antalya Modave Tekstil Tasarımı Bienali, 08 Ekim- 09 Kasım 2012, Antalya, Sempozyum Düzenleme Kurulu ve Sempozyum Sekreteryası.